

"ภูมิรู้ พลังสตรี...พลังรักษ์ลั้งาวดลื้อม"

ในท่ามกลาง พฤษภา ป่าพงไพร
ในหมู่บ้าน หางไกล หรือในเมื่อง
สตรีล้วน โอบอุ้ม ความฟูเฟื่อง
ความรุ่งเรือง อุดมสุข ทุกหย่อมไป
เธอทำงาน แข็งขัน ชัยยัง
ได้พึงพิง พึ่งพา และอาศัย
เป็นหน้าที่ สิริระเบียบ มิวินัย
สองมือใช้ ประคองโลก และชุมชน
เป้าหมายนั้น สูงลิ้น **คนอยู่ดี**
ธรรมชาตินี้ อยู่ได้ ทุกแห่งหน
สามัคคี เป็นพลัง ใจชุมชน
ทั่วทุกคน สร้างโลกสวย ตั้งใจเบิกบาน
จะเปรียบไป เฉกเช่น "ภูมิรู้"
ทั่วพงพี เจ้าบิโนไป ผลไพศาล
เป็นหน้าที่ เป็นแบบอย่าง สตรีสร้างงาน
ช่วยสืบสาน โลกผ่านพัน พิบัติภัย

ภุมรี พลังสตรี...พลังรักผู้สั่งเวดล้นฉวม

จัดทำโดย
จัดพิมพ์เมื่อ
จำนวน
พิมพ์ที่
ออกเผยแพร่:รูปเล่ม

บริษัท พสิดาไพพ์ฟาราสยูริโอสติง จำกัด (มหาชน)
สีงคาภุม 2559
1,000 เล่ม
บริษัท สำนักพิมพ์ สือตฉวม จำกัด
momfon@yahoo.com

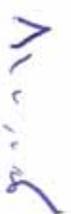

คำนำ

ในทุกความสำเร็จของการดูแลสุขภาพทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ล้วนเป็นที่ประจักษ์กันดีว่า สตรีเป็นจำนวนมากได้มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนและผลักดันทั้งในเบื้องหน้าและเบื้องหลัง

บริษัท ผลิตภัณฑ์ราษฎร์กิจ จำกัด (มหาชน) หรือ RATCH ผู้ผลิตไฟฟ้าเอกชนชั้นนำของไทย ได้ยึดมั่นความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมเป็นแนวทางในการดำเนินงานธุรกิจ เพื่อแบ่งปันองค์ความรู้ มอบความช่วยเหลือและคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่ชุมชนและสังคมโดยรวม ประกอบกับนโยบายของบริษัทที่มุ่งเน้นการพัฒนาคนและสังคมไทย ให้เกิดความเป็นธรรมและเสมอภาค อีกทั้งความเท่าเทียมทางเพศ (Gender Equality) ยังเป็น 1 ใน 17 เป้าหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่ประกาศโดยองค์การสหประชาชาติ บริษัทจึงได้ร่วมกับ สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย จัดทำ **“โครงการภูมิรู้ พลังสตรี...พลังรักษ์สิ่งแวดล้อม”** โดยวัตถุประสงค์หลักประการหนึ่ง คือ เพื่อร่วมรณรงค์ให้สังคมเห็นความสำคัญและสนับสนุนบทบาทและศักยภาพของสตรี อันเป็นการกระตุ้นให้สังคมได้ตระหนักในบทบาทของสตรีต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

โครงการได้รวบรวมข้อมูลของสตรีที่รู้เท่าทันแบบอย่างที่ดีในด้านป่าไม้ ด้านน้ำ ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ตลอดจนด้านสื่อและสิ่งแวดล้อมศึกษา รวม 10 ท่าน ตัดปรากรายละเอียดในหนังสือเล่มนี้ ด้วยคาดหวังว่าจะเป็นแรงบันดาลใจให้เกิดการต่อยอดขยายผลและก่อให้เกิดพลังความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ เพื่อช่วยผลักดันการะทบ ป้องกันและบรรเทาความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากภัยธรรมชาติ รวมถึงส่งเสริมให้แก่นชุมชนท้องถิ่นคุณภาพและยั่งยืน

Award

(นายรัชย์ เहरาบัณฑิตย์)
กรรมการผู้จัดการใหญ่
บริษัท ผลิตภัณฑ์ราษฎร์กิจ จำกัด (มหาชน)

สารบัญ

ส่วนที่ 1 สถานการณ์และบทบาทของผู้หญิง	8
🌸 สถานการณ์ด้านผู้หญิง	9
🌸 การประเมินบทบาทของผู้หญิง	12
🌸 บทบาทของผู้หญิงกับสิ่งแวดล้อม	15
ส่วนที่ 2 แบบอย่างผู้หญิงเพื่อสิ่งแวดล้อม	18
ด้านป่าไม้	
• รตยา จันทฤทธิ์	22
• ประชาน์ปรีกษา มุณีสืบมาคะเสถียร	
• วัธยา โอชะกุล	30
หัวหน้ายุทธริชษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่แรมสารฝั่งตะวันตก	
ด้านน้ำ	
• ผศ.เด่นศิริ ทองนพคุณ	38
เลขาธิการชมรมเรารักแม่ น้ำท่าจัน จังหวัดนครปฐม	
ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ	
• ดร.สรณรัชฎ์ กาญจนะวณิชย์	46
ประธานกรรมการมูลนิธิโลกสีเขียว	
• พิชสิณี อินทวงศ์	54
ผู้อำนวยการชมรมบ้านหนองผัก จังหวัดน่าน	

ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

- **ภญ. ดร. สุภาภรณ์ ปิตินพร**
หัวหน้ากลุ่มงานเภสัชกร
โรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร จังหวัดปราจีนบุรี **62**
- **กัญญา อ่อนศรี**
ผู้ใหญ่บ้าน บ้านทัพไทย จังหวัดสุรินทร์ **70**
- **จิตชนก ตรีวิชัย**
ผู้นำเกษตรกรรุ่นใหม่ จังหวัดเลย **78**

ด้านสื่อและสิ่งแวดล้อมศึกษา

- **ดาริน คล่องอักษร**
บรรณาธิการข่าวอากาศและภัยพิบัติ
สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส **86**
- **สมพร ปาณิต**
อดีตครูโรงเรียนวัดนาพระยา จังหวัดกาญจนบุรี **94**

ส่วนที่ 3 ข้อค้นพบและเส้นทางข้างหน้า

- ข้อค้นพบ **103**
- เส้นทางข้างหน้าของผู้หญิงกับสิ่งแวดล้อม **108**

“ เพศหญิงนั้นมีความเป็นผู้นำเสนอ
ทั้งในธรรมชาติและโครงสร้างสังคม
ไม่ว่าจะเป็นใครก็ได้รับอิทธิพลมาจากเพศแม่ทั้งสิ้น
การเปิดโอกาสให้ผู้หญิงขึ้นมาำนักกิจกรรมต่างๆ นั้น
เป็นเรื่องที่น่าชื่นชม โดยเฉพาะการช่วยกันดูแล
รักษาสิ่งแวดล้อมและใช้ทรัพยากรธรรมชาติ
ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ก่อจะสายเกินไป ”

ดร. สุเมธ ต้นติวขกุล เลขานุการมูลนิธิวิจัยพัฒนา
กล่าวในงานเปิดตัวโครงการภูมิรี พลังสตรี...พลังรักสิ่งแวดล้อม
29 มิถุนายน 2558

សំណុំ 1

ឥទ្ធិពលនៃសកម្មភាព របស់អ្នកស្វែង

สถานการณ์ด้านผู้หญิง

ในขณะที่ประชากรโลกเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ผู้หญิงก็มีจำนวนเพิ่มตามไปด้วย โดยผู้หญิงในประเทศต่างๆ ส่วนใหญ่มีจำนวนมากกว่าผู้ชาย นอกจากนี้ผู้หญิงยังมีอายุยืนยาวกว่า เนื่องจากพฤติกรรมการดูแลสุขภาพเสียใจในการดำรงชีวิตน้อยกว่า นำไปสู่สัดส่วนผู้หญิงสูงอายุที่จะเพิ่มมากขึ้นในอนาคต

ประชากรผู้หญิง

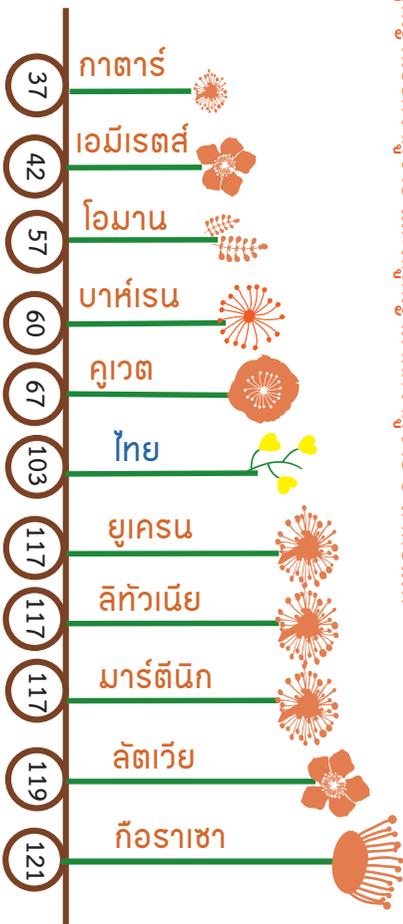
การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรโลกยังคงสูงขึ้นเรื่อยๆ โดยเมื่อกลางปี 2558 ประชากรโลกเพิ่มเป็น 7.37 พันล้านคน ด้วยอัตราการเพิ่มร้อยละ 1.1 มีสัดส่วนผู้ชายต่อผู้หญิง (Gender ratio) เท่ากับ 100:102 ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีผู้หญิงมากกว่าผู้ชายเล็กน้อย

แต่บางประเทศมีจำนวนผู้ชายและผู้หญิงแตกต่างกันมาก ประเทศที่มีผู้ชายมากกว่าผู้หญิงชัดเจน 5 ลำดับแรก ได้แก่ กาตาร์ (Qatar) สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ (United Arab Emirates) โอมาน (Oman) บาห์เรน (Bahrain) คูเวต (Kuwait) เป็นต้น ส่วนประเทศที่มีผู้ชายน้อยกว่าผู้หญิง 5 ลำดับแรก ได้แก่ กือราเซา (Curacao) ลัตเวีย (Latvia) มาร์ตีนิก (Martinique) ลิทัวเนีย (Lithuania) ยูเครน (Ukraine)

สัดส่วนประชากรผู้หญิงต่อผู้ชาย 100 คน ของประเทศไทย และประเทศต่างๆ ที่มีผู้หญิงน้อยกว่าผู้ชาย และมีผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย 5 ลำดับแรก

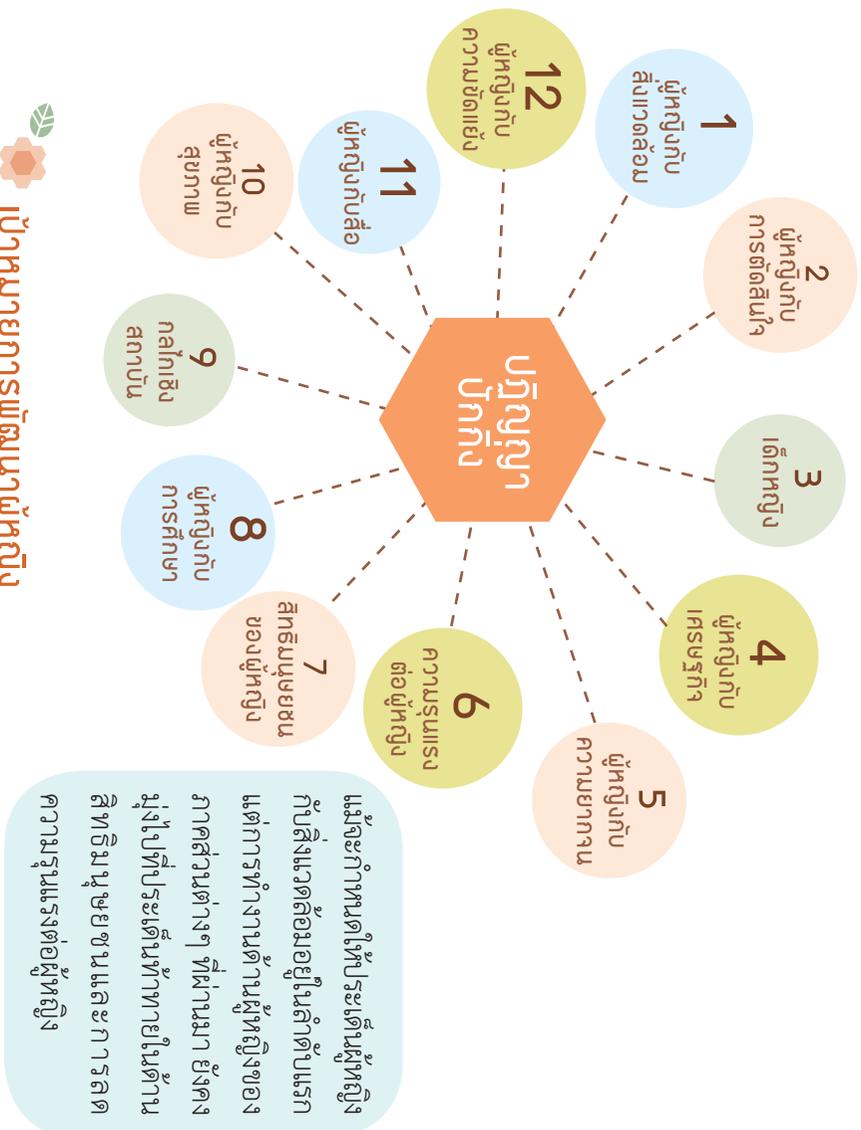
www.worldometers.info/world-population, กรกฎาคม 2558

สำหรับประเทศไทย ซึ่งมีประชากรประมาณ 65.5 ล้านคน มีสัดส่วนผู้ชายต่อผู้หญิงเท่ากับ 100:103 นอกจากนี้ ยังมีการคาดประมาณอายุเฉลี่ยของผู้หญิงไว้สูงกว่าผู้ชาย ประมาณ 7 ปี กล่าวคือ ผู้ชายมีอายุเฉลี่ย 71.3 ปี ส่วนผู้หญิงมีอายุเฉลี่ย 78.2 ปี ซึ่งจะส่งผลให้ประเทศไทยจะมีประชากรสูงอายุผู้หญิงมากกว่าประชากรสูงอายุผู้ชายเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ในอนาคต

ผู้หญิงในกระแสการพัฒนา

การพัฒนาบทบาทและศักยภาพของผู้หญิงได้ดำเนินการมาโดยตลอด จากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะภาคประชาสังคมเป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญ ในการผลักดันสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง กระทั่งในปี 2538 การประชุมระดับโลกด้านสตรีขององค์การสหประชาชาติ ได้มีข้อตกลงเรื่องการพัฒนาผู้หญิง ภายใต้**ปฏิญญาปักกิ่ง** (Beijing Declaration and Platform for Action) ซึ่งนานาประเทศรวมทั้งประเทศไทยได้ให้การรับรอง โดยมีการกำหนดวาระของผู้หญิง 12 ประเด็น เพื่อพัฒนาให้ผู้หญิงได้รับประโยชน์จากกิจกรรมในสังคมและชุมชนอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม

เป้าหมายการพัฒนาผู้หญิง

“การส่งเสริมบทบาทสตรีและความเท่าเทียมทางเพศ” ได้ถูกหยิบยกมากำหนดเป็นเป้าหมายหนึ่งของเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals : MDGs) ซึ่งใช้เป็นการรอบการพัฒนาของประชาคมโลกในช่วงปี 2543-2558 โดยต้องการให้เด็กทุกคนทางหญิงอายุมีการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม และต้องการให้มีส่วนร่วมของผู้หญิงในระดับการตัดสินใจมากขึ้น

กระทั่งปัจจุบัน นานาประเทศได้ร่วมกันกำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) สำหรับการพัฒนาในช่วงปี 2559-2674 โดยยังคงเป้าหมาย “การบรรลุความเท่าเทียมทางเพศ สร้างความเข้มแข็งให้กับเด็กหญิงและสตรีในทุกพื้นที่” ไว้เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาในอนาคตให้บรรลุตามเป้าหมายนี้

สำหรับประเทศไทย ได้มีความมุ่งมั่นในทิศทางเดียวกันกับประชาคมโลก โดย พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้กล่าวแสดงจุดยืนเกี่ยวกับบทบาทผู้หญิงในการพัฒนาประเทศ ในโอกาสการประชุมครบรอบ 70 ปี ขององค์การสหประชาชาติ เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2558 ไว้ว่า “ประเทศไทยให้ความสำคัญของการแก้ปัญหาความยากจน ความไม่เท่าเทียม และความเหลื่อมล้ำในสังคม จึงน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางการพัฒนา เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะบทบาทของผู้หญิง ภายใต้อาชีพที่เปลี่ยนแปลงและการเติบโตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม”

การประเมินบทบาทของผู้หญิง

ประเด็นเรื่องผู้หญิงที่ถูกหยิบยกเป็นเป้าหมายการพัฒนาทั้งในระดับนานาชาติและระดับประเทศให้เกิดความเท่าเทียมทางเพศและเพิ่มบทบาทของผู้หญิงให้มากขึ้น ได้มีความก้าวหน้าโดยรวมที่ดีขึ้น แต่มิติด้านบทบาทของผู้หญิงในระดับผู้นำและการตัดสินใจยังมีน้อยมาก

ความเท่าเทียมทางเพศ

การติดตามและประเมินความก้าวหน้าการพัฒนาศักยภาพ และบทบาทของผู้หญิง ได้ดำเนินการผ่านการประเมิน “ความเท่าเทียมทางเพศ” (Gender Equity) และการวิเคราะห์ “ช่องว่างทางเพศ” (Gender Gap) 4 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านการศึกษา ด้านสุขภาพ และด้านการเมือง ซึ่งเป็นกรอบการติดตามความก้าวหน้าและการเปลี่ยนแปลงของผู้หญิงทั่วโลก โดยรายงานการวิเคราะห์ช่องว่างทางเพศ (Global Gender Gap Report) จากข้อมูล 142 ประเทศในปี 2557 พบข้อมูลที่น่าสนใจ ดังนี้

บทบาทของผู้หญิงทั่วโลก

- การพัฒนาผู้หญิงโดยรวมมีทิศทางดีขึ้นเล็กน้อย
- ผู้หญิงมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจมากขึ้น
- ผู้หญิงได้รับการศึกษาเกือบเท่าเทียมกับผู้ชาย
- ผู้หญิงมีบทบาทมากในด้านสุขภาพ
- ผู้หญิงยังมีบทบาทในทางการเมืองน้อยมาก

บทบาทของผู้หญิงในประเทศไทย

- ความเท่าเทียมทางเพศของประเทศไทย ถูกจัดอยู่ในลำดับที่ 61 ของโลก โดยมีความก้าวหน้ากว่าปีที่ผ่านมา ซึ่งอยู่ในลำดับที่ 65 ของโลก
- ความเท่าเทียมทางเพศของประเทศไทย เมื่อเทียบกับประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียนจัดอยู่ในลำดับที่ 4 โดยประเทศที่อยู่ในลำดับสูงกว่า ได้แก่ ฟิลิปปินส์ (อันดับที่ 9 ของโลก) สิงคโปร์ (อันดับที่ 59 ของโลก) และ ลาว (อันดับที่ 60 ของโลก)
- ผู้หญิงไทยยังมีบทบาททางการเมืองน้อยมาก (ลำดับที่ 121 ของโลก)

ความก้าวหน้าในการพัฒนาผู้หญิง

การประเมินผลตามเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ หรือ MDGs สรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับบทบาทผู้หญิงและความเท่าเทียมทางเพศ ได้ดังนี้

โอกาสและบทบาทของผู้หญิงทั่วโลก (ประเมินปี 2558)

- เด็กผู้หญิงทั่วโลกได้รับการศึกษามากกว่า 15 ปีที่ผ่านมา
- ผู้หญิงทั่วโลกมีงานทำนอกภาคเกษตรเพิ่มขึ้นจาก 35% ในปี 2533 เป็น 41% ในปี 2558
- ส่วนของผู้หญิงในรัฐสภาของประเทศต่างๆ ส่วนใหญ่เพิ่มขึ้น โดยค่าเฉลี่ยของสัดส่วนผู้หญิงในรัฐสภาของโลก เพิ่มขึ้นจาก 14% ในปี 2543 เป็น 22% ในปี 2558

โอกาสและบทบาทของผู้หญิงในอาเซียน (ASEAN Statistical Report on the MDGs, 2011)

- ส่วนที่ผู้หญิงต่อเด็กผู้ชายที่ได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษา ในประเทศอินโดนีเซียและสิงคโปร์ เท่ากับ 100% หมายถึงเด็กชายและเด็กหญิงที่ได้อ่านประถมศึกษาเท่ากัน รองลงมาคือ เมียนมา 98% ในขณะที่ไทยและมาเลเซีย มีสัดส่วนเท่ากับ 94%
- ไทย เมียนมา และฟิลิปปินส์ มีสัดส่วนเด็กผู้หญิงมากกว่าเด็กผู้ชายในระดับมัธยมศึกษา มีสัดส่วนเท่ากับ 109% 105% และ 100% ตามลำดับ ส่วนสิงคโปร์ มีสัดส่วน 100%

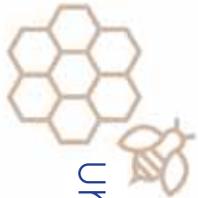
- ประเทศในอาเซียนส่วนใหญ่มีผู้หญิงในระดับอุดมศึกษามากกว่าผู้ชาย โดยเมียนมามีสัดส่วนสูงสุด คิดเป็น 152% รองลงมาคือ มาเลเซีย 139% ไทย 131% และบรูไน 127%
- ประเทศที่มีสัดส่วนผู้หญิงในระดับสูงที่สุด ได้แก่ เวียดนาม คิดเป็น 26% รองลงมาคือ สิงคโปร์ 23% กัมพูชาและฟิลิปปินส์ 21% ส่วนไทยมีสัดส่วน 12%

โอกาสและบทบาทของผู้หญิงในประเทศไทย (ประเมินปี 2558)

- เด็กผู้หญิงและเด็กผู้ชายมีโอกาส ได้ศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาเท่ากัน ส่วนในระดับอุดมศึกษา พบว่า มีผู้หญิงเข้ารับการศึกษามากกว่าผู้ชาย
- ผู้หญิงมีรายได้นอกภาคเกษตรเพิ่มขึ้นเป็น 47%
- อัตราค่าจ้างแรงงานผู้หญิงมีความใกล้เคียงกับผู้ชาย
- สัดส่วนสถานะเป็นนายจ้างและผู้ประกอบการธุรกิจ ระหว่างผู้ขอและผู้หญิง 75:25
- สัดส่วนผู้หญิงในวุฒิสภาเพิ่มขึ้น 16%
- สัดส่วนผู้หญิงในสภาผู้แทนราษฎร ลดลงเป็น 15.8%
- สัดส่วนผู้บริหารท้องถิ่นผู้หญิงเพิ่มขึ้นเป็น 14.4%
- สัดส่วนผู้บริหารระดับสูงของราชการที่เป็นผู้หญิง 24%

บทบาทของผู้หญิงโดยรวมมีแนวโน้มดีขึ้น แต่ผู้หญิงในสังคมไทยและอีกหลายพื้นที่ ยังประสบปัญหาเรื่องความรุนแรงและการถูกรังแก ซึ่งเป็นปัญหาที่ส่งสมมาช้านาน โดยมีเด็กและผู้หญิงประสบเหตุการฉ้อโกงความรุนแรงในครอบครัว ที่เข้ารับบริการที่ศูนย์สาธารณสุขเพิ่มขึ้น และยังมีส่วนที่ไม่ได้เข้าไปแจ้งเหตุ เนื่องจากความหวาดกลัวและความอาย

บทบาทผู้หญิงกับสิ่งแวดล้อม

นับเป็นโอกาสที่ดีที่คนไทยมีสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เป็นแบบอย่างในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ทรงมุ่งเน้นให้ราษฎรที่อาศัยอยู่ในบริเวณป่าหรือใกล้ป่าสามารถดำรงชีพอยู่กับป่าได้อย่างยั่งยืน โดยการให้ความรู้ แนะนำ และฝึกอาชีพคนเหล่านั้น ปรับเปลี่ยนจากการตัดไม้ทำลายป่ามาปลูกป่า ให้มีรายได้ในการดำรงชีวิต ดังพระราชสมัญญา **พระมารดาแห่งการคุ้มครองความหลากหลายทางชีวภาพ**

สังคมไทยได้รับผลกระทบจากปัญหาสิ่งแวดล้อมถึงภัยแล้ง ซึ่งส่งผลอย่างมากต่อการผลิตในภาคเกษตร มีการอพยพย้ายถิ่นเข้ามาทำงานหรือรับจ้างในเมืองและย่านอุตสาหกรรม ทำให้หลายครอบครัวที่ผู้ชายต้องออกไปทำงานได้ทิ้งภาระในการดูแลเด็กและผู้สูงอายุไว้กับผู้หญิง หรือบางครั้งครอบครัวผู้หญิงต้องออกไปทำงานเช่นเดียวกับผู้ชาย ทั้งเด็กไว้กับผู้สูงอายุก็มีไม่น้อย สถานการณ์เช่นนี้ทำให้บทบาทของผู้หญิงในการจัดการสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป

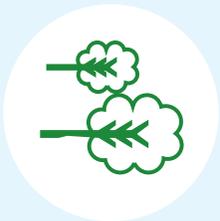
หลายฝ่ายให้ความสำคัญต่อประเด็นผู้หญิงกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น สักส่วนใหญ่หญิงในคณะกรรมการด้านสิ่งแวดล้อมมีเพิ่มขึ้นและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในระดับนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้น สร้างความร่วมมือของผู้หญิงในภาคแรงงานและภาคเกษตรกรรม การลดการใช้สารเคมี เพิ่มการมีส่วนร่วมของผู้หญิงกับหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนในการรณรงค์และดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อมให้มากขึ้น

ที่ผ่านมาผู้หญิงมีความใกล้ชิดกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งในฐานะผู้ใช้ประโยชน์ ผู้ดูแลรักษาทรัพยากร และผู้ผลิต โดยบทบาทของผู้หญิงต่อสิ่งแวดล้อมอาจสรุปได้ ดังนี้

ด้านอาหาร

ผู้หญิงเป็นผู้จัดหาอาหารสำหรับครอบครัว รวมถึงเป็นผู้ผลิตและแปรรูปอาหารเพื่อสร้างรายได้ ผู้หญิงมักร่วมกับชุมชนในการสร้างความมั่นคงด้านอาหาร ทั้งการอนุรักษ์แหล่งผลิตอาหาร การใช้ประโยชน์ที่คุ้มค่าและยั่งยืน ตลอดจนทำการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ด้านป่าไม้

ผู้หญิงมีบทบาทสำคัญในการรวบรวม จัดสรร แปรรูป พัฒนา อนุรักษ์ และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ ร่วมจัดการทรัพยากรป่าไม้ในชุมชนผ่านกลไกเครือข่าย ซึ่งผู้หญิงส่วนใหญ่มีบทบาทอยู่เบื้องหลัง รวมถึงมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดแนวคิดและองค์ความรู้แก่เยาวชน

ด้านน้ำ

จากการที่ผู้หญิงมีบทบาทในการดูแลด้านอาหารและการผลิตของครอบครัว ทำให้ผู้หญิงมีบทบาทเป็นผู้ใช้น้ำ รวมทั้งร่วมจัดการน้ำในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการบอกกล่าวขอมูล การเฝ้าระวังคุณภาพน้ำ และสนับสนุนกิจกรรมการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค

ด้านชายฝั่ง

ผู้หญิงมีบทบาทในการเตรียมอุปกรณ์ สถานที่ และอาหาร สนับสนุนชุมชนในการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเฉพาะการฟื้นฟูและการใช้ประโยชน์ทรัพยากรชายฝั่งอย่างยั่งยืน และเริ่มมีส่วนร่วมมากขึ้นในทุกกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง

ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ

ผู้หญิงมีบทบาทหลักในการรักษาเมล็ดพันธุ์และการปลูกพืช รวมถึงสนับสนุนกิจกรรมชุมชนในการอนุรักษ์แหล่งความหลากหลายทางชีวภาพ นอกจากนี้ ผู้หญิงมักเป็นกำลังสำคัญในการจัดทำข้อมูล การดูแลกองทุนเพื่อการอนุรักษ์ฯ ต่างๆ

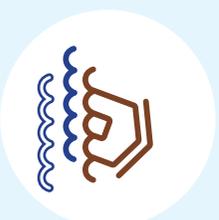
ด้านมลพิษและสิ่งแวดล้อมชุมชน

ตัวบทบาทของผู้หญิงเป็นผู้ที่ดูแลอยู่กับครอบครัว ดูแลเรื่องอาหาร และความเป็นอยู่ จึงเป็นทั้งผู้ก่อให้เกิดขยะ และผู้เผชิญกับปัญหาขยะ ทำให้ผู้หญิงส่วนหนึ่งเรียนรู้การคัดแยกขยะเพื่อนำไปจำหน่ายเป็นรายได้ ช่วยดูแลความสะอาดและความระเบียบของสภาพแวดล้อม

ด้านภัยพิบัติ

แม้ผู้หญิงถูกจัดให้เป็นกลุ่มที่อ่อนไหวหากเกิดภัยพิบัติ เนื่องจากมีภาระในการดูแลเด็กและผู้สูงอายุ แต่ผู้หญิงส่วนหนึ่งมีความเข้าใจ และมิตศักยภาพในการเตรียมความพร้อมก่อนเกิดภัย อาทิ การเตรียมอาหาร น้ำดื่ม ยารักษาโรคขั้นพื้นฐาน และเป็นผู้ส่งต่อข้อมูลที่เป็นในยามประสบภัยได้เป็นอย่างดี

ที่ผ่านมา ยังพบว่าผู้หญิงมีบทบาทสำคัญในการสื่อสารและประสานความร่วมมือ รวมถึงสามารถริเริ่มจัดตั้งกลุ่มในชุมชน ซึ่งก่อให้เกิดศักยภาพและพลังที่สามารถสร้างสรรค์ประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อม

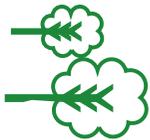
សំណុំ 2

របបខ្សែស្រឡៅ សម្រាប់ការបោះពុម្ព

แบบอย่างผู้หญิง เพื่อสังคมดี

ต้นไม้

- รตยา จันทระเกียรติ ประธานที่ปรึกษา มูลนิธิสืบมาดะเสถียร
- วิรยา โยธะกุล หัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวรฝั่งตะวันตก

ต้นไม้

- ผศ. เต๋นศิริ ทองนพคุณ เลขานุการชมรมเรารักแม่น้ำท่าจีน จังหวัดนครปฐม

ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ

- ดร. สรณัฐฎ์ กาญจนะวณิชย์ ประธานกรรมการมูลนิธิโลกสีเขียว
- พิชิณี อินทวิวงศ์ ผู้นำชุมชน บ้านหนองผูก จังหวัดน่าน

ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

- ภญ.ดร. สุภาภรณ์ ปิติพร หัวหน้ากลุ่มงานเภสัชกร โรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร จังหวัดปราจีนบุรี
- กัญญา อ่อนศรี ผู้ใหญ่บ้าน บ้านทัพไทย จังหวัดสุรินทร์
- จิตชนก ตะวิชัย ผู้นำเกษตรกรรุ่นใหม่ จังหวัดเลย

ด้านสื่อและสิ่งแวดล้อมศึกษา

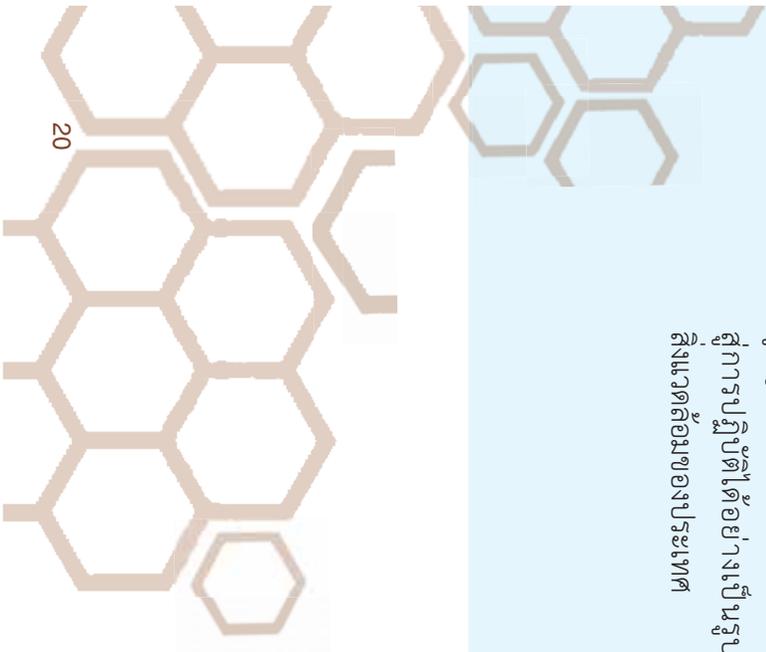
- ดาริน คล่องอักษร บรรณาธิการข่าวอากาศและภัยพิบัติ สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส
- สมพร ปานโต อดีตครูโรงเรียนวัดนาพระยา จังหวัดกาญจนบุรี

ผู้หญิง

จำนวนไม่น้อย มีบทบาทในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ทั้งในระดับชุมชนและระดับประเทศ โดยมีกิจกรรม รูปแบบต่างๆ ที่น่าสนใจ ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจแก่เยาวชน และผู้นำชุมชน รวมถึงการทำงานเพื่อสาธารณะเพื่อสังคม การลงมือปฏิบัติ ด้วยตนเอง แล้วเผยแพร่ในลักษณะแหล่งเรียนรู้และการเป็นวิทยากร การตั้งกลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่งานจนเกิดความเข้มแข็ง และมีสมาชิก กลุ่มเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งการขยายผลผู้ที่สนใจที่ใกล้เคียง นอกจากนี้ ยังมีผู้หญิงที่ทำงานในหน่วยงานภาครัฐ ที่มุ่งเน้นนโยบายต่างๆ ถ่ายทอดสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ทำให้บังเกิดผลที่ดีต่อการจัดการ สิ่งแวดล้อมของประเทศ

20

การนำเสนอให้เห็นถึงรูปแบบที่หลากหลายของผู้หญิงในการจัดการ
สิ่งแวดล้อม ทั้งด้านป่าไม้ น้ำ ความหลากหลายทางชีวภาพ การใช้
ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม รวมถึงการสื่อสาร
และส่งเสริมด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา ได้ช่วยสะท้อนถึงความสำนึกและ
คุณค่าของผู้หญิง อันเป็นความภาคภูมิใจและเป็นแบบอย่างที่ดี โดยแต่ละ
ท่านยังคงมีบทบาทอย่างแข็งขันในพื้นที่ต่างๆ ของประเทศ ด้วยมีแนวทาง
การทำงานที่ชี้แนะให้สังคมได้เห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมและหันมา
ร่วมมือกันดูแลสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

“ การทำงานอาสาสมัครสิ่งแวดล้อม ไม่สามารถแยกว่าผู้หญิงหรือผู้ชาย
ทำงานได้ดีกว่ากัน เพราะต้องทำงานเกื้อกูลกัน สิ่งแวดล้อมเป็นงาน
ที่ยาก ครอบครัวจึงต้องเป็นหน้าที่หนึ่งใจเดียวกัน จะหญิงหรือชาย
ก็ต้องคอยช่วยเหลือกัน ”

รศ.ดร. ปิ่นทริศเกียรติ์

ประธานที่ปรึกษา มูลนิธิสืบสานาคะเสถียร
อายุ 84 ปี

การศึกษา ปริญญาตรี คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปริญญาโท ด้านสถาปัตยกรรมเขตร้อน สถาบัน PRATT

สหรัฐอเมริกา

ที่อยู่ 693 อาคาร 4 กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ยศเส ถนนบำรุงเมือง

คลองมหานาค เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพฯ 10100

ติดต่อ 0 2224 7838-9

หลักการทำงาน ทำงานเพื่องาน

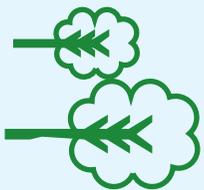
ผลงานเด่น

- ร่วมก่อตั้งสมาคมอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม การเคหะแห่งชาติ สำนักงานพัฒนาชุมชนเมือง และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน
- แสดงความคิดเห็นต่อกฎหมายและโครงการอันอาจส่งผลกระทบต่อป่าไม้ สัตว์ป่า และระบบนิเวศ
- ลดความขัดแย้งระหว่างชุมชนกับเจ้าหน้าที่รัฐในพื้นที่สวนป่าตะวันตก
- ร่วมตั้งกองทุนพิทักษ์ป่า เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของเจ้าหน้าที่พิทักษ์ป่า
- กระตุ้นและสร้างตระหนักรู้แก่สังคมในการดูแลรักษาป่าไม้ของประเทศไทย

ปัจจัยขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จ

- ความรักและมุ่งมั่นที่จะปกป้องป่าไม้และสัตว์ป่าให้คงอยู่ต่อไป
- ความช่วยเหลือและการสนับสนุนจากพันธมิตรที่เป็นเครือข่ายสมาชิกองค์กรเอกชนด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ความเข้าใจต่อแนวทางการบริหารจัดการป่าระหว่างชุมชนที่อาศัยในพื้นที่ป่ากับเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในเขตป่า
- ยึดมั่นแนวคิด “ป่าอยู่ได้ คนอยู่ได้ สัตว์ป่าอยู่ได้” พร้อมชูประเด็นให้สังคมตระหนักร่วมกันว่า “ไม่มีป่า ไม่มีน้ำ ไม่มีชีวิต”
- ใช้ยุทธศาสตร์ “การร่วมรักษาป่าใหญ่ให้คนไทยทั้งชาติ” ในทุกภาคส่วน

รตยา จันทรทภัย

ผู้ยุติตนให้กับการปกป้องและฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้

ผมตัวจากสภาพนิคมการทำนาไร่ชาป่า สาธิตอเนกคิด “ป่าอยู่ได้ คนอยู่ได้ สัตว์ป่า อยู่ได้” อย่างเต็มตัว หลังจากการสูญเสียคุณสืบ นาคะเสถียร นักวิชาการป่าไม้ผู้พิทักษ์ ฝืนป่าและสัตว์ป่า โดยมุ่งเน้นทำงานอย่างเข้มแข็งแก้ปัญหาน้ำท่วมและชุมชน ในการ ปกป้องผืนป่าตะนาวสีถาก อีกทั้งยังกระตุ้นให้สังคมมีส่วนร่วมในการปกป้องและรักษาป่า ไม้อันเป็นมรดกล้ำค่าของประเทศไทย

เส้นทางการทำงานด้านสิ่งแวดล้อม

คุณรัตยา จันทรเกียรติ หรืออาจารย์รัตยา เป็นชาวจังหวัดจันทบุรีโดยกำเนิด ชีวิตในวัยเด็กอยู่ในช่วงที่ประเทศไทยมีสงคราม คุณพ่อไปประยูร สุจริตต์ คุณพ่อของอาจารย์รัตยาถูกย้ายไปเป็นนายอำเภอที่จังหวัดพระตะบอง ซึ่งการเดินทางไปจากจังหวัดจันทบุรีจึงค่อนข้างลำบาก ต้องเดินเท้าผ่านป่าเขาหลายวัน ทำให้ได้เห็นสภาพป่าไม้ที่สมบูรณ์เป็นป่าดิบ มีลำห้วยลำธารร่มเย็น และสัตว์ป่าชุกชุม

อาจารย์รัตยา เริ่มมาใช้ชีวิตในกรุงเทพฯ เมื่อเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และเลือกเรียนต่อคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ เมื่อเรียนจบและทำงานระยะหนึ่ง ก็เดินทางไปศึกษาต่อที่ต่างประเทศ และกลับมากำเป็นอาจารย์สอนที่วิทยาลัยเทคนิคกรุงเทพฯ (ชื่อในขณะนั้น) ต่อจากนั้น มีโอกาสไปทำงานที่สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์ประยุกต์แห่งประเทศไทย ตามคำชวนของ ดร.วาทัญญู ณ ถลาง จนเมื่อรัฐบาลประกาศก่อตั้งการเคหะแห่งชาติ เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2516 จึงได้เข้าทำงานที่การเคหะฯ จนได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้อำนวยการเคหะฯ ในปี 2531 โดยทำงานด้วยความทุ่มเทในการพัฒนาที่อยู่อาศัยในเมืองใหญ่ เพื่อส่งเสริมให้ผู้มีรายได้น้อยถึงปานกลางได้มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง นอกจากนี้ยังมีโอกาสได้สร้างบ้านช่วยเหลือผู้ประสบภัยน้ำท่วมในพื้นที่ชนบทของจังหวัดสุราษฎร์ธานีและนครศรีธรรมราช เมื่อปี 2531 รวมทั้งส่งเสริมกระบวนการพัฒนาชุมชน และการดูแลสภาพแวดล้อมการอยู่อาศัยในพื้นที่ชุมชนแออัดต่างๆ

ในช่วงนั้น อาจารย์พยายามสนใจงานสิ่งแวดล้อมและได้ทำงานร่วมกับผู้ใหญ่หลายท่าน ที่นับถือ อาทิ ดร.วชิรญู ฌ กลาง ดร.นิจ ทิพย์ระนนทน คุณมยุร วิเศษกุล ดร.นาท ตัณฑวิรุฬห์ ฯลฯ ซึ่งร่วมกันก่อตั้งเป็นสมาคมอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม ในปี 2514 การกิจในตอนนั้นคือ การดูแลศิลปกรรม ถวายงานพระสงฆ์ในวัด คู่ง่างานด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมด้วย ซึ่งสิ่งแวดล้อมในอดีตไม่เหมือนในสมัยนี้ อาจารย์พยายามเล่าว่า “ตอนนั้นอาจารย์ ดร.นาท ได้เอาหนังสือของต่างประเทศมาให้ดู มีรูปน้ำเสีย ขยะลอย เมื่อดูแล้วก็คิดในใจว่าปัญหาที่น่าเสีย ขยะลอย เป็นไปไม่ดังที่จะเกิดขึ้นในประเทศไทย แต่ตอนนี้เป็นไปแล้วและเร็วกว่าที่คิดไว้มาก”

คู่การสืบสานอุดมการณ์คู่สืบ นาคะเสถียร

จากการร่วมพัฒนาประเทศไทยในช่วงนั้น ทำให้สมาคมฯ เข้าไปมีบทบาทในหลายด้าน เช่น การเสนอให้เปลี่ยนรูปแบบการขยายถนนจากหินปูรูปเตตราด ไปทำเป็นถนน 2 ทาง คือ ขาไปทางหนึ่งและขากลับอีกทางหนึ่ง โดยไม่ต้องตัดถนนทางด้านใหญ่ออก การเข้าไปช่วยพัฒนาสวนจตุจักร ซึ่งเดิมเป็นที่ทิ้งขยะและเป็นกองภูเขาขยะขนาดใหญ่ของ กทม. โดยประสานให้ กทม. นำขยะออก และปรับเป็นสวนสาธารณะอย่างที่เห็นทุกวันนี้ การต่อต้านการสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ เช่น โครงการเขื่อนน้ำโจนในช่วงปี 2520–2530 ที่ต่อมารัฐบาลได้ยกเลิกโครงการไป

จากการร่วมกันคัดค้านโครงการเขื่อนน้ำโจน เป็นโอกาสที่รู้จักกับคุณสืบ นาคะเสถียร นักวิชาการป่าไม้ผู้พิทักษ์ผืนป่าและสัตว์ป่า ในฐานะเพื่อนร่วมอุดมการณ์ ต่อมาเมื่อคุณสืบ นาคะเสถียร เสียชีวิตไปเมื่อปี 2533 ได้มีการก่อตั้งมูลนิธิสืบ นาคะเสถียรขึ้น อาจารย์รับมอบหมายให้เขียนประธานมูลนิธิฯ เพื่อดำเนินภารกิจสืบทอดเจตนารมณ์ของคุณสืบจนถึงปัจจุบัน

ตลอดเวลา 25 ปีที่ผ่านมา ภายใต้การนำของอาจารย์ทยาและผู้ร่วมอุดมการณ์อีกหลายท่าน มูลนิธิสืบฯ ได้เห็นหน้าสนับสนุนการอนุรักษ์ผืนป่าและสัตว์ป่า โดยการ

เผยแพร่มูลค่าของคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งขอให้จริงจังด้านความสำคัญของการอนุรักษ์ธรรมชาติและผืนป่าสู่สาธารณะ เข้าร่วมโครงการอนุรักษ์ผืนป่าดงพญาเทพระบบนิเวศ ตั้งกองทุนผู้พิทักษ์ป่า เพื่อดูแลครอบครัวเจ้าหน้าที่ป่าไม้ที่เสียชีวิต เนื่องจากภารกิจรักษาป่า รวมไปถึงการติดตามให้ความเห็นต่อกฎหมายและโครงการที่จะส่งผลกระทบต่อความยั่งยืนของผืนป่าและทรัพยากรธรรมชาติ

ยุทธศาสตร์ “ไม่ป่า ไม่ไม้ป่า ไม่ไม้ชีวิต”

อาจารย์ศตยา ได้กล่าวอยู่เสมอว่า แม่ที่จริงแล้ว คน-ชุมชน-สิ่งแวดล้อม-ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นเรื่องที่ยึดโยงกัน ถ้าเรามุ่งหวังให้ชุมชนเข้มแข็งพึ่งตนเองได้ เราต้องให้ความสำคัญเรื่องการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มากกว่าที่ผ่านมา “ต้องตระหนักเสมอว่า ผืนป่าธรรมชาติอันเป็นแหล่งผลิตน้ำชีวชีวิตและช่วยชะลออุทกภัยได้ ทั้งนี้ต้องมองครบรอบที่เอื้อให้ผืนป่าสมบูรณ์ นั่นคือสัตว์ป่า ที่ต้องรักษาไว้ในผืนป่านั้นด้วย อยากให้ทุกคนระลึกเสมอ ว่าทุกวันนี้หากคนดำรงชีวิตอยู่ได้ ป่าก็อยู่ได้ สัตว์ป่าก็อยู่ได้เช่นกัน”

รูปแบบในการรักษาผืนป่าอาจไม่มีสูตรสำเร็จทางแนวคิดและวิธีการ ซึ่งต้องปรับให้เท่าทันกับความเปลี่ยนแปลง เช่นเดียวกับงานเกี่ยวกับการปรับกระบวนการของมูลนิธิสืบฯ เมื่อปี 2547 โดยเบนเข็มมาทำงานกับชุมชนทั้งในและรอบผืนป่า จนพัฒนาเป็นนวัตกรรมในการบริหารการใช้ประโยชน์ของชุมชนในป่าอนุรักษ์ ผ่านกระบวนการทำงานร่วมกันทั้งภาคประชาชนและภาครัฐ ภายใต้แนวคิด “คนอยู่ได้ ป่าอยู่ได้ เสือก็อยู่ได้” พร้อม ชูประเด็นให้คนในสังคมได้ตระหนักว่า “ไม่มีป่า ไม่มีน้ำ ไม่มีชีวิต” และเสนอยุทธศาสตร์ ออกไป 6 กลีบ ที่เรียกว่า “ยุทธศาสตร์การร่วมรักษาป่าใหญ่ให้คนไทยทั้งชาติ” ซึ่งเป็น “ธงชัย” ของความมั่นคงด้านทรัพยากรป่าไม้และแหล่งรักษาพันธุ์กรรม ได้แก่ 1) ส่งเสริมการจัดการอย่างมีส่วนร่วมเพื่อลดข้อขัดแย้งกับชุมชน 2) ส่งเสริมการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ 3) ใช้วิชาการและข้อมูลนำหน้า 4) เผยแพร่คุณค่าป่าตะวันตกและสร้างแนวร่วมเพื่อการอนุรักษ์ 5) แหล่งทุน และ 6) ทำความเข้าใจกับผู้ต้องการใช้ประโยชน์จากผืนป่า ทั้งรัฐ ผู้ประกอบการ และนักท่องเที่ยว ซึ่งต้องขับเคลื่อนไปพร้อมๆ กัน

ใช้ชีวิตเรียบง่าย ก่อเกิดความสุขได้จากงานอดิเรก

แม้เข้าสู่วัย 80 ปีกว่า อาจารย์รศ.ยายังคงมีความสุขกับการทำงาน ชับรดจากบ้านพัก ย่านเอกมัยไปทำงานที่มูลนิธิสืบฯ ย่านคลองมหาพฤกษ์เป็นประจำ โดยไม่รับค่าตอบแทน และยึดการดำเนินงานชีวิตที่เรียบง่าย ถือหลักทำงานเพื่องาน ไม่สะสมทรัพย์สิน และยังคงเข้าออกสำรวจป่า เอายาและอาหารไปมอบให้ชุมชน เป็นกำลังใจแก่เจ้าหน้าที่อยู่เฝ้าป่าอยู่เป็นประจำ อาจารย์รศ.ยายเล่าว่า “มีความสุขทุกครั้งเมื่ออยู่ท่ามกลางธรรมชาติ ได้อาบน้ำในลำธาร ได้ฟังเสียงนกร้อง นี่แหละคือรางวัลที่ได้รับในวันนี้”

ส่วนความแข็งแรงชัดเจนในชีวิตการทำงานตามป่าไม้ ก็คือ การสานสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่กับชุมชน “ก่อนนี้ เมื่อเจ้าหน้าที่พิทักษ์ป่าเข้าไปในชุมชน พวกเขาบ้านเขาวิ่งหนีกันหมด คิดว่าจะมาจับ มายึดที่ เพราะเขาทำกินอยู่ในป่าอนุรักษ์ แต่เวลาพิสูจน์แล้วว่าแนวทางการใช้กฎหมายไม่ไปรบกวน คือเราไล่เขาออกไปไม่ได้ แต่เราสามารถบริหารจัดการพื้นที่ได้ ป่าตรงไหนที่ถ่างไปแล้วก็ให้เขาทำไร่ต่อไป แต่อย่าไปโค่นต้นไม้เพิ่ม ไปฟันป่าเพิ่ม ซึ่งก็ต้องมาคุยกัน ปรึกษามาเข้าใจกัน เพื่อให้ได้ข้อตกลงเรื่องแนวเขตพื้นที่ทำกินชัดเจน เป็นเส้นแนวเขตที่ทุกคนยอมรับ ก็ทำมาเป็นปีที่สิบ สิ่งหนึ่งที่เกิดขึ้นคือเกิดสันติสุขขึ้นในป่า จากที่เคยเป็นอริ ตอนนั้นเดินออกคอกัน พูดคุยกันเหมือนเป็นญาติ”

ด้วยความมุ่งมั่น พยายาม และยึดแนวความคิดการทำงานว่า “ถ้าทำงานเพื่องาน เราจะไม่เดือดร้อนเลย ไม่ว่านายจะมองไม่เห็นหรือไม่เห็น เราจะมีความสุขเมื่องานสำเร็จ เราทำได้ บรรลุแล้ว ส่วนใครเขาจะเห็นหรือจะยกย่องนั้น ไม่ถือเป็นสาระสำคัญ” ทำให้อาจารย์รศ.ยา ทำงานด้วยความรักและความสุขมาโดยตลอด แม่แม่ได้รู้เรียนต้นไม้โดยตรง แต่ด้วยความรักในธรรมชาติ หมั่นศึกษาจากการทำงานจึงทำให้เกิดการเรียนรู้ตลอดเวลา ความสนใจใฝ่รู้อย่างไม่สิ้นสุด ต้นต้นทุกครั้งที่เจออะไรใหม่ๆ

ผู้หญิงกับผู้ชายต้องทำงานเกื้อกูลกัน

อาจารย์ศรตยาบอกว่า การทำงานด้านอนุรักษษ์ป่านั้น ไม่สามารถแยกได้ว่าหญิงหรือชาย ใครทำงานดีกว่ากัน เพราะจะต้องทำงานเกื้อหนุนกัน ผู้ชายจะทำงานไม้ตัดไม้บางส่วน แต่ก็ต้องสมัครรับคอยสนับสนุน เพราะการทำงานด้านสิ่งแวดล้อมมันเป็นงานที่เสียเปรียบ ยาวนาน ครอบคลุมจึงต้องเป็นผู้นำหนึ่งใจเดียวกัน ผู้ชายต้องมีผู้หญิงคอยอยู่ข้างๆ หรือผู้หญิงนำหน้าผู้ชายตามหลังก็ได้ ความสามัคคีในครอบครัวเป็นสิ่งที่ดีเยี่ยม ผู้หญิง และผู้ชายต้องทำงานร่วมกันต้องเป็นแรงผลักดันให้กันและกัน “ส่วนใหญ่แล้วในงาน อนุรักษ์ป่า ผู้หญิงมักเป็นคนที่อยู่เบื้องหลัง ถ้าผู้หญิงไม่อยู่เบื้องหลัง ผู้ชายจะทำงาน อนุรักษ์ป่าไม่สะดวก ทำงานเดินลาดตระเวนป่าไม่ไหว” นอกจากนี้ยังเห็นว่าผู้หญิงไม่เต็ม ความสามารถถอยไปกว่าผู้ชาย ปัจจุบันผู้หญิงทำงานมากขึ้น และเข้ามาอยู่ในตำแหน่ง ที่สำคัญๆ มากกว่าเมื่อก่อน

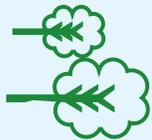

สิ่งที่อาจารย์ศรตยาอยากให้เห็นมากที่สุดก็คือ การดำรงอยู่ของผืนป่าตะวันตกและ ผืนป่าอื่นๆ ในประเทศไทย ขอแค่เรารักษาผืนป่าที่มีให้คงอยู่ได้ด้วย คุณค่าระบบนิเวศ ดั้งเดิม ทั้งเสือ ช้าง กระต๊อง ควายนก นกเงือก ฯลฯ รวมทั้งแหล่งน้ำที่ผืนป่าให้หญิง ผลิตเลี้ยงสรรพชีวิตในและนอกผืนป่า เป็นแหล่งผลิตน้ำประปาให้คนในเมือง ส่งน้ำ และอาหารสู่สัตว์ทะเลในอ่าวไทย เสมือนที่เป็นอยู่ในอดีตจนปัจจุบัน

“ การที่ผู้หญิงจะสืบบทบาทเป็นหัวหน้างานหรือผู้ผู้นำ
ไปข้างหน้า ต้องพิสูจน์ให้เห็นถึงความสามารถ
และอาจต้องได้รับความพยายามมากกว่าผู้ชาย ”

โรงเรียน โขทะเล
 หัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวรด้านตะวันตก
 อายุ 45 ปี

การศึกษา ปริญญาตรี คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ปริญญาโท การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 มหาวิทยาลัยนเรศวร

ที่อยู่ หน่วยพิทักษ์ป่าทิววย เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร

ฝั่งตะวันตก ตำบลตะแกล อำเภอทองผาภูมิ
 จังหวัดกาญจนบุรี 71180

ติดต่อ 0 3454 6671

หลักการทำงาน มุ่งรักษา ต่อเนื่อง

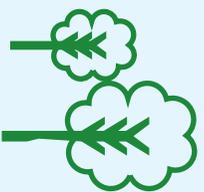
ผลงานเด่น

- สร้างความเข้าใจและการมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่ายที่เป็นชุมชนดั้งเดิม ในเขตป่าอนุรักษ์ในการดูแลรักษาป่าไม้ โดยกำหนดกติกาการใช้ที่ดิน ในเขตป่าภายใต้กรอบกฎหมายและการยอมรับของชุมชน
- คัดฟันป่าที่ถูกบุกรุกกลับมาประมาณ 40,000 ไร่ ในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์ สัตว์ป่าภูเขียวและภูทอง จังหวัดพิษณุโลก
- ส่งเสริมการทำไร่หมุนเวียนแบบดั้งเดิมเพื่อเป็นเครื่องมือของชุมชน ในการดำรงชีวิตอยู่กับป่าอย่างยั่งยืน

ปัจจัยขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จ

- รักรงานที่เท่าเทียมคุณค่าและมีความสุขกับงาน
- ได้รับความเชื่อถือในการทำงานและมีความรับผิดชอบในหน้าที่
- ชุมชนและพลเรือนให้ทีมงานเกิดความมั่นใจในความรู้ความสามารถ
- กำลังใจและการสนับสนุนจากสังคม

วิธยา โอชะกุล

ผู้เชียวชาญหมายและกฎหมายทางสังคม พิษภัยฝุ่นป่า รักษาชุมชนชน

ทางออกในการแก้ปัญหาด้านสุขภาพการธรรมชาติ ไม่ใช่เพียงการบังคับใช้กฎหมาย แต่ต้องสร้างความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ต่อการเกิดผลกระทบจากธรรมชาติระหว่างธรรมชาติ ระหว่างธรรมชาติกับคน โดยเฉพาะกับผู้ที่สามารถรับมือกับธรรมชาติ ซึ่งต้องเชื่อมโยง ความอยู่รอดของพวกเขากับความเชื่อและวัฒนธรรม

เติมหางท่องเที่ยว ชำนาญเดินชีวิต

การตัดสินใจเลือกเรียนคณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ของคุณวีรวิทย์ ไชยชะกุล ด้วยเหตุผลการชอบเดินทางท่องเที่ยว จึงมีโอกาสไปสัมผัสกับธรรมชาติ หลายนครี่ง รวมทั้งการไปท่องเที่ยวกับเพื่อน ๆ ที่อุทยานแห่งชาติภูกระดึง ซึ่งได้ทำให้ เป้าหมายชีวิตคุณวีรวิทย์มีความชัดเจนขึ้น นั่นก็คือ การเป็น “ผู้พิทักษ์ป่า” หลังจบ การศึกษาเมื่อปี 2535 จึงเลือกแบกเป้ไปทำงานทำกับหัวหน้าอุทยานแห่งชาติภูกระดึง ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการทำงานด้านป่าไม้ ทำตั้งแต่การติดตามชุดสายตรวจปราบปราม เข้าไปในพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลงานวิชาการและงานเผยแพร่สื่อความหมายธรรมชาติ จากการเป็นลูกจ้างชั่วคราวทำงานป่าไม้ชุมชน จนได้บรรจุเป็นข้าราชการของ กรมป่าไม้ ในปี 2539

ตลอดเวลาที่ผ่านไปมา คุณวีรวิทย์ได้ใช้ความรู้ความสามารถในการทำงานและดูแลตัวเอง จนสร้างการยอมรับในกลุ่มลูกน้องซึ่งเกือบทั้งหมดเป็นผู้ชาย โดยเฉพาะการยึดถือ เอาความเที่ยงตรงและความถูกต้องเป็นสิ่งสำคัญ กระทั่งปี 2551 คุณวีรวิทย์ขออาสาเข้าไป ทำงานในเมเจอร์ศึกษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวรด้านตะวันตก และได้รับการแต่งตั้ง เป็นหัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าในปี 2552

บทกวี รักษาต้นป่า

การดูแลรับผิดชอบเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวรด้านตะวันตก พื้นที่กว่า 1.3 ล้านไร่ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแหล่งมรดกโลกเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง-ทุ่งใหญ่นเรศวร มีสภาพป่าไม้ที่มีความสมบูรณ์อีกทั้งยังเป็นแหล่งที่ดึงดูดชมชนและนักท่องเที่ยวของชาวกระเหรี่ยง 7 หมู่บ้าน ซึ่งอาศัยอยู่ก่อนการประกาศเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า จึงเป็นภารกิจที่ต้องดูแลให้คนอยู่กับป่าได้ ในขณะที่ยังต้องยึดมั่นกับเป้าหมายของการปฏิบัติหน้าที่ คือการรักษาพันธุ์ป่าไปพร้อมๆ กัน

ในการดูแลรักษาผืนป่าที่มีความสำคัญเช่นนี้ ทำให้คุณวิริยาต้องให้ความสนใจกับทุกเรื่องทุกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะภาวะการรักษาป่าที่มีคนร่วมอาศัยอยู่ด้วย ดังนั้นภารกิจจึงไม่ใช่เพียงการรักษาป่าให้คงอยู่ แต่ต้องบริหารจัดการชุมชนเพื่อหาจุดพอดีที่จะทำให้อคนอยู่ร่วมกับป่าได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ยังต้องคอยปกป้องและเฝ้าระวังการบุกรุกทำลายป่า การลักลอบตัดและซุกกักไม้ การล่าสัตว์อย่างผิดกฎหมายตามแนวชายแดนที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้าน

การลาดตระเวนเชิงคุณภาพเป็นอีกภารกิจหนึ่งที่ต้องทำ โดยเจ้าหน้าที่กว่า 100 คน จะแบ่งกันเป็นชุดๆ คอยลาดตระเวนตามแผนซึ่งกำหนดไว้อย่างชัดเจนและเป็นระบบ มีการนำข้อมูลมาประชุม พูดคุย แบ่งปันข้อมูลกัน และยังสามารถนำผลจากการลาดตระเวนไปใช้ในการบริหารจัดการด้านอื่นฯ

ทั้งหมดนี้ ถือเป็นภารกิจที่คุณวิริยาต้องดูแลรับผิดชอบโดยตระหนักอยู่เสมอว่าทำคุณเดียวไม่ได้ “เราไม่ได้เป็นฮีโร่ของคุณเดียว แต่มีเจ้าหน้าที่ป่าไม้ทุกคนเป็นกำลังสำคัญ ซึ่งเราก็ต้องดูแลเขา ด้วยการสนับสนุนกองทุนสวัสดิการให้กับเจ้าหน้าที่ ส่วนคนที่อยู่รอบป่าและสังคมก็สำคัญมาก เราพยายามสร้างจิตสำนึกให้ชาวทุ่งใหญ่นเรศวรรักและหวงแหนผืนป่า สนับสนุนกองทุนสวัสดิการเจ้าหน้าที่และให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการดูแลรักษาป่า”

เข้าใจ เข้าถึงชุมชน

หากย้อนกลับไปดูสิ่งที่คุณวิริยาได้ใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการพื้นที่ป่าไม้ กับพื้นที่ทำกินของชุมชนกะเหรี่ยงในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า จะพบว่าการทำงานเข้าใจ การประสานสัมพันธ์ให้ทราบถึงข้อจำกัดของการใช้พื้นที่ การสำรวจและผลกระทบของเขตที่ทำกิน รวมทั้งกำหนดกติกาการใช้พื้นที่ร่วมกันของคนในชุมชน นับเป็น เครื่องมือและกระบวนการที่สำคัญ โดยการบังคับใช้กฎหมายจะเป็นทางเลือกใน ลำดับท้ายๆ

จากความร่วมมือของชุมชน ทำให้สามารถลดพื้นที่ป่าไม้ที่ถูกบุกรุก 50,000 ไร่ ให้จำกัด อยู่ในเขตเขตพื้นที่ 10,000 ไร่ ซึ่งเท่ากับสามารถคืนพื้นที่ป่าได้ถึง 40,000 ไร่

อย่างกรณีหมู่บ้านกองมอหงะ ได้มีการแบ่งพื้นที่การใช้ประโยชน์ออกเป็น 3 ส่วน คือ พื้นที่ตั้งหมู่บ้าน พื้นที่ไร่ประจำ เป็นพื้นที่ใช้ประโยชน์เพื่อการขาย มีบางส่วนทำนา เพื่อเลี้ยงชีพ โดยไม่ขายพื้นที่เพิ่ม และพื้นที่วัฒนธรรม ซึ่งแบ่งออกเป็นพื้นที่วัฒนธรรม ไร่หมุนเวียน และพื้นที่อนุรักษ์ชุมชน ซึ่งเป็นป่าเก็บรักษาไว้เพื่อเป็นแหล่งน้ำ แหล่งอาหาร หันมเข้าไปทำประโยชน์ แต่สามารถเข้าไปเก็บหาของป่า เช่น สมุนไพร หน่อไม้ พืชผักต่างๆ เพื่อการยังชีพได้

คุณวิริยา เล่าถึงรูปแบบการทำไร่หมุนเวียนของชุมชนชาวกะเหรี่ยงว่า “การทำไร่ หมุนเวียนเป็นวิถีการผลิตของชาวบ้าน ที่ทำให้ชุมชนอยู่ร่วมกับป่าได้เพราะเขาทำ เพื่อเอาไว้กินและทำในขอบเขตพื้นที่กำหนด ไม่มีการบุกรุกเพิ่ม ถ้าชุมชนทำไร่ หมุนเวียนแบบดั้งเดิมจะทำให้ชุมชนดำรงชีวิตในป่าได้ ซึ่งสามารถตอบสนองสังคม ได้ว่าพวกเขาไม่ได้เป็นคนทำลายป่า” แม้ว่าการทำไร่หมุนเวียนจะเป็นเหมือนเครื่องมือ ที่ทำให้ชุมชนอยู่ร่วมกับป่าได้ แต่อาจไม่สามารถเป็นเครื่องมือในการรักษาป่า เพราะ คนที่อยู่ป่าก็เริ่มอยากเปลี่ยนแบบหลนสิ่งคมข้างนอก ซึ่งจะทำให้การทำงานของ เจ้าหน้าที่ยากขึ้นเรื่อยๆ

ในหลวงเป็นต้นแบบ งานที่รักเป็นแรงผลักดัน สังคมเป็นกำลัง

การได้ทุ่มเทเวลาเกือบทั้งหมดไปกับการดูแลรักษาป่าและเรียนรู้การอยู่กับธรรมชาติ ได้ทำให้ความรู้สึกของคุณวิริยาเปลี่ยนไป “จากเมื่อก่อนไม่เคยชอบหน้าฝนเพราะมันเปียกมันเย็น ไปไหนลำบาก แต่มาตอนนี้ ชอบหน้าฝนที่สุด เพราะหน้าฝนทำให้เกิดชีวิต ป่ามีชีวิต สัตว์มีชีวิต ต้นไม้เบิกบาน สัตว์ป่าก็เบิกบาน เมื่ออยู่กับธรรมชาติ ธรรมชาติการได้รับหน้าที่ดูแลรักษาธรรมชาติ จึงต้องทำทุกวิถีทางที่จะรักษามันไว้ให้โต”

ตลอดเวลาการทำงานของคุณวิริยา ได้สัมผัสแบบและแรงบันดาลใจสำคัญ คือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ “เวลาเจอปัญหาหนักๆ หรือรู้สึกเหนื่อย รู้สึกท้อ ก็จะคิดถึงพระองค์ท่านและคิดอยู่เสมอว่าท่านทรงงานหนักกว่า ท่านเหนื่อยกว่า แต่ท่านก็ไม่เคยหยุด” จึงทำให้คุณวิริยาอินหทัยทำงานที่ตัวเองรักได้ต่อไป ไม่เคยหนีปัญหา แต่กลับเห็นว่าทุกปัญหาที่เกิดขึ้น จะต้องเข้าไปแก้ไขและจัดการ เอาปัญหามาเป็นหน้าที่รับผิดชอบในสิ่งที่ได้รับมอบหมาย ทำให้เต็มที่ ได้มากหรือน้อยไม่สำคัญ สิ่งสำคัญคือ การลงมือทำเพื่อแก้ปัญหาในนั้น

นอกจากนี้ การได้ทำงานที่รัก ซึ่งได้รับมอบหมายหน้าที่ที่มีความสำคัญต่อประเทศ และสังคม ทำให้ต้องทำงานอย่างเต็มที่ เพราะถือว่าเป็นโอกาสที่ยิ่งใหญ่ โอกาสที่จะทำประโยชน์ให้ผู้อื่น ไม่จำเป็นต่อตัวใครมารู้ แต่การได้ทำก็ถือเป็นความสุขแล้ว แต่ต้องทำอย่างจริงจัง อันเป็นผลให้เพื่อนร่วมงานยอมรับและได้เข้ามาเป็นแนวร่วมอย่างทรงพลังในการรักษาผืนป่า

ส่วนแรงบันดาลใจจากสิ่งภายนอก นับเป็นอีกแนวร่วมหนึ่งในการปฏิบัติหน้าที่ของคุณวิริยาและทีมงาน ไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนอาหาร อุปกรณ์ลาดตระเวน สื่อรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ ล้วนเป็นขวัญกำลังใจที่สำคัญมาก ทำให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในป่ารู้สึกมีเกียรติและคุณค่า ที่คนอื่นและสังคมเห็นค่าของพวกเขา

มุมมองต่อบทบาทของผู้หญิงกับสิ่งแวดล้อม

คุณวีรยาให้แง่คิดว่า “สิ่งแวดล้อมมีมิติชีวิต การมีชีวิตคือการเปลี่ยนแปลง ขึ้นอยู่กับว่า จะดีขึ้นหรือแย่ลง สำหรับผืนป่าแล้ว จะต้องรักษาไว้เพื่อเปลี่ยนแปลงน้อยที่สุดและเกิด ผลกระทบต่อการเป็นอยู่ของผู้คนน้อยที่สุดและช้าลง ยังมีความหวังว่าคนทุกคน จะหันมาช่วยกันดูแลรักษาป่า เพราะป่าเป็นสิ่งแวดล้อมที่สำคัญของโลก เป็นเสมือน ลมหายใจของทุกคน ไม่ว่าหญิงหรือชาย”

การที่ผู้หญิงก้าวไปมีบทบาทในการทำงานสิ่งแวดล้อมหรืออื่นๆ คุณวีรยาเห็นว่าไม่ใช่ ใ้ง่าย ต้องใช้เวลาและต้องพิสูจน์ให้เห็นถึงความสามารถ ซึ่งอาจต้องออกแรงและ ใช้ความพยายามมากกว่าผู้ชาย แต่หากได้รับโอกาสผู้หญิงก็ทำได้เพราะผู้หญิงมี ความละเอียดอ่อน มีพลังในการทำงาน และมีความอดทนมากกว่า จึงเชื่อว่าในอนาคต ผู้หญิงน่าจะเข้ามามีบทบาทมากขึ้น

สำหรับคุณวีรยาแล้ว การที่เรื้อรังโอกาสทำงานในตำแหน่งหัวหน้างาน ซึ่งเป็นตำแหน่ง ที่สำคัญนี้ ต้องทำให้ดีที่สุด โดยมีหลักการทำงานอย่างหนึ่งที่ยึดถืออยู่เสมอ คือ ทำงาน ให้มากกว่าลูกน้อง ดูแลลูกน้อง ทำให้เขาเชื่อมั่นในความรู้ความสามารถและความ รับผิดชอบของเรา มองข้ามความเป็นผู้หญิงผู้ชายไปให้ได้ เพื่อให้สามารถทำงาน ร่วมกันได้ โดยมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน นั่นคือต้องการดูแลรักษาป่าให้คงความอุดมสมบูรณ์ สร้างประโยชน์ให้คนทุกคนสืบไป

“ ผู้หญิงมีความเด่นในงานสื่อสาร ประสาน
สร้างความร่วมมือ มีความอดทนที่จะอธิบาย
และสร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้น ”

ผศ. เต๋นศิริ กองนพคุณ
 เลขาธิการชมรมรักแม่บ้านทำกิน จังหวัดนครปฐม
 อายุ 64 ปี

การศึกษา ปริญญาโท ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสื่อสารภาษาไทย

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ที่อยู่ 67/139 หมู่บ้านกาญจนานคร 26 หมู่ 4 ตำบลท่าตำหนัก

อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม 73120

ติดต่อ 08 9776 6623, 09 6887 1714

densiri555@hotmail.com

หลักการทำงาน

ใช้ความรักเป็นเครื่องมือในการทำงาน เพื่อให้ทุกคน
 หันกลับมารักแม่บ้านผู้คัดล่องแบบไม่มีเงื่อนไข
 เพราะความรักเท่านั้นจะทำให้แม่บ้านทำกินรอด

ผลงานเด่น

- งานเขียนเรื่องกลยุทธ์การประชาสัมพันธ์ชวนคนมารักคล่องของเยาวชน
โรงเรียนวัดดอนหวาย เรื่องชุมชนเข้มแข็ง ว่าด้วยเรื่องการจัดทำ
แม่บ้านทำกิน เรื่องสถานเครือข่ายยั่งยืนน้ำใสทำกิน ฯลฯ
- วิทยากรฝึกอบรมเยาวชนและวิทยากรกระบวนการด้านการสร้างจิตสำนึก
คนรักแม่บ้าน และเศรษฐกิจพอเพียง
- มีส่วนสำคัญในการริเริ่มและขยายเครือข่ายการทำงานเพื่อแม่บ้านทำกิน
ริเริ่มและพัฒนาภารกิจรวมที่หลากหลายในการสื่อสารและรณรงค์ เพื่อสร้าง
การมีส่วนร่วมในการดูแลแม่บ้านทำกิน
- ให้ความเห็นและร่วมเจรจาเกี่ยวกับโครงการพัฒนาในลุ่มน้ำทำกิน

ปัจจัยขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จ

- ความรักและความภูมิใจที่ได้ทำประโยชน์เพื่อท้องถิ่นและสังคม
- การซึมซับแบบอย่างจากพ่อ และความทรงจำที่ดีต่อแม่บ้านทำกิน
- เครือข่ายความร่วมมือ ทั้งภาควิชาการและภาคประชาชนที่
ขับเคลื่อนงาน โดยมีเป้าหมายร่วมกัน
- กำลังใจและสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ทั้งในด้านข้อมูล
องค์ความรู้งบประมาณ และรางวัลเชิดชูเกียรติ

ผศ.เด่นศิริ ทองนพคุณ
แกนนำรักแม่บ้านทำกิน

ไม่หยุดตายเมื่อเห็นการเปลี่ยนแปลงของแม่บ้านทำกินที่เต็มไปไปด้วยเพศชายและน้ำ
เมาเสีย ได้คิดหาวิธีที่จะฟื้นฟูชีวิตแม่บ้านทำกิน เมื่อได้พบกับคณะหัวใจเดียวกันที่จะสร้าง
การเปลี่ยนแปลงให้แม่บ้านทำกินดีขึ้น ก็รวมกลุ่มกันทำกิจกรรมด้วยจิตอาสา ซึ่งสามารถ
สร้างแนวร่วมและเครือข่ายได้อย่างกว้างขวาง

เห็นแม่ น้ำท่า จม เปลี่ยน แปลง

อาจารย์เด่นศิริ ทองนพคุณ มีความรักและผูกพันกับแม่น้ำท่าจิมมาตั้งแต่เด็ก เพราะบ้านอยู่ริมแม่น้ำท่าจิม จึงหวั่นครปฐม ไต่เห็นผู้คนน้ำเต้ พัง และใช้ประโยชน์จากแม่น้ำท่า และยังไม่ซึมซับความเคารพต่อแม่น้ำท่าจากการกระทำของพ่อ ซึ่งชอบปลูกต้นไม้ดูและภูมิทัศน์ริมแม่น้ำท่าที่สวยงาม เก็บขยะที่หล่นลงในแม่น้ำ อันเป็นความทรงจำที่ดีต่อสายน้ำแห่งนี้

แม่ในช่วงแรกๆ ของการทำงานต้องไปใช้ชีวิตในหลายจังหวัด ในที่สุดก็กลับมาอยู่ในท้องถิ่นบ้านเกิด เมื่อปี 2530 ทำให้อาจารย์เด่นศิริ เห็นการเปลี่ยนแปลงของแม่น้ำท่าจิม ที่เต็มไปด้วยผักตบชวา มีการปล่อยน้ำเสียลงสู่แม่น้ำ จนทำให้น้ำเน่าเสียและส่งผลกระทบต่อชุมชนริมแม่น้ำอย่างชัดเจน

“มียู่วันทึ่งได้เห็นยายคนหนึ่ง ที่ปกติมักจะพยายเรือรับส่งหลานไปโรงเรียนหรืออยู่किฝั่งหนึ่งของแม่น้ำ ปายู่วันทึ่งหรือของยายไปติดกอสระ ทำให้พยายต่อไปแม่ได้ แก่เป็นลมและเสียชีวิตในเรือ ทำให้เราระสทอนใจว่าหากคนนึ่งเป็นแม่เราละ?” จากเหตุการณ์ครั้งนั้น อาจารย์เด่นศิริจึงเริ่มคิดว่าจะทำอย่างไรให้ผักตบชวาหมดไปจากแม่น้ำท่าจิม ทั้งมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ปี 2540 ที่เปิดโอกาสให้ภาคประชาชนได้มีส่วนร่วม

ในการทำกิจกรรมต่างๆ จึงรวมตัวกันในรูปแบบสหวิชาชีพนครปฐม และหยิบบกเอา
ประเด็นแม่น้ำท่าจีนเข้าเสียมาคู่กัน มีการเปิดเวทีคุยในวัด ซึ่งมีนักเรียน ครู ชาวบ้าน
และหน่วยงานต่างๆ เข้าร่วม โดยได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด
นครปฐม หลังจากนั้น ได้ตั้งเป็นชมรมเรารักแม่ น้ำท่าจีน ทำกิจกรรมรณรงค์และ
สร้างความเข้าใจ เน้นไปที่วัดและโรงเรียน ซึ่งได้รับความร่วมมือเป็นอย่างมาก

ใช้ข้อมูลและเครือข่ายเป็นเครื่องมือรักขาแม่ น้ำ

การทำงานของอาจารย์ต้นศิริและชมรมเรารักแม่ น้ำท่าจีน ได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง
และได้จดทะเบียนเป็นมูลนิธิกลุ่มน้ำท่าจีนนครปฐมในเวลาต่อมา นอกจากขับเคลื่อน
ให้โรงเรียนและวัดริมน้ำท่าจีนได้รวมตัวและรักขาแม่ น้ำ ให้ชุมชนที่อาศัยอยู่ริมน้ำ
ท่าจีนหันมาดูแลและรักขาแม่ น้ำท่าจีนสำคัญของตนเอง จนเกิดเป็นเครือข่ายกลุ่มน้ำ
ท่าจีนแล้ว ยังเน้นการเรียนรู้และใช้ข้อมูลในการทำงาน อย่างกรณีต่อต้านการสร้างเขื่อน
กั้นแม่น้ำท่าจีน ที่อำเภอบางเลน ในปี 2545 ได้มีมหาวิทยาลัยมหิดลและภาคประชาชน
จากพื้นที่ต่างๆ เข้ามาเป็นแนวร่วมที่สำคัญ

แต่หลังจากเขื่อนกั้นแม่น้ำท่าจีนถูกยกเลิก ก็ได้มีโครงการหยุดคลองลัดสายใหม่ซึ่งถูกต่อ
ต้นจากภาคประชาชนอีกครั้ง เพราะเห็นว่าควรพัฒนาคลองลัดสายที่ต้นเขื่อนให้
กว้างขึ้นให้สามารถเก็บน้ำและระบายน้ำได้ดีขึ้น ซึ่งมีการจัดเวทีและเจรจากันเกือบ 2
ปี นำไปสู่การยกเลิกโครงการ

การทำงานในระยะเวลาต่อมา ได้มีแนวร่วมจากสถาบันการศึกษาและหน่วยงานราชการ
เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
วิทยาเขตกำแพงแสน สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 5 ทำให้มีเอกสารโต้แย้งรู้และ
แลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน บางครั้งต้องทำงานในลักษณะที่เฉพาะกิจและเฉพาะ
กลุ่ม ซึ่งต้องอาศัยข้อมูลและองค์ความรู้ทางวิชาการจากหน่วยงานภายนอก

ขยายแนวคิด ไม่ยึดติดตำหน่ง

อาจารย์เด่นศิริ เล่าให้ฟังถึงเครือข่ายที่ได้ทำงานร่วมกันในพื้นที่ ซึ่งมีทั้งเครือข่ายโรงเรียน เครือข่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นริมน้ำ เครือข่ายโรงงานอุตสาหกรรมและผู้ประกอบการ เครือข่ายนิสิตอาสาแม่บ้านทำกิน ศูนย์ฝ้ายพิบัติโดยชุมชน ซึ่งแบ่งหน้าที่กันทำงาน โดยอาจารย์เด่นศิริ เป็นกำลังสำคัญในการสานเครือข่ายบ้าน-วัด-โรงเรียน เป็นการ ทำงานโดยไม่มีติดต่อกับตำแหน่ง แต่ให้ยึดติดกับการพัฒนา เมื่อไม่มีตำแหน่งหรือ ตำแหน่งเปลี่ยนไปก็ยังคงมีแนวคิดในการพัฒนา และช่วยเหลือชุมชนร่วมกันเหมือนเดิม

ความเป็นผู้นำของอาจารย์เด่นศิริ คือ การทำก่อน แล้วชวนทำ “อย่างสมัยที่เป็นรอง อธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ ได้ชวนนักศึกษำทำงาน ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่บ่อยๆ เพื่ออุทิศตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ส่วนรวม เมื่อได้ลงมือทำจึงเกิดเป็นความรักธรรมชาติโดยไม่รู้ตัว และกลายเป็นลักษณะนิสัย หากเห็นห้องนั่งเล่นสกปรก ขณะกำลังนอน จะรู้สึกทนไม่ไหว ต้องลงไปดำเนินการเสียเอง” นั่นทำให้เป็นผู้นำที่ลงมือทำทั้งใหญ่และเรื่องเล็กๆ โดยไม่ยึดมั่นติดตาย

เมื่อได้เข้ามาปฏิบัติบทบาทในการดูแลรักษาแม่น้ำท่าจีน จึงเห็นว่าการขยายแนวคิดไปยังเด็ก และเยาวชนเป็นสิ่งจำเป็น จึงริเริ่มกิจกรรมการพัฒนาศึกษาและส่งเสริมคนรุ่นใหม่ที่เรียกว่า “ตัวจุดขยายและแพร่เชื้อ” เพื่อร่วมกันขยายและต่อยอดเครือข่ายดูแลรักษา แม่น้ำท่าจีนร่วมกัน

หลากหลายรูปแบบการเรียนรู้

การดูแลรักษาแม่น้ำสายหนึ่งๆ จึงไม่ได้อยู่กับคนริมน้ำในช่วงใดช่วงหนึ่ง แต่ต้องอาศัยความร่วมมือของผู้คนจากต้นสายสู่ปลายน้ำ ซึ่งหากย้อนรอยแม่น้ำท่าจีนขึ้นไป ยังต้นน้ำ ก็พบว่าต้นกำเนิดแม่น้ำสายนี้ ได้แยกจากแม่น้ำเจ้าพระยาที่ปากคลองมะขามเฒ่า ในจังหวัดชัยนาท มีชื่อเรียกว่า แม่น้ำมะขามเฒ่า แล้วไหลผ่านเข้าสู่จังหวัดสุพรรณบุรีถูกเรียกว่า แม่น้ำสุพรรณบุรี ไหลเรื่อยมาผ่านจังหวัดนครปฐม แล้วลง อ่าวไทยที่จังหวัดสมุทรสาคร ก็เปลี่ยนชื่อเป็นแม่น้ำนครชัยศรี และแม่น้ำท่าจีน ตามลำดับก่อนที่ไหลสู่ทะเล

กิจกรรมที่หลากหลายจึงได้ถูกริเริ่ม ล่องผิดล่องถูก และพัฒนาอย่างไม่มีหยุดนิ่ง เรือสื่อรักทำเงิน ซึ่งล่องไปตามลำน้ำ พร้อมเสียงเชิญชวนจากเยาวชน ให้ผู้คนได้สนใจ และหันมาใส่ใจดูแลรักษาแม่น้ำทำเงิน จึงทำหน้าที่อย่างไม่เหน็ดเหนื่อย ขณะที่ยกสายน้ำ ซึ่งผ่านการอบรมมาเป็นอย่างดี ก็ทำงานอย่างขะมัดเขม้น ในการสำรวจสุขภาพแม่น้ำทำเงิน ซึ่งที่อาจารย์เด่นศิริได้มีส่วนในการทุ่มเทและผลักดันให้เกิดขึ้น

สิ่งหนึ่งที่น่าสนใจริมฝั่งว่าจะเป็นสิ่งช่วยสร้างคามยั่งยืนในการดูแลรักษาแม่น้ำทำเงิน ก็คือ หลักสูตรทำเงิน ที่แปลงความรักและห่วงใยต่อแม่น้ำ ผ่านกระบวนการเรียนการสอนในโรงเรียนกว่า 60 แห่ง เพื่อนำไปสู่การจัดทำโครงการต่างๆ ของนักเรียน และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในชีวิตประจำวัน ส่วนศูนย์ทำเงินศึกษา ซึ่งตั้งอยู่ที่โรงเรียนวัดดอนหวาย ก็ทำหน้าที่ในการรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับแม่น้ำทำเงิน และมีการฝึกอบรมแกนนำเยาวชนอย่างต่อเนื่อง

แต่ละกิจกรรมจะถูกเลือกให้ให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายและสถานการณ์ด้วยความรอบคอบ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และเรียนรู้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ อาจารย์เด่นศิริมักใช้ความสามารถเฉพาะตัวในการเขียนร้อยกรองและร้องเพลง นำเสนอเรื่องราวต่างๆ เกี่ยวกับแม่น้ำทำเงินมาถ่ายทอดสู่สังคมอยู่เสมอ ทำให้เกิดความน่าสนใจและจดจำได้ง่าย โดยเฉพาะประโยคที่ว่า “[ขั้นต้นครูจะสอนอะไรก็ได้ ขอให้หลังทำยว่ารักทำเงิน](#)”

ผู้หญิงช่วยสื่อสารและสร้างความร่วมมือ

การลงมือทำก่อนให้เป็นที่แบบอย่าง การใช้แหล่งน้ำและธรรมชาติเป็นห้องเรียนสอนให้ผู้สูดน้ำเข้าใจทางสุขภาพวิถีชีวิต ทำให้อาจารย์เด่นศิริเป็นที่ยอมรับและเป็นที่ยอมรับในวงกว้าง เมื่อได้รับรางวัลจากหลายองค์กร ยิ่งทำให้เป็นที่รู้จักของสังคมมากขึ้น และมีปัญหาเข้ามาให้แก้ไขอยู่เรื่อยๆ แต่ก็ไม่รู้สึกเหนื่อย เพราะทำด้วยความรักและเห็นคุณค่าของแม่น้ำทำจีน

การทำงานด้านสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน อาจารย์เด่นศิริเห็นว่าการสื่อสารเป็นเรื่องสำคัญยิ่งกลุ่มคนมีความหลากหลายก็ยิ่งท้าทาย โดยเฉพาะพะเยา การแสดงความคิดเห็นและการประสานงาน และเห็นว่ามันเป็นงานที่ผู้หญิงถนัดกว่าผู้ชายเพราะมีความอดทนในการอธิบายและสร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้น

“ในอนาคต อยากเห็นทุกคนให้ความสำคัญต่อการดูแลสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการจัดการคลอง อยากให้เทียบยกขึ้นมาเป็นประเด็นสำคัญ เพราะหลังเกิดภัยพิบัติน้ำท่วมใหญ่ในปี 2554 เห็นได้ชัดว่าคลองมีบทบาทสำคัญในการเป็นแก้มลิงโดยธรรมชาติช่วยรับน้ำและระบายน้ำในช่วงหน้าฝน และเป็นเก็บน้ำในยามหน้าแล้ง” มุมมองจากประสบการณ์การทำงานนี้ของอาจารย์เด่นศิริ แสดงให้เห็นถึงความหวังและเป้าหมายที่เด็ดใจไว้ จึงมุ่งมั่นเดินทางศึกษาและสำรวจระบบคลองที่เป็นเส้นทางน้ำสาขาของแม่น้ำท่าจีนต่อไป เพื่อให้เกิดความเข้าใจต่อสายน้ำอย่างถ่องแท้ นำไปสู่การวางแผนการจัดการแหล่งน้ำในอนาคตอย่างเป็นระบบ อย่างไรก็ตาม การจัดการแหล่งน้ำจะสำเร็จไม่ได้เลย หากไม่ได้รับความร่วมมือจากคนที่อาศัยอยู่ในชุมชนและทุกคนที่ได้ใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำ นั่นก็หมายถึงพวกเราทุกคนด้วยนั่นเอง

“ บทบาทเด่นของผู้หญิงคือความเป็นแม่ ที่คอยเป็นห่วง
เอาใจใส่ และใกล้ชิดลูก ซึ่งเป็นกาลสำคัญในการ
ปลูกฝังให้ลูกได้สัมผัสและใกล้ชิดธรรมชาติตั้งแต่เล็กๆ ”

ดร. สรณรัชฎ์ กาญจนวณิชย์

ประธานกรรมการมูลนิธิโลกสีเขียว
อายุ 54 ปี

การศึกษา ปริญญาตรี ด้านโบราณคดี University College London (UCL)

ปริญญาโทและปริญญาเอก ด้านภูมิศาสตร์ University of London (SOAS) ประเทศอังกฤษ

ที่อยู่ สำนักงานมูลนิธิโลกสีเขียว เลขที่ 2 ซอยสุขุมวิท 43

แขวงคลองตันเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

ติดต่อ 0 2662 5766-7

หลักการทำงาน ติตอาวุธทางปัญญาให้กับคน
ทำงานด้วยความสนุก และเปิดประโยชน์

ผลงานเด่น

- ชุดการเรียนรู้ “นักสืบสิ่งแวดล้อม” ที่ชวนให้เยาวชนและผู้สนใจได้ตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อมและเรียนรู้การประเมินสถานการณ์สิ่งแวดล้อมอย่างง่าย อันประกอบด้วย นักสืบสายน้ำ นักสืบชายหาด และนักสืบสายลม อันเป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลาย
- ส่งเสริมกิจกรรมกลางเมือง ช่วยลดมลพิษทางอากาศ รักษาระบบนิเวศเมือง และกระตุ้นจิตสำนึกในการลดภาวะโลกร้อน

ปัจจัยขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จ

- ความเข้าใจความเชื่อมโยงของระบบนิเวศและธรรมชาติ
- ความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้ทางวิทยาศาสตร์สู่การเรียนรู้ระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ ผ่านกิจกรรมและสื่อที่น่าสนใจ
- เฝ้ามองกับเยาวชนและผู้สนใจทั่วไป
- การบูรณาการเรียนรู้อันระบบการศึกษา
- มองการแก้ปัญหาอย่างบูรณาการ
- เครือข่ายภาคประชาชนที่เข้มแข็ง

ดร. สรณรัชฎ์ กาญจนะวณิชย์
ผู้เชี่ยวชาญทางวิทยาศาสตร์ ธรรมชาติ และผู้คน

เห็นการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมรอบตัว จึงให้ความสนใจเรียนรู้อย่างจริงจัง และ
ค้นหากิจกรรมที่จะสร้างการเรียนรู้ให้กับผู้อื่น ด้วยการทำหลักวิทยาศาสตร์จากประยุกต์
พร้อมพัฒนาเครื่องมือและสื่อที่ช่วยตรวจสอบสภาพของสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นหล่นน้ำ ซากหาคด
และอากาศในมือ

ใกล้เคียงธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลง

ดร.สุรณรัชฎ์ กาญจนนงวนิชย์ หรือ ดร.อ้อย เกิดและเติบโตในบ้านย่านสุขุมวิท กลางเมือง กรุงเทพฯ ในวัยเด็กได้มีโอกาสสัมผัสฝนและคลุกคลีกับธรรมชาติในบริเวณนั้น ทุกวันนี้ยังจำภาพความสวยงามของทุ่งนา หมอกยามเช้า แผลงสีปะชวาภาวาระบนพนาได้เป็นอย่างดี การเรียนรู้และใกล้ชิดธรรมชาติของ ดร.อ้อย ได้รับการเติมเต็มจากครอบครัวซึ่งมีความคิดแบบสมัยใหม่ ชอบท่องเที่ยวและทำกิจกรรมตามสถานที่ต่างๆ อย่างเช่น คุยมพ่อบนต้นไม้ ทำให้อากาศบริสุทธิ์เปลี่ยนไปตามชายหาด และยังได้ปลูกฝังให้ลูกๆ เข้าใจและรักธรรมชาติ รมณ์ระว่างการกระทำที่จะไปทำลายธรรมชาติ

ต่อมาเมื่อได้เห็นการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของเมือง ซึ่งมีความแออัดมากขึ้น ความเสื่อมโทรมของสภาพชายหาดเกาะเสม็ด ซึ่งเดิมเคยเป็นสถานที่สวยงามสงบ และเหมาะเ็นการพักผ่อนเ็นต้น แต่กลับเต็มไปด้วยสิ่งปลูกสร้างและการทำลายทรัพยากร จึงเกิดความสนใจและตั้งใจศึกษาในศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม

กิจกรรม “**น้ำสืบสายน้ำ**” เป็นกิจกรรมแรกๆ ที่ถูกพัฒนาขึ้นเมื่อ 10 กว่าปีที่แล้ว และยังคงได้รับความสนใจในปัจจุบัน โดยมีเป้าหมายให้เยาวชนร่วมตรวจคุณภาพของแหล่งน้ำ โดยสังเกตจากตัวชี้วัดที่อยู่ในแหล่งน้ำ ไม่ว่าจะเป็นปลา แมลง และสัตว์อื่นๆ รึมน้ำซึ่งเป็นดัชนีชี้วัดคุณภาพน้ำ เช่น หากพบตัวอ่อนซีแพกตัวแบน ตัวอ่อนแมลงปอตัวอ่อนแมลงหนอนปลอก หรือกิ้งก่าตก หมายถึงคุณภาพน้ำบริเวณนั้นดีมาก ถ้าพบกิ้งก่า หอยกาบแมลงตัว หรือหอยฝาเดียว จะบอกได้ว่าคุณภาพน้ำนั้นพอใช้ แต่หากพบเหล่าแมลงที่มีความทนทานต่อน้ำเสีย เช่น หนอนริ้นน้ำขีดแดง ใส้เดือนน้ำเสีย หรือใส้เดือนปลอกแดง เต็มๆ ก็จะสามารถบอกได้ว่า แหล่งน้ำนั้นมีคุณภาพน้ำที่เข้าขั้นวิกฤติแล้ว

ตามมาด้วยกิจกรรม “**น้ำสืบชายหาด**” สร้างนักสืบผู้สำรวจความเป็นไปของชายหาดจากการสังเกตตัวบ่งชี้คุณภาพชายหาดที่เป็นสิ่งมีชีวิตเล็กๆ เช่น หู้าทะเล ปลิงขาว หอยปากเปิด รวมถึง ปลาในแอ่งหิน ปะการัง และหอยต่างๆ นอกจากนี้ก็สืบชายหาดจะคอยหมั่นเก็บข้อมูลและเฝ้าระวังชายหาดในท้องถิ่นแล้ว ยังสามารถบอกให้สังคมได้รู้ตัวว่าควรจะจัดการและดูแลพื้นที่ชายหาดอย่างไร ส่วนกิจกรรม “**นักสืบสาหร่าย**” จะใช้สิ่งมีชีวิตขนาดเล็กที่เรียกว่า ลิเคน (Lichen) ซึ่งมีอยู่มากมายหลายชนิด และมีความทนทานต่อสภาพอากาศแตกต่างกัน เป็นดัชนีบ่งชี้สภาพอากาศ นักสืบจะออกสำรวจไปตามต้นไม้ ทำให้ออกได้ว่าแต่ละพื้นที่มีคุณภาพอากาศเป็นอย่างไร เป็นการกระตุ้นเตือนให้คนในสังคมเฝ้าระวังและหันมาใส่ใจหาและหันมาร่วมกันแก้ไขหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน

พัฒนาสิ่งแวดล้อมเมือง

นอกจากได้เห็นความเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติแล้ว ดร.อ้อย ยังได้เห็นการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของคนเมือง “เดิมคนมองว่าเมืองทำหน้าที่หลักเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ ส่งผลให้การพัฒนาต่างๆ ในเมืองเกิดขึ้นมากมาย เกิดปัญหาและปัญหาสิ่งแวดล้อมตามมา คนจึงต้องหนีปัญหาโดยออกจากเมือง เมื่อเมืองมีสภาพอากาศที่ร้อนขึ้นคนจะ

หลบหนีไปอยู่ในรอยนอตติดแอร์ หรือหนีไปอยู่ในห้องแอร์ แต่ปัจจุบันมุมมองปัญหาสังคมเมืองได้เปลี่ยนไป คนเมืองเริ่มเห็นว่าปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมเมืองขยายวงกว้างมากขึ้น เริ่มเข้ามารับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น การทำเรื่ออ นักสืบสายลมทำให้เห็นสภาพคนเมืองที่ต้องการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาชัดเจนขึ้น”

ในการร่วมมือกันสร้างเมืองให้เป็นที่ดินอาศัยที่มีสิ่งแวดล้อมที่ดี ให้คนสามารถอยู่ร่วมกับสัตว์ พืชพรรณ และธรรมชาติได้อย่างสมดุลนั้น ดร.อ้อย เห็นว่า “บริบทของเมืองควรเป็นเมืองใจดี คือ มีธรรมชาติรอบตัว มีความหลากหลายทางชีวภาพในเมืองสิ่งแวดล้อมที่ดี มีอากาศหายใจที่ดีเป็นเมืองที่ดีและระบบนิเวศในตัวเอง บำบัดน้ำเสียได้ สร้างอาหารเองได้ พึ่งตนเองได้มากกว่าที่เป็นอยู่” จึงให้ย้อนไปดูภูมิประเทศและธรรมชาติของแต่ละท้องถิ่น ว่ามีวิธีการปรับตัวอย่างไร สามารถผสมกลมกลืนกับพลังธรรมชาติได้อย่างไร อย่างธรรมชาติของกรุงเทพฯ ซึ่งจริงๆ แล้วเป็นที่ลุ่มน้ำท่วมถึง มีน้ำทะเลหนุน ก็ควรนำจุดนี้มาใช้ในการวางแผน ออกแบบการพัฒนาเมืองให้สอดคล้องกับปรากฏการณ์ท้องถิ่น ไม่ต้องเสียเวลาไปป้องกันน้ำท่วม แต่ต้องออกแบบเมืองให้อยู่ร่วมกับธรรมชาติได้ นอกจากนี้ ยังอยากให้มีการพัฒนาเมืองให้เป็นที่อยู่อาศัยที่มีคุณภาพของคน มากกว่าสร้างเมืองให้เป็นศูนย์รวมทางเศรษฐกิจ หรือสร้างเมืองให้ทรุดอยู่มากกว่าให้น้อย

ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ ดร.อ้อย สนใจและทำเรื่องเมืองจักรยานอย่างจริงจัง เป็นกิจกรรมที่สนุกและมีประโยชน์ เต็มๆ เข้าถึงได้ง่าย และเป็นการจุดประกายให้จักรยานเป็นเรื่องของสาธารณะ เหตุที่เมืองจักรยานมีความสำเร็จสูงสุดในปัจจุบัน อาจเป็นเพราะดำเนินการในช่วงเวลาที่เหมาะสม มีการเชื่อมโยงเหตุผลและนำเสนอในช่วงที่สังคมมีความพร้อม และเป็นช่วงเวลาที่คุณเริ่มขจัดจักรยานมากขึ้น โดยเฉพาะแต่กรุ่นใหม่ที่หันมาวิธีการที่จักรยานเพิ่มมากขึ้น

การที่คนหันมาขจัดจักรยานมากขึ้น ดร.อ้อยเห็นว่า “นอกจากคนขจัดจักรยานตนเองในเรื่องความสนุกสนานแล้ว เขายังมองเรื่องการช่วยแก้ไขปัญหามือองควบคู่ไปด้วย”

มุมมองต่อบทบาทผู้หญิงกับสิ่งแวดล้อม

“บทบาทที่เด่นของผู้หญิงคือความเป็นแม่” เป็นความเห็นที่ ดร.อ้อย ได้กล่าวไว้ เพราะเห็นว่าผู้หญิงจะมีความเป็นห่วง ดูแลเอาใจใส่ต่อลูกในทุกๆ เรื่อง จึงเป็นกลไกที่สำคัญในการปลูกฝังให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์และใกล้ชิดกับธรรมชาติ เป็นการสร้างการเรียนรู้แก่เด็กให้เกิดมุมมองที่ดีต่อสิ่งแวดล้อมและการดูแลสิ่งแวดล้อม และมองว่าสิ่งแวดล้อมไม่ได้เป็นเรื่องของผู้ชายหรือผู้หญิง โดยเฉพาะในสังคมเมืองของไทย ไม่ว่าจะผู้หญิงหรือผู้ชายก็สามารถมีบทบาทได้เหมือนกัน แม้ในสมัยก่อนผู้ชายจะมีฐานะสูงกว่าจึงเห็นผู้ชายจะเป็นผู้ออกมาพูดในสาธารณะมากกว่าผู้หญิง แต่ปัจจุบัน มีผู้หญิงเข้ามาทำงานด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้น มีนักวิทยาศาสตร์รุ่นใหม่ ที่เป็นผู้หญิงมากขึ้น และผู้หญิงก็สามารถทำงานในป่าได้ดี

ดร.อ้อย เห็นว่าความท้าทายในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม คือ จะทำอย่างไรให้คนมองเห็นผลประโยชน์ส่วนรวมมากขึ้น “การมองเห็นผลประโยชน์ของส่วนรวม คือ ลดการมองเพียงแต่ผลประโยชน์ส่วนตัว การที่คนเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว ทำให้มีกำแพง มีการแบ่งแยกเป็นทรัพยากรของฉันของเธอ เกิดการแย่งชิงทรัพยากร จึงต้องสร้างกำแพงสูงเพื่อปกป้องทรัพยากรของตนเอง และปัญหาต่างๆ ก็ตามมา” นอกจากนี้ ยังเห็นว่าทุกคนต่างต้องการอากาศที่ดี ต้องการอากาศดี แต่ไปเสียแรงในการดูแลรักษาและนำทรัพยากรมาเป็นของตัวเอง แทนที่จะมาช่วยกันดูแลเพื่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกัน จึงต้องการทบทวนมุมมองแต่มีค่านิยมที่ทุกคนต้องการทรัพยากรเหมือนกัน จึงต้องแบ่งปันทรัพยากร ใช้ทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพ ไปพร้อมๆ กับการดูแลรักษาธรรมชาติ เพื่อให้ธรรมชาติดูแลตัวเราและดูแลเรา

“ผู้หญิงมีข้อได้เปรียบในเรื่องความรอบคอบ การเอาใจใส่รายละเอียด
ของหนังสือที่คนอื่นอาจมองข้าม จึงสามารถสร้างสรรคได้ผลงานที่ดี”

พัชสิณี อินทวานก์

แกนนำชุมชนบ้านหนองผัก จังหวัดน่าน
อายุ 45 ปี

การศึกษา

ที่อยู่

ปริญญาตรี ตันการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
บ้านเลขที่ 43 บ้านนอกผัก หมู่ 10 ตำบลเปือ อำเภอยี่งกกลาง

ติดต่อ

08 5721 7853
patsine_nan@hotmail.com

หลักการทำงาน

เปิดใจรับฟัง ขยันเรียนรู้ ถักตักถักทำ ถักตักใส่ใจ

ผลงานเด่น

- แกนนำในการจัดกิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์ต้นป่าต้นน้ำอย่างเป็นระบบ
- เต็มใจให้เห็นคุณค่าและความสัมพันธ์ในระบบนิเวศ และการจัดการข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่
- สืบสานการใช้ภูมิปัญญาในการดูแลรักษาธรรมชาติ เช่น การบวชป่า การสืบชะตาแม่น้ำลำน้ำและกิจกรรมอื่นๆ
- ลดการใช้สารเคมีในการเกษตร และช่วยดูแลรักษาระบบนิเวศดิน น้ำ ป่า
- ได้รับรางวัลตามโครงการรักถิ่น รักป่า รักชน้ำ รักชีพา
- จากผู้สำรวจการจับสัตว์น้ำ
- พัฒนาให้ป่าชุมชนและกิจกรรมของชุมชนเป็นแหล่งศึกษาดูงานของผู้สนใจ

ปัจจัยขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จ

- ความตั้งใจแน่วแน่ มุ่งมั่นลงมือทำจริง ทำเป็นตัวอย่าง
- ความเข้าใจและการสนับสนุนจากครอบครัว
- ความร่วมมือจากชาวบ้านที่ผู้ใหญ่และเยาวชน ซึ่งมีความรู้สึกรักและภูมิใจในฐานะทรัพยากรของชุมชน เห็นถึงประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม
- การวางกลยุทธ์แบบใช้ทรัพยากรธรรมชาติร่วมกันในชุมชน
- เครือข่ายความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอก

พันธิสันน์ อินทวาท์

ร่วมปกป้องความหลากหลายของชีวิตในป่าชุมชน เพื่อชุมชน

แกนนำในการพลิกฟื้นพื้นที่ป่าที่เสื่อมโทรมจากการสัมปทานป่าไม้และการลักลอบตัดไม้
ของชาวบ้านในอดีต จนกลายมาเป็นพื้นที่ที่มีความสมบูรณ์ มีความหลากหลายของพันธุ์
พืชและสัตว์หายากใหญ่ ใหญ่ชุมชนได้พึ่งพิงเป็นแหล่งอาหาร สร้างรายได้ และยังช่วยอย่าง
พอเพียง

สถานการณ์ปัญหาผลิตภัณฑ์

นับตั้งแต่จากความได้ คุณพัชสิณี อินทวงศ์ ก็เห็นภาพความเสื่อมโทรมของป่าในบริเวณบ้านหนองผุก ซึ่งเสียหายจากการสัมปทานป่า การทำไร่เลื่อนลอย และการบุกรุกพื้นที่ รวมถึงครอบครัวของตนเองที่เคยใช้พื้นที่ป่าแห่งนี้เป็นที่ทำกินมาก่อน

เมื่อเติบโตขึ้นก็เดินทางออกจากหมู่บ้าน เพื่อไปเรียนหนังสือและเข้าทำงานเป็นครูในเหมือง จนกระทั่งปี 2546 คุณพัชสิณีตัดสินใจกลับมาใช้ชีวิตที่บ้านเกิดอีกครั้ง เพื่ออยู่ดูแลพ่อซึ่งอยู่คนเดียว คุณพัชสิณีสังเกตเห็นว่า “ป่าที่บ้านก็ยังคงเป็นป่าเสื่อมโทรมเหมือนเดิม เป็นภูเขาหัวโล้น แม่น้ำขุ่นไปด้วยตะกอนดิน ปลาในแหล่งน้ำลดน้อยลง และเหตุอุทกภัยที่สร้างความเสียหายเกิดบ่อยครั้ง ชาวบ้านใช้ชีวิตอย่างยากลำบาก” จึงได้เริ่มคิดและอยากช่วยแก้ปัญหาชุมชนซึ่งได้ลงสมัครเป็นนักรบการเมืองท้องถิ่น แต่ไม่มีใครยอมรับ อาจเป็นเพราะความเป็นผู้หญิงและอายุน้อย คุณพัชสิณีจึงได้หันมา เป็นอาสาสมัครของหมู่บ้าน ช่วยงานหมู่บ้านทุกอย่าง รวมทั้งงานฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ก้าวเป็นผู้นำ เพื่อช่วยแก้ปัญหา

จากการได้ช่วยงานชุมชนมาอย่างต่อเนื่องจนเป็นที่ยอมรับ คุณพัชชลิณีได้ก้าวเข้ามา มีบทบาทในการเป็นผู้นำมากขึ้น เริ่มจากเป็นคนคณะกรรมการหมู่บ้าน จนได้เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่น ทำงานด้านฟื้นฟูป่าและสิ่งแวดล้อมร่วมกับผู้ใหญ่บ้านและหน่วยงานภายนอก ซึ่งมักบอกกับชาวบ้านเสมอว่า “เราต้องลงมือทำก่อน อย่าไปร้องบประมาณ ถ้าเราไม่เริ่มก่อน มันจะไม่เกิด” เพราะเชื่อว่ามันเป็นการสร้างโอกาส แล้วโอกาสจะเข้ามาหาชุมชนเอง การดูแลสิ่งแวดล้อมในชุมชนบ้านหนองผัก จึงเกิดขึ้นจากคนในชุมชนซึ่งทำอย่างจริงจังมาโดยตลอด

แล้วโอกาสที่ดีก็มาถึง เมื่อชุมชนบ้านหนองผักได้เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูระบบนิเวศลุ่มน้ำน่านเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษาฯ ในปี 2550 กิจกรรมต่างๆ จึงเกิดขึ้นรูปรวมมากขึ้นอีก 2 ปีต่อมา บ้านหนองผักได้รับคัดเลือกให้ได้รับรางวัลสีเขียว จากผู้ว่าราชการจังหวัดน่าน ในโครงการรักชาติ รักชีพ รักป่า รักชน้ำ รักชุมชน และต่อมาในปี 2554 ป่าชุมชนบ้านหนองผัก ก็ได้รับรางวัลชนะเลิศป่าชุมชนดีเด่นด้านเยาวชนคนรักป่า จากโครงการคนรักป่า ป่ารักชุมชน (กล้วยไม้) ของบริษัท ผลิตภัณฑ์ฟ้าผ่าชบรู้อิโอดี จำกัด (มหาชน) และกรมป่าไม้ จากนั้นก็ได้เริ่มเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย หน่วยงานต่างๆ เห็นถึงความตั้งใจของแกนนำชุมชนและชาวบ้าน จึงให้การสนับสนุนงบประมาณดูแลสิ่งแวดล้อมหลายด้าน ทั้งด้านการดูแลป่าไม้ การสร้างฝาย การพัฒนาดิน การอนุรักษ์พันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ รวมไปถึงด้านเศรษฐกิจพอเพียง

รักษาป่า รักษาคน รักษาน้ำ

กว่าที่จะเกิดสิ่งดีๆ ขึ้น คุณพัชชลิณี ได้ทำงานแบบค่อยเป็นค่อยไป เอาชนะความเชื่อและความคุ้นเคยแบบเดิมๆ ของชาวบ้าน อยางการชิงเผาหญ้าเถาป่า เพื่อทำลายเชื้อเพลิงไม่ให้เกิดไฟป่าจะลุกไหม้เข้ามาทำลายพืชผลเกษตร ซึ่งได้คุยกับชาวบ้านในการประชุมหมู่บ้านให้เห็นผลเสียจากการเผา ที่ก่อให้เกิดฝุ่นควันและทำลายสัตว์ในดิน จึงชักชวนให้ลองทำแบบวกั้นไฟแบบไม่เผา แรกๆ ไม่มีใครยอมทำ คุณพัชชลิณีจึงทดลองทำก่อน

คนเดียว โดยवादไปม้ออกไปทางด้านข้างในที่สุด เพื่อไม่ให้มีสื่อเพลิง จนชาวบ้าน
เข้าใจและเห็นตัวอย่างจึงทำตาม ทำให้บ้านหนองผูกได้รับการยอมรับจากสำนักงาน
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดน่าน และกรมควบคุมมลพิษ ให้เป็นชุมชน
ต้นแบบปลอดการเผา

การสร้างจิตสำนึกทำให้ชาวบ้านหันมาร่วมมือจนเกิดความรู้สึกรหวงแหนเป็นเจ้าของ
และเห็นประโยชน์จากการดูแลทรัพยากรของชุมชน เพื่อให้เป็นแหล่งอาหาร แหล่ง
ความรู้ แหล่งยารักษาโรค และทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น โดยคุณพิชิตินี บอก
ชาวบ้านอยู่เสมอว่า “ดิน น้ำ ป่า และคน เป็นเรื่องมหัศจรรย์ ที่อยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูล
และพึ่งพิงกันอย่างเป็นวัฏจักร หากอันใดอันหนึ่งเสียไป อีกสิ่งหนึ่งก็จะอยู่ไม่ได้” นำไป
สู่การดูแลสิ่งแวดล้อมทั้งระบบ มีผลทำให้ความสมบูรณ์ของป่า ดิน และน้ำค่อยๆ กลับ
คืนมา ก่อให้เกิดประโยชน์ตามธรรมชาติ มีชาวบ้านหลายคนที่เคยหันหลังให้
ชีวิตชนบท เริ่มหันกลับมาทำมาหากินในพื้นที่บ้านเกิดของตนเอง

การผลักดันให้เกิดกลุ่มอาชีพสร้างรายได้โดยไม่ทำลายดิน น้ำ และป่า เป็นอีกสิ่งหนึ่ง
ที่คุณพิชิตินีได้ทุ่มเท ชุมชนบ้านหนองผูกจึงมีกลุ่มอาชีพหลายกลุ่ม เช่น กลุ่มวิสาหกิจ
ชุมชนเกษตรกรแบบครบวงจร ทำน้ำหมักชีวภาพและปุ๋ยหมักจากวัสดุเหลือใช้ทาง
การเกษตรในชุมชนไว้ใช้แทนสารเคมี กลุ่มปลูกพืชผักอินทรีย์ การปลูกข้าวอินทรีย์
แบบต้นเดียวจนมีผลิตภัณฑ์ข้าวกล้องอินทรีย์จำหน่ายทั้งในและนอกพื้นที่ กลุ่ม
จักสานไม้ไผ่ กลุ่มผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรจากป่าชุมชน ซึ่งช่วยสร้างรายได้ให้กับกลุ่ม
ต่างๆ เป็นอย่างดี

อนุรักษ์ความหลากหลาย เพื่อใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

ชุมชนบ้านหนองผูก ได้ร่วมกันดูแลป่าชุมชนแห่งนี้ ซึ่งเป็นป่าเต็งรังและป่าเบญจพรรณ
มีไม้ใหญ่กว่า 50 ชนิด ไม้เด่น คือ เต็ง รัง ประดู่ป่า เก็ดแดง ติวเกลี้ยง เป็นต้น สัตว์ที่
พบบ่อยส่วนใหญ่เป็นนกต่างๆ ได้แก่ นกกระเต็นออกขาว นกจาบคาหัวเขียว นกปรอด

มุมมองต่อการเป็นผู้นำของผู้หญิง

การทำงานร่วมกับชุมชนและหน่วยงานภายนอกมา 15 ปี ทำให้คุณพัชลิณีเห็นว่าอุปสรรคของการทำงานไม่ใช่การเป็นผู้หญิง หากสามารถพิสูจน์ให้เห็นได้ถึงความตั้งใจจริง และลงมือทำจริงให้เห็นเป็นตัวอย่างก็จะได้รับการยอมรับ ซึ่งผู้หญิงก็มีข้อได้เปรียบในเรื่องการใส่ใจในรายละเอียด มองเห็นปัญหาเล็กน้อยที่คนอื่นอาจมองข้ามไป ในช่วงที่คุณพัชลิณีได้เข้าไปทำกิจกรรมคลุกคลีกับชุมชน จึงได้พยายามสร้างแกนนำผู้หญิงให้มีบทบาทในการทำงานมากขึ้น และยังมีส่วนผลักดันให้เกิดโครงการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพสตรีได้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม ทำให้มีผู้หญิงลงสมัครและได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นมากว่าในอดีต

นอกจากนี้ ยังสนับสนุนกิจกรรมของเยาวชน เพื่อมีความพร้อมที่จะสานต่อเจตนารมณ์ การดูแลรักษาป่าของชุมชนให้มีความเจริญก้าวหน้าและห่างไกลทรัพยากรที่มีอยู่ในถิ่นกำเนิดให้คงอยู่ตลอดไป

ปัจจุบัน คุณพัชลิณียังคงทำงานให้ชุมชนอย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย สิ่งที่ได้รับกลับมาคือ ความสุขจากการทำงาน ได้เห็นทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนบ้านหนองผูกกลับมามีความอุดมสมบูรณ์อีกครั้ง ส่วนก้าวต่อไปที่คุณพัชลิณียังตั้งใจหมายไว้ คือการพัฒนาชุมชนให้ดำรงชีวิตไปตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ มีแนวคิดการพึ่งพาตนเอง เพื่อให้ชุมชนยั่งยืนไปพร้อมกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่คู่กับชุมชนตลอดไป

“ สิ่งคนทำไว้ให้คุณค่าต่อผู้หญิงในชุมชนรูปสัปดาห์ภายนอก
โดยละเอียดการมองถึงความสามารถและคุณค่าที่อยู่ภายใน ”

ภญ. ดร. สุกกกรณ์ ปัติพร
 หัวหน้ากลุ่มงานเภสัชกร โรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร
 จังหวัดปราจีนบุรี
 อายุ 54 ปี

การศึกษา
ที่อยู่

ปริญญาเอก สังคมศาสตร์การแพทย์และสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล
 โรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร ตำบลท่าข้าม อําเภอมะเอนก

ติดต่อ

08 1423 9487

หลักการทำงาน

สอดคล้องกับงาน ลงมือทำจริง ทำอย่างหยุด

ผลงานเด่น

- วิจัยสมุนไพรในธรรมชาติ รวบรวมและบันทึกความรู้ อนุรักษ์ตำรายาโบราณ นำมาใช้จริงในรูปแบบผลิตภัณฑ์ และการบริการการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ริเริ่มและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรใช้ในโรงพยาบาล จนเป็นผลิตภัณฑ์สมุนไพรอภัยภูเบศร อันเป็นที่รู้จักและยอมรับของคนทั่วไป
- จัดตั้งหมู่บ้านสมุนไพรสำหรับสาธิตจากปุ๋ยอินทรีย์หมู่บ้านคงบังสุ่มบ้านโอบีอโอบีลัดจ
- การเชื่อมโยงเรื่องปลูกพืชสมุนไพรกับการอนุรักษ์แหล่งสมุนไพรและป่าไม้

ปัจจัยขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จ

- ความรักและความใกล้ชิดกับธรรมชาติ
- ความเชื่อมั่นต่อคุณค่าสมุนไพร
- การผสมผสานระหว่างความรู้ท้องถิ่นและความรู้ทางวิทยาศาสตร์
- ความมุ่งมั่นและเรียนรู้จากลงมือทำจริงอย่างสิ้นสุด
- เป้าหมายที่ชัดเจนในการทำงานเพื่อชุมชนและสังคม

ภญ.ดร. สุภาภรณ์ ปิติพร
ผู้พัฒนาตำรา สร้างกระบวนการพัฒนาสมุนไพร

ค้นหา ปั่นทีก และหยดยกภูมิปัญญาพื้นบ้านตำราสมุนไพร
มาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์หรือยาสมุนไพรที่เป็นที่ยอมรับ ช่วยให้
ภูมิปัญญาอันมีคุณค่าของประเทศไทยไม่เลือนหายไปตามกาลเวลา
อีกทั้งยังช่วยสร้างคุณค่าต่อชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม

เริ่มเรียนรู้เรื่องยา จากภูมิปัญญาพื้นบ้าน

นางสังกรหญิง ดร.สุภาภรณ์ บิติพร ซึ่งคนทั่วไปเรียกติดปากว่า “หมอต๋อง” เป็นชาวจังหวัดนครนายกกำเนิด ด้วยการทำนาคในครอบครัวชาวนา แม่จึงอยากให้ได้เรียนหนังสือสูงๆ จึงพาไปฝากให้อยู่กับเพื่อนที่เป็นชาวจีนซึ่งมีความรู้เรื่องยาสมุนไพร จึงเติบโตมาอย่างใกล้ชิดกับหมอยาและซึมซับความรู้เรื่องยา ค่อยๆ รู้จักชื่อต้นไม้ใหญ่ๆ และสรรพคุณทางยาบางอย่างๆ หมอต๋องบอกว่า “การทำเราได้เห็นวิถีชีวิตในชนบทที่พึ่งสมุนไพรเมื่อยามเจ็บป่วย ก็เริ่มเชื่อมั่นในยาสมุนไพร แม้อ่อนตึกๆ ไม่ค่อยชอบยาหม้อที่หมอยาต้มให้กินตอนเป็นหวัด เพราะมันขมปี้”

ในตอนนั้น ยังไม่ได้คิดว่าจะมีชื่อเสียงหรือศึกษาอย่างจริงจังอย่างทุกวันนี้ กระทั่งมีโอกาสได้ศึกษาระดับปริญญาตรี ด้านเภสัชศาสตร์ เมื่อปี 2521 จึงใช้โอกาสนี้เรียนรู้ศาสตร์ของการปรุงผสม ผลิตภัณฑ์ และการจ่ายยา รวมทั้งการเลือกสรรคุณภาพของยาเวชภัณฑ์ต่างๆ ตลอดจนข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้บริการและการให้คำปรึกษาที่เหมาะสมแก่ผู้ป่วย ซึ่งได้ช่วยเปิดโลกทัศน์ในงานทางด้านยาได้มากขึ้น

การทำงาน คือ การเรียนรู้

หลังจบการศึกษา หมอต่อมได้เข้ารับราชการที่โรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร ซึ่งเป็นโอกาสให้การเรียนรู้ของหมอต่อมยังคงดำเนินต่อไป โดยได้ทำงานร่วมกับชาวบ้าน และพบปะหมอชาวบ้านตามชุมชนต่างๆ ของประเทศ รวมถึงประเทศเพื่อนบ้าน จีน และอินเดีย ทำให้ได้รับความรู้มากมาย จากเดิมที่เคยเรียนวิชายาสมุนไพรมาบ้างในมหาวิทยาลัย รู้จักสมุนไพรเพียง 200-300 ชนิด แต่ได้พบว่าหมอชาวบ้านซึ่งเป็นผู้สูงอายุในชุมชนนั้น มีความรอบรู้เรื่องสมุนไพรนับพันชนิด ทั้งสมุนไพรที่เป็นยาและเป็นอาหาร จึงได้มีเต็มความรู้ที่ได้เคยร่ำเรียนได้เป็นอย่างดี

สิ่งหนึ่งที่ได้จดจำได้ไม่ยาก ก็คือ การได้รู้จักชื่อพืชที่สอดคล้องกับสรรพคุณ เช่น หญ้าป่าตุ๊ก คือคนบาตถึงกระดูก เกล็ดต่างหญ้าต่าง หญ้าหนอนตายชาวบ้านเอาไปใส่หมอนในโรงพยาบาลให้หมอนตาย ได้รู้จักพืชบางชนิดที่ไม่เคยรู้มาก่อนว่าสามารถนำมาเป็นอาหารได้ เช่น ใบน้อยหน้า ดอกอัญชัน เป็นต้น และยังได้เรียนรู้ความเชื่อที่อยู่บนพื้นฐานเหตุผลในการเลือกปลูกสมุนไพรแต่ละชนิดในพื้นที่ที่แตกต่างกันไป

“หมอยาบางคนมีมุมมองต่อพืชสมุนไพรเป็นมากไปกว่าต้นไม้ บางคนก็ขายต้นไม้เหมือนผักขายผู้คน น่าจะเพราะว่าเขาเห็นคุณค่าของพืชสมุนไพร ที่ช่วยคลี่คลายความทุกข์ยามเจ็บป่วยของคนได้”

หมอต่อมเกิดมุมมองใหม่ ตระหนักถึงความร้ายแรงของภูมิปัญญาพื้นบ้านของไทยที่มีมายาวนาน ด้วยความคิดที่ว่า “ห้องทดลองที่เรียกว่าโลก มันไม่ใช่ห้องทดลองที่ดูว่ามีหนูกี่ตัว ถึงกี่ตัว คนก็คน ห้องทดลองที่เรียกว่าโลก ต้องถามว่ามีมนุษย์กี่คนหรือสัตว์กี่ตัว มาแล้วที่ใดกินได้ใช้สิ่งเหล่านี้ จนได้รู้ว่าอะไรที่ใช่เป็นยา อะไรเป็นยาธรรมดา อะไรเป็นเชือก อะไรใช้เป็นยาฆ่าหมอน” ดังนั้นภูมิปัญญาการดูแลสุขภาพที่แท้จริงไม่ใช่เรื่องใหม่ แต่หากเป็นความรู้ที่ตกผลึกจากประสบการณ์จริงของบรรพบุรุษ สังคมมายาวนาน จากรุ่นสู่รุ่น สิ่งเหล่านี้ทำให้เห็นถึงความสัมพันธ์แน่นแฟ้นระหว่างชีวิตมนุษย์กับธรรมชาติที่ไม่ควรละเลย หรือปล่อยให้สูญหายไปอย่างเปล่าประโยชน์ จึงเป็นจุดเริ่มต้นศึกษาและเก็บบันทึกความรู้ทางสมุนไพรด้วยตัวเอง

ยึดมั่นและพัฒนาในวิชาชีพ

ในการทำงานทำให้หมอต่อมได้เห็นปัญหาของการบริโภคนยา ซึ่งเป็นอันตรายต่อสุขภาพของประชาชนและการขาดดุลการค้า เนื่องจากประเทศเราไม่มีความสามารถในการผลิตยาบางประเภท ทำให้ต้องสั่งซื้อยาจากต่างประเทศในราคาแพง ซึ่งผู้บริโภคไม่มีข้อมูลว่ายาผลิตจากวัตถุดิบอะไร ต่างจากสมุนไพรที่ทำเองได้ หากต้องซื้อหาก็มาราคาไม่แพง

หมอต่อมได้เล่าให้ฟังถึงโอกาสอีกเรื่องหนึ่ง “ตอนที่บ้านเมืองเกิดวิกฤตเศรษฐกิจตอนนั้นผู้อำนวยการโรงพยาบาลฯ ขอให้ทางช่วยเหลือชาวบ้าน สิ่งที่สุดขึ้นมาในความคิด ก็คือการพัฒนาความรู้ด้านสมุนไพร จากสิ่งทีหลายคนมองว่าเป็นสิ่งล้ำค่าซึ่งไม่ปลอดภัย ให้กลับมาเป็นที่ยอมรับให้ได้ ชาวบ้านจะได้เข้าถึงได้ง่าย ลดช่องว่างในสังคม และกระจายความรู้ไปสู่ชุมชนให้มากที่สุด” จึงได้ทุ่มเททำงานอย่างเต็มที่

ต่อจากนั้น ได้เริ่มต้นคว้าวางจริงจัง จัดหมวดหมู่พืชสมุนไพรที่สามารถใช้เป็นยา อาหาร เครื่องดื่ม หรือเครื่องสำอางค์ แล้วนำมาหาทางพัฒนาให้เข้าถึงประชาชนได้ง่าย สินค้าที่มีชื่อเสียงยุคแรกๆ ที่หลายคนรู้จัก คือ เกล็ดพองพอนที่นำมารักษาริดเริมที่ริมฝีปาก ยาน้ำแกไทมะขามเป๋อม พืชทะเลสายโจจรที่ใช้เป็นการป้องกันและรักษาไข้หวัด จากการศึกษาพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรอย่างไม่หยุดนิ่ง ทำให้มีผลิตภัณฑ์สมุนไพรภายใต้ชื่อ “อภัยภูเบศร” กลายเป็นสินค้าที่ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวาง

ขยายการตลาดเพื่อสังคม

ผลิตภัณฑ์อภัยภูเบศร อาจเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนผสมจากสมุนไพรธรรมดาทั่วไป แต่หากมองให้ลึกกลงไปกว่านั้น ผลิตภัณฑ์สมุนไพรสมุนไพรในปัจจุบันนี้ ได้สร้างการเปลี่ยนแปลงที่เกิดประโยชน์ให้กับชุมชนอย่างมากเลย ไม่ว่าจะเป็นการสร้างความรู้ความตระหนักถึงคุณค่าของสมุนไพรไทยให้เป็นที่รู้จักและเป็นที่ยอมรับของคนทั่วโลก เป็นการอนุรักษ์ตำรายาโบราณ ที่ชนพุมิปัญญาไม่ทำให้สูญหายไป มีการปลูกฝังวิถีการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์ ซึ่งปลอดภัยต่อสุขภาพและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม

ยังส่งเสริมการจัดตั้งหมู่บ้านสมุนไพรสำหรับบ้านดงบัง ที่ปลอดจากการใช้สารเคมีใดๆ
สร้างความปลอดภัยต่อผู้ผลิต ผู้บริโภค และสิ่งแวดล้อม และผลักดันหมู่บ้าน OTOP
Village ในเวลาต่อมา

มุมมองต่อผู้หญิงกับการอนุรักษ์ภูมิปัญญาพื้นบ้าน

หมอต้อมเห็นว่าผู้หญิงเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ “เชื่อมร้อย” และ “ส่งผ่าน” ความรู้ภูมิปัญญาไปได้
เป็นอย่างดี “ด้วยความเป็นผู้หญิงที่เป็นผู้ดูแลคนในครอบครัวตั้งแต่การหุงหาอาหาร
การหาหนุ่ยมากรักษาเมือคนในบ้านเจ็บป่วย ทำให้ผู้หญิงมักจะเป็นผู้ที่มีความรู้เรื่อง
ยาสมุนไพรหรือพืชอาหารได้อย่างลึกซึ้ง” เห็นได้ชัดตอนที่ได้ลงพื้นที่ทำงานในชุมชน
หากต่อจากรความรู้เรื่องสมุนไพรว่าชื่ออะไร หรือพืชที่ไหน ผู้ตอบคำถามได้มักจะเป็นผู้หญิง

ธรรมชาติของผู้หญิง มักเป็นผู้ที่สามารถเชื่อมร้อยผู้คนเข้าหากันได้ดี สามารถประสานงาน
หรือรับฟังเข้าใจปัญหาได้ด้วยความละเอียดอ่อน มีวินัย มีความอดทน

แต่สิ่งที่ทำให้ผู้หญิงมีบทบาทไม่มากนัก อาจเป็นผลจากกระแสสังคมที่ให้คุณค่ากับ
ผู้หญิงเฉพาะรูปลักษณ์ภายนอก โดยเฉพาะเลยการมองถึงความสามารถที่อยู่ในใจนี้ ทำให้
คุณค่าที่แท้จริงไม่ได้ถูกนำมาเชิดชู หมอต้อมเชื่อว่าหากผู้หญิงได้มีพื้นที่ในการแสดง
ความสามารถด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญา ศักยภาพในส่วนนี้จะถูกนำมาใช้ได้อย่างดี
มีตัวอย่างให้เห็นมากมายจากความสำเร็จของกลุ่มแม่บ้านในชุมชนต่างๆ ที่ล้วน
ขับเคลื่อนโดยผู้หญิงในชุมชนทั้งสิ้น

ในอนาคตต่อไป หมอต้อมก็จะขอทำหน้าที่ตรงนี้อย่างดีที่สุด เพื่อคงไว้ซึ่งภูมิปัญญา
อันล้ำค่าของคนไทยให้อยู่คู่กับประเทศไทย และยังคงอยากเห็นอนาคตของประเทศไทย
ที่มีการสนับสนุนผู้หญิงให้เข้ามามีบทบาทเป็นผู้นำ ในการดูแลทรัพยากรและภูมิปัญญา
ไทยให้มากยิ่งขึ้น

“ การเป็นผู้นำหญิงไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อการทำงานในฐานะผู้นำ
เรื่องผู้นำทำลายล้างที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ สิ่งสำคัญคือคุณ และต้อง
ทำงานเป็นทีม ”

กัญญา อ่อนศรี
 ผู้หญิงบ้าน บ้านทัพไทย จังหวัดสุรินทร์
 อายุ 46 ปี

การศึกษา มัธยมศึกษาปีที่ 6

วิทยาลัยสตรีมหาบัณฑิตวิทยาลัย
 สาขาเทคโนโลยีการเกษตร

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ที่อยู่ 24 หมู่ 10 ตำบลหม้อ อ.เกอปราสา
 จังหวัดสุรินทร์ 32140

ติดต่อ 08-7255 1447, 09 8648 7664

หลักการทำงาน ชยัน มุ่งมั่น เรียนรู้ และลงมือทำก่อน

ผลงานเด่น

- ริเริ่มตั้งกลุ่มอาชีพทางเลือกและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมบ้านทัพไทย
- ผลักดันให้ผลิตภัณฑ์อินทรีย์ของกลุ่มได้รับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์
- จัดตั้งตลาดสีเขียวในชุมชน และมีส่วนร่วมเปิดตลาดสีเขียวในตัวเมืองสุรินทร์
- สร้างอาชีพและรายได้ที่มั่นคงแก่ครอบครัวที่ไม่มีที่ดินทำกินในชุมชน
- สร้างความมั่นคงและทางเลือกแก่คนรุ่นใหม่ที่กลับมาทำอาชีพเกษตร
- จัดให้มีสวัสดิการแก่สมาชิกกลุ่มและจัดสรรรายได้ส่วนหนึ่งเพื่อสังคม
- ตั้งศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านทัพไทย ให้บริการศึกษาดูงานแก่ผู้สนใจ

ปัจจัยขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จ

- ความขยันและการเรียนรู้จากการลงมือทำ
- การมีโอกาสทำงานและเรียนรู้จากพ่อซึ่งเป็นผู้นำชุมชน
- การริเริ่มกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน
- ทั่วทางด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม
- การได้รับการสนับสนุนจากองค์กรพัฒนาเอกชนที่มีความเชี่ยวชาญ
- ความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกและสถานศึกษา

กัญญา อ่อนศรี ผู้นำขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์ สร้างสุขภาวะที่ดี สร้างสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัย

ด้วยความมุ่งมั่นและไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค พยายามที่จะลงมือทำเพื่อผู้คนที่ได้เห็นเป็นแบบอย่าง และการเป็นลูกสาวผู้ใหญ่บ้าน ทำให้มีโอกาสเรียนรู้และสัมผัสกับการทำงานเพื่อชุมชน และได้ก้าวสู่ผู้นำสร้างการเปลี่ยนแปลงจากการทำเกษตรแบบใช้ปุ๋ยใช้ยา มาสู่การทำเกษตรอินทรีย์ ที่ปลอดภัยเหมาะสมสิ่งแวดล้อม

เห็นปัญหาเกษตรเคมี

คุณกัญญา อ่อนศรี เกิดและเติบโตในชุมชนชาวนา จังหวัดสุรินทร์ กระทั่งเมื่อเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากศูนย์การศึกษาดูงานอภัยาศัย หรือ กศน. จึงหันหน้าเข้าหางานทำในกรุงเทพฯ เช่นเดียวกับคนอื่น ๆ ในหมู่บ้าน เพราะคิดว่าน่าจะจะเป็นทางเลือกที่ดีกว่าการทำงาน แต่การเป็นลูกจ้างกลับต้องพบกับภาระอัตราค่าเช่ารถจักรยานยนต์ที่สูงลิ่วเกินกำลัง จ้างรถจักรยานยนต์ไปขี่ก็แพงกว่าขี่จักรยานของตัวเอง จ้างรถจักรยานยนต์ไปขี่ก็แพงกว่าขี่จักรยานของตัวเอง จ้างรถจักรยานยนต์ไปขี่ก็แพงกว่าขี่จักรยานของตัวเอง

การกลับมาบ้านของคุณกัญญาในปี 2540 ทำให้มีโอกาสช่วยพ่อซึ่งเป็นผู้ใหญ่ในบ้านในขณะนั้น ทำงานด้านสิ่งแวดล้อม คุณรักกีฬาชุมชนของหมู่บ้าน ซึ่งมีพื้นที่กว่า 2 ไร่ คุณกัญญาเล่าว่า “ทำได้ประมาณ 2 ปี ก็เริ่มคิดว่างานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่ทำอยู่ มันสวนทางกับการทำมาหากินของชาวบ้านที่ทานใช้ปุ๋ยใช้ยา ก็เลยออกกับพ่อว่าในการประชุมหมู่บ้านทุกครั้ง จะขอพูดและชี้แจงชาวบ้านเห็นถึงผลเสียของการใช้สารเคมีและทางเลือกการทำนาอินทรีย์”

เริ่มรวมกลุ่ม ทำเกษตรอินทรีย์

ผลจากการชักชวนของคุณัญญา ทำให้ผู้สนใจ 15 คน มารวมตัวกันในนามกลุ่มอาชีพทางเลื้อกและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมบ้านทัพไทย ในปี 2542 เริ่มลงมือทำนาโดยไม่ใช้ปุ๋ยไม่ใช้ยา แต่ปรากฏว่าผลผลิตในปีนั้นลดลงไปมาก สมาชิกกลุ่มซึ่งเป็นผู้ที่มีความมากกว่าและมีประสบการณ์ทำนานาน ได้ถอนตัวออกไปเรื่อยๆ เพราะไม่เชื่อมั่นว่า เด็กรุ่นใหม่ที่มีประสบการณ์จะสามารถเลือกที่ดีกว่าเดิม

คุณัญญายังไม่ย่อท้อ และเดินทางไปปรึกษากับเจ้าหน้าที่มูลนิธิพัฒนาอีสาน หรือ NET ซึ่งต่อมาได้นำสมาชิกกลุ่มไปศึกษาโรงงานของพ่อสังฤทธิ บุญสุข เกษตรกรในจังหวัดสุรินทร์ ที่ประสบความสำเร็จในการทำเกษตรอินทรีย์ จึงทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจมากขึ้น โดยเฉพาะเรียนรู้กระบวนการทำปุ๋ยหมักให้ได้ดีคุณภาพดีเหมาะกับการบำรุงรักษาดิน ทุกคนจึงกลับมาเริ่มต้นทำนาอินทรีย์กันอีกครั้ง ตามแนวทางทุกอย่างที่ได้ไปเรียนรู้มา ทำให้ปีนี้ได้ผลผลิตข้าวเป็นหน้าพอใจ

ผลักดันตลาดสีเขียว ขยายการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

เมื่อผลผลิตข้าวอินทรีย์เพิ่มขึ้นซึ่งรวมกันได้เกือบ 5 ตัน แต่กลับถูกพ่อค้าโรงสีตั้งราคารับซื้อต่ำๆ กับผลผลิตข้าวเคมีทั่วไป สมาชิกกลุ่มจึงกลับมาพูดคุยกันอีกครั้ง เพื่อหาตลาดข้าวที่แน่นอน และเป็นตลาดที่ชวามีส่วนกำหนดยุทธศาสตร์การผลิตของตนเอง จึงเปิดตลาดสีเขียวขึ้นในชุมชน หลังจากนั้นได้ไปศึกษาดูงานในหลายพื้นที่

นอกจากนี้ ยังเห็นว่าหากผลผลิตมีคุณภาพและได้มาตรฐานจะมีตลาดที่กว้างขึ้น จึงตัดสินใจยื่นขอมาตรฐาน จนข้าวอินทรีย์บ้านทัพไทยได้รับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ในปี 2545 ไม่เพียงเท่านั้นคุณัญญายังได้มีส่วนร่วมกับองค์กรพัฒนาเอกชนและเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ เปิดตลาดสีเขียวในตัวเมืองจังหวัดสุรินทร์ เพื่อเป็นช่องทางจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ ซึ่งมีผู้จำหน่ายและผู้บริโภคที่รักสุขภาพและสิ่งแวดล้อมมาเป็นลูกค้าเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

“ตอนนี่การทำทานอภัยหรือชดเชยไปให้ชุมชนใกล้ๆ อีก 5 หมู่บ้านแล้ว มีสมาชิกกว่า 100 คน เขาไม่ได้ทำแต่ทานอภัยหรือเท่านั้น แต่หลายคนได้การปรับรูปแบบการผลิตและการใช้ชีวิตให้ทุกฝ่ายปลอดภัย ดินและน้ำปลอดภัย คนก็ปลอดภัย” คุณกัญญาเล่าถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งมีกิจกรรมที่ทำอยู่กันเป็นประจำ ได้แก่ การจัดการป่าชุมชน การปลูกป่าหัวไร่ปลายนา การปลูกพืชหลังนา การฟื้นฟูสภาพดิน การดูแลแหล่งน้ำ เป็นต้น

พัฒนาคุณภาพชีวิต ช่วยผลิตเกษตรกรรุ่นใหม่

การเปลี่ยนแปลงในชุมชนที่สำคัญ ซึ่งทำให้คุณกัญญาภาคภูมิใจ ก็คือ “ความได้อยู่ที่ดีขึ้นของสมาชิกกลุ่ม โดยเฉพาะผู้ไม่มีที่ดินทำกินกว่า 10 ครอบครัว ได้มีอาชีพและรายได้ โดยไม่ต้องเช่าไปรับจ้างในเหมือง เพราะในชุมชนเรามีระบบเครือข่ายช่วยเหลือ คำจุนกัน ผู้ที่มีที่ดินทำกินมากก็ทำหน้าที่เป็นผู้ผลิต กระจายสินค้าให้กับผู้ที่มีดินน้อย หรือไม่มีที่ดินทำกิน ซึ่งจะทำให้หน้าที่เป็นผู้จำหน่ายหรือแปรรูปเพิ่มมูลค่าสินค้า”

นอกจากนี้ ยังมีคนรุ่นใหม่ที่ย้ายมากลับบ้าน มาทำประโยชน์จากที่ดินของครอบครัว ที่เป็นอีกความภาคภูมิใจหนึ่งของคุณกัญญา ที่เป็นผลจากการทำงานร่วมกับโรงเรียน เริ่มกิจกรรมให้เด็กคุ้นเคย มีทักษะและเรียนรู้การทำเกษตร ปรับเปลี่ยนมุมมองต่อการเป็นเกษตรกรว่าเป็นอาชีพที่สามารถมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้ และยังคอยให้คำปรึกษา และติดตามการดำเนินงานในไร่เนาของเกษตรกรรุ่นใหม่อย่างใกล้ชิด

จากการดำเนินงานกลุ่มที่มีความก้าวหน้าไปเรื่อยๆ นั้น ยังได้จัดให้สมาชิกในกลุ่มเพื่อมอบให้แก่สมาชิกในโอกาสต่างๆ รวมทั้งจัดสรรเงินเป็นทุนการศึกษาแก่เด็ก ต่อยโอกาส ดูแลผู้สูงอายุ จัดทำโรงทานในชุมชน วัด และโรงเรียนมาอย่างต่อเนื่อง

ก้าวเป็นผู้เข้าชม ณ ศูนย์ทางวิชาการ

ด้วยความขยันและมุ่งมั่นของคุณปัญญา ซึ่งจะต้องทำและพิสูจน์ให้เห็นผลก่อน อีกทั้ง การได้ช่วยงานพ่อซึ่งมีบทบาทเป็นผู้ใหญ่บ้านในอดีต ทำให้เกิดการเรียนรู้และเปิดมุมมองได้เป็นอย่างดี และยังทำให้สามารถพูดภาษาไทยได้อย่างคล่องแคล่ว ขณะที่ยังคงอยู่ในและแวกถิ่นซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ช่วยที่พำนักมาจากเขมรหรือประเทศกัมพูชา ไม่ผ่านการใช้ภาษาไทย จึงทำให้คุณปัญญาเป็นที่ยอมรับมากขึ้น

คุณปัญญาเห็นว่าความเป็นผู้หญิงที่มีความละเอียดและจริงจัง เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เพื่อนร่วมงานรับซึ่งที่ผ่านมามีได้มีบทบาทในฐานะผู้นำในหลายตำแหน่ง จนปัจจุบันเป็นผู้ใหญ่บ้านบ้านทัพไทยและประธานกลุ่มอาชีพทางเลือกและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมบ้านทัพไทย

นอกจากนี้ยังเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ด้านการทำเกษตรอินทรีย์ และต้นการตลาดให้แก่หน่วยงานและสถานศึกษาต่างๆ และอนุเคราะห์สถานที่สำหรับการศึกษาดูงานของผู้สนใจอยู่เสมอ จนได้รับมอบปริญญาดุษฎีศาสตรมหาบัณฑิต กิตติมศักดิ์ สาขาสหกิจวิทยากร จากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

สืบสานงานสิ่งแวดล้อม

จากประสบการณ์ที่สั่งสมมา ทั้งจากการเรียนรู้ด้วยตนเอง การร่วมประชุมสัมมนา การศึกษาดูงานทั้งในและต่างประเทศ ทำให้คุณปัญญาสนใจมากขึ้นเรื่อยๆ ว่า “สินค้าเกษตรอินทรีย์มีอนาคตที่สดใส มันจะเป็นกระแสหลักของตลาดต่อไป เพราะผู้คนแผ่นดินนี้จะรองรับการผลิตที่ช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม”

จึงร่วมกับสมาชิกและกรรมการกลุ่มกำหนดแผนการทำงานในอีก 3 ปี ซึ่งหนึ่งใน การขยายพื้นที่ทำเกษตรอินทรีย์ให้มากขึ้น มีโรงสีชุมชน และมีตลาดที่เกษตรกรสามารถ กำหนดราคาและต่อรองได้อย่างเต็มรูปแบบ

ที่จริงแล้ว การทำเกษตรอินทรีย์เป็นเพียงส่วนหนึ่งของการทำงานของคุณกับญาติ
แต่การสร้างสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยต่อสุขภาพและการอยู่อาศัยคือเป้าหมายที่สำคัญ
ซึ่งนับเป็นเรื่องใหญ่ที่ท้าทาย จึงต้องเดินทางสร้างความสำเร็จเกี่ยวกับการจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติที่ระบบ ไร่ว่าการดูแลป่า รักษาแหล่งน้ำ และใช้พลังงานอย่างรู้
คุณค่า เพื่อเพิ่มความมั่นคงในวิถีชีวิตให้เกิดขึ้น

มุมมองต่อผู้นำผู้หญิง

ในฐานะที่ฉันปฏิบัติงานทำงานและมีบทบาทเป็นผู้มากกว่า 10 ปี ได้เห็นว่าการเป็นผู้หญิง
ไม่ได้มีอุปสรรคต่อการเข้าไปมีบทบาทในสังคม แต่ก็ต้องพิสูจน์ความสามารถให้ผู้ที่มี
อายุและประสบการณ์มากกว่าเกิดความเชื่อมั่นให้ได้

“การเป็นผู้นำต้องตระหนักรู้เสมอว่าจะต้องมองไกลและคิดถึงส่วนรวมอยู่เสมอ
เรียนรู้แล้วต้องปรับใช้ รวมทั้งมีเป้าหมายที่ชัดเจน การทำงานไม่ได้ทำคนเดียว”
คุณกัญญาจึงได้ประสานกับหน่วยงานภายนอกมากขึ้น โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับ
การเกษตร พาณิชย์ อุตสาหกรรม และพัฒนาชุมชน ซึ่งได้ช่วยทำให้รู้ทันต่อการ
เปลี่ยนแปลง เติบโตเต็มความรู้ รวมทั้งช่วยลดจุดอ่อนในการทำงานของกลุ่ม

การทำงานของคุณกัญญายังก้าวต่อไปเพื่อให้ถึงจุดหมายที่วางไว้ ด้วยเรียนรู้อย่าง
ไม่หยุดนิ่งไปพร้อมๆ กับความเข้มแข็งของชุมชนและกลุ่มอาชีพทางเลือกและอนุรักษ
สิ่งแวดล้อมที่บ้านพี่เพย ในการทำเกษตรอินทรีย์และวิถีการผลิตที่เป็นมิตรต่อ
สิ่งแวดล้อม

“ไม่ว่าผู้หญิงหรือผู้ชายก็ตามจำเป็นต้องดูแลใจของตัวเองและใส่ใจคนอื่น
ไม่ต้อ่งไปคิดเปรียบคนอื่น ขอให้เริ่มจากการปรับเปลี่ยนตัวเองก่อน”

จิตชนก ตะวิชัย
 ผู้นำเกษตรรุ่นใหม่ จังหวัดเลย
 อายุ 25 ปี

การศึกษา ปริญญาตรี คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
 471 หมู่ 7 บ้านภูเรือ ตำบลหนองบัว อำเภอภูเรือ
 จังหวัดเลย 42160
ติดต่อ 08 3074 1217, 08 1954 2915
หลักการทำงาน ทำชีวิตให้มีความสุข พัฒนาแม่ต้นเกิด

ผลงานเด่น

- นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในทำเกษตร การตลาด และการให้บริการ
- เป็นแรงบันดาลใจให้เด็กรุ่นใหม่ตระหนัก รัก และเข้าใจการมีวิถีชีวิตแบบพอเพียง
- เปิดแหล่งเรียนรู้เกษตรแบบพอเพียง หองเรียนธรรมชาติ “เพียง พอ สุข” ให้เป็นแหล่งเรียนรู้แก่ผู้สนใจ
- พัฒนาเว็บไซต์ที่ช่วยอนุรักษ์ควายไทย “Chamchoi” แข่งช้อย
- สร้างรายได้จากผลผลิตและกิจการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ปัจจัยขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จ

- ความตั้งใจในการใช้ชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง
- ความรักและผูกพันกับแผ่นดินเกิด
- การลงมือปฏิบัติจริง โดยผสมผสานความรู้ซึ่งตรงกับความรู้สมัยใหม่
- ความเข้าใจต่อระบบธรรมชาติและความเชื่อมโยงระหว่างระบบนิเวศที่ติดกับการอยู่ดีมีสุข
- การปลุกกระแสผ่านเยาวชนคนรุ่นใหม่ให้สืบสานงาน

จิตชนก ตี๋วิชัย

ผู้นำเยาวชน ดำรงชีวิตอย่างเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ด้วยความรักและผูกพันกับแผ่นดินเกิด จึงกลับมาพร้อมความตั้งใจในการใช้ชีวิตอย่างพอเพียงตามที่ในหลวงทรงสอนไว้ อยู่กับธรรมชาติ มีความสุขกับธรรมชาติ เรียนรู้ที่จะปรับตัวเข้ากับธรรมชาติ ไม่ไปปรับธรรมชาติให้มาเอื้อประโยชน์ให้กับตัวเรา

รักและเห็นคุณค่าแผ่นดินเกิด

จิตชนก ตะวิชัย หรือ “หนูดี” เยาวชนคนรุ่นใหม่ที่เลือกเส้นทางชีวิตกลับมากู้บ้านเกิด หลังเรียนจบปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยในกรุงเทพฯ เมื่อปี 2555 โดยยึดอาชีพเป็น เกษตรกรทำนาและช่วยครอบครัวดูแลกิจการรีสอร์ทและร้านอาหาร “ภูเรือเรื่อนแม่ รุสออร์ท” ซึ่งเป็นธุรกิจเล็กๆ ของครอบครัว ในอำเภอภูเรือ จังหวัดเลย

ด้วยความรักและผูกพันในผืนแผ่นดินเกิด และการได้เห็นเขาทำงานมาตั้งแต่เด็ก ทำให้ หนูดีมุ่งมั่นงานะจนเรียนจบ ตามความตั้งใจของครอบครัว แล้วหันกลับมาสืบสานอาชีพ ที่ซึ่งจับวิถีการอยู่ร่วมกับธรรมชาติ ดำเนินชีวิตแบบดั้งเดิมที่แม่ทำไร่ยวธรรมาติ เพราะ เชื่อว่า “คนเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ ธรรมชาติไม่เคยทำร้ายคน เว้นเสียแต่ว่าคนเราเองจะเป็นฝ่ายลงมือทำร้ายธรรมชาติเสียก่อน จึงถูกระดมชาติลงโทษ ไม่ว่าในท่ามกลาง โลกกลม เราต้องขอโทษพระแม่ธรณี พระแม่คงคา ที่พวกเราเองนำสารเคมีใส่ แผ่นดินที่มีพระคุณ โลกมันไม่ได้อยู่ยากขึ้น แต่คนทำให้มันยุ่งยากขึ้น”

อีกทั้งหันดูมุมมองว่า “ทุกอย่างต้องอยู่ร่วมกันได้โดยไม่มีการเบียดเบียนกัน หากทุกอย่างแข็งแรง ประชาชาติแข็งแรง ร่างกายเราก็แข็งแรง ระบบนิเวศจะมีวิธีการจัดการตัวเอง โดยไม่เบียดเบียนกัน ระบบนิเวศก็จะดำรงไปตามห่วงโซ่ของมันเอง”

เดินตามรอยเท้าพ่อ แบบพอเพียง

ด้วยหลักคิดว่าวิถีชนบทดั้งเดิมสอนให้คนเรียนรู้ในการอยู่กับธรรมชาติ ผนวกกับความตั้งใจเต็มที่เตรียมเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงจากโรงเรียนมหาวิทยาลัย ซึ่งเน้นการดำรงชีวิตพออย่างสมดุล ทำให้หนูตั้งใจว่าโตขึ้นจะทำตามคำในหลวงสอน

จึงแบ่งพื้นที่ส่วนหนึ่งในบริเวณเดียวกับภูเรือเรียนไม่รื้อสอร์ท มาทำนาปลูกข้าวอินทรีย์ ในพื้นที่ 10 ไร่ ฝั่งนาแห่งนี้ ใช้แต่ปุ๋ยอินทรีย์ที่ไม่เป็นพิษต่อสิ่งแวดล้อมปลูกข้าวเจ้า ข้าวเหนียว ข้าวไรซ์เบอร์รี่ ได้ผลผลิตที่หน้าพอใจ ส่วนพื้นที่ที่เหลือก็ทำโรงสีข้าว ยุ้งข้าว ปลูกพืชผักซึ่งมาจากเพาะเมล็ดพันธุ์ที่เพาะเอง ปุ๋ยก็ทำเอง จากกากและมูลสัตว์ทุกอย่างผลิตเองเกือบทั้งหมด ผลผลิตข้าวอินทรีย์ที่ได้ จะถูกส่งให้ลูกค้าตามคำสั่ง โดยเลือกใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมแทนการใช้ถุงพลาสติก การบรรจุแต่ละครั้งเก็บไปไม่มากนัก

“ในส่วนกิจการรีสอร์ทและร้านอาหารก็เป็นลักษณะธุรกิจที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม เราจะไม่ปล่อยน้ำเสียลงแหล่งน้ำสาธารณะ แต่จะผ่านระบบบำบัดน้ำเสียก่อน แล้วพ่นน้ำให้มีการบำบัดตามธรรมชาติ เช่น ปลูกกล้วยใต้น้ำสำหรับลูกค้าเราแบ่งเป็นโซนเหนือกับโซนใต้ สำหรับโซนเหนือมีการติดตั้งเครื่องปรับอากาศ ส่วนโซนด้านใต้ที่อยู่ใกล้แปลงนาข้าว จะไม่ติดตั้งปรับอากาศ เพราะอากาศสบายกว่า และมีห้องย่อยอะมาก ไม่อยากให้อากาศร้อนๆ จากเครื่องปรับอากาศไปรบกวนธรรมชาติ และไม่อยากเพิ่มภาระให้โลกร้อนขึ้น หนูดีเล้าสิ่งต่างๆ ที่ว่าแสดงให้เห็นว่าเธอมีความใส่ใจกับธรรมชาติ ในทุกรายละเอียด

พัฒนาแหล่งเรียนรู้

จากการลองผิดลองถูก ค่อยๆ คิด ค่อยๆ ทำ พี่งความรู้จากผู้มีประสบการณ์ในพื้นที่ และอาศัยความรู้ที่เรียนมา ได้ช่วยพัฒนาและปรับปรุงการทำงานของผู้ทีมๆ โดยตลอด จนที่ปรับเปลี่ยนดังกล่าวได้ผลดีออกนอกผลตามที่ตั้งใจไว้ นอกจากนี้สร้างรายได้มาจุนเจือครอบครัวแล้ว ยังสร้างความภาคภูมิใจที่สามารถถ่ายทอดคำสอนของในหลวงให้บังเกิดผลจริงได้ จึงคิดจะถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ที่สั่งสมมานี้ให้แก่ผู้สนใจและผู้ที่มาใช้บริการสิริสอร์ทและร้านอาหาร

พื้นที่ภายในสิริสอร์ทจึงได้รับการจัดทำให้เป็นเหมือนห้องประชุมแบบเบ็ดเสร็จ เพื่อรับรองผู้มาเข้าค่ายเรียนรู้ ซึ่งหน้าที่จะเป็นวิทยากรหลักในการปลูกข้าวอินทรีย์ และเมล็ดอื่นๆ ซึ่งเป็นคนงานในไร่บ้าน ช่วยสอนทำปุ๋ยหมัก การเพาะขยายพันธุ์พืช ซึ่งทุกด้านมีความเชี่ยวชาญและเป็นครูรู้ทั้งหมด เพราะทำจริง ได้เรียนรู้ปัญหาและการแก้ไขด้วยตนเอง

ส่วนแหล่งเรียนรู้ “เพียง พอ สุข” ก็ถูกพัฒนาขึ้น ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติและวิถีชีวิตจริง โดยอาศัยบ้านไม้เก่าแก่หลังหนึ่ง มีผู้อาศัยอยู่จริง มีข้าวของเครื่องใช้จริงๆ ในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ ยังได้รวบรวมเรื่องราวเกี่ยวกับวิถีชีวิตคนไทย เก็บสะสมสิ่งของเก่าๆ ที่หาตุยยาก เอาไว้ให้เด็กรุ่นใหม่ได้เรียนรู้ เช่น เครื่องไม้ข้าว ที่ทำมาจากไม้ฝ่ และดินเหนียว อุปกรณ์เครื่องครัว และอุปกรณ์การจับปลาต่างๆ ไว้ให้คนรุ่นใหม่เรียนรู้ และสัมผัสการอยู่อาศัยที่เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ

ขยายผลสู่คนรุ่นต่อไป

ความตั้งใจและการทำงานของผู้ทีมๆ ไม่หยุดอยู่ในพื้นที่สิริสอร์ทและนาอินทรีย์ แต่ยังสามารถส่งต่อแนวคิดและแนวปฏิบัติการเป็นอยู่อย่างพอเพียงไปสู่รุ่นต่อไป เพื่อให้คนรุ่นใหม่มีมาสานต่อ แต่การทำเกษตรเป็นเรื่องไม่ง่ายนัก ต้องอาศัยความอดทน พัฒนา เรียนรู้จากการลงมือทำจริง ซึ่งดูแล้วจะตรงข้ามกับคำนิยมของคนรุ่นใหม่อยู่ไม่น้อย แต่ด้วย

มิตรกับสิ่งแวดล้อมที่ไม่ใช่หน้าที่ของผู้หญิงหรือผู้ชาย แต่ทุกคนต้องช่วยกัน ไม่ต้องคิดจะไปเปลี่ยนคนอื่นฯ ให้รู้แจ้งจากการปรับเปลี่ยนตัวเองก่อน แล้วค่อยส่งต่อให้คนอื่นใหม่ เหมือนกับที่หนูดีกำลังพยายามทำอยู่ตอนนี้ และพยายามสอนคนรุ่นใหม่อยู่เสมอว่า หากเราทำลายสิ่งแวดล้อมไปเรื่อยๆ โดยไม่สามารถหาสิ่งทดแทนได้ แล้วคนรุ่นต่อไปจะอยู่ได้อย่างไร” หนูดีจึงพยายาม ทำทุกสิ่งแทนคุณพ่อ ด้วยใจรักในงานและรักในการอยู่ร่วมกับสิ่งแวดล้อมอย่างไม่เบียดเบียน

ส่วนการให้บริการที่พักและร้านอาหารที่ทำได้ด้วยใจ สร้างความอบอุ่นให้คนที่เข้ามาพัก เหมือนกับได้อยู่บ้าน ให้พวกเขาได้สัมผัสธรรมชาติที่บริสุทธิ์ ส่วนเจ้าของรีสอร์ทรู้สึกเหมือนมีญาติมาเยี่ยม สิ่งเหล่านี้ย่อมถ่ายทอดและส่งต่อความรู้สึกที่ดีต่อกันได้มากยิ่งขึ้น หนูดี จึงเป็นอีกตัวอย่างของผู้หญิงคนหนึ่ง ที่มีพลังในการส่งต่อความรู้ ปณิธานความรัก และกายทอดความเข้าใจในธรรมชาติให้กว้างขึ้นไปยังคนอื่นฯ ตามแนวทางของตนเอง ซึ่งหวังว่าในอนาคตการดูแลสิ่งแวดล้อมจะค่อยๆ ซึมซับเข้าไปอยู่ในสายเลือด คนไทยทุกคน ได้รับความรักในธรรมชาติ

“ผู้หญิงบางคนที่อยู่ในชุมชน ต้องเผชิญกับปัญหาสิ่งแวดล้อม
และภัยธรรมชาติ จึงต้องปรับตัวและเตรียมรับมือกับการ
เปลี่ยนแปลงที่หลากหลาย”

ดาร์น กลุ่มอักษร:

บรรณารักษ์การข่าวอากาศและภัยพิบัติ สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส
อายุ 44 ปี

การศึกษา ปริญญาตรี คณะอักษรศาสตร์ (ภาษาอังกฤษ)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่อยู่ สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส 145 ถนนวิภาวดีรังสิต

เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210

ติดต่อ 08 5240 0739

darin888@hotmail.com, darin@thaipbs.or.th

หลักการทำงาน การทำงาน คือ การทำให้คนอื่นมีความสุข เมื่อคนอื่นมีความสุข เราก็คมีความสุขไปด้วย

ผลงานเด่น

- รายงานและภาวะติดสถานการณ์สิ่งแวดล้อม ภาวะโลกร้อน และภัยพิบัติ ทั้งในและต่างประเทศ
- นำเสนอเหตุการณ์ภัยพิบัติ โดยเฉพาะน้ำท่วมและภัยแล้ง โดยเน้น การเตือนภัยล่วงหน้า การปฏิบัติตัวขณะประสบภัย และระดมความช่วยเหลือจากผู้ประสบภัย
- วิทยุภาคสนามการแจ้งจริงพร้อมอธิบายและเชื่อมโยงข้อมูลทาง วิชาการอย่างเป็นเหตุเป็นผล
- เป็นวิทยากรอบรมและแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับสื่อมวลชน ทั้งในและต่างประเทศ

ปัจจัยขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จ

- ความรักและทุ่มเทในงานที่ทำ
- การสนับสนุนจากองค์กร ทำให้มีโอกาสได้ทำงานอย่างเต็มศักยภาพ
- การพัฒนาตนเองให้มีความเชี่ยวชาญในงานที่รับผิดชอบ
- ความรับผิดชอบในหน้าที่ที่สื่อมวลชน ด้วยการตั้งคำถาม ค้นหาคำตอบ พร้อมการวิเคราะห์ เชื่อมโยง และถ่ายทอดให้เข้าใจได้ง่าย

ดาร์วิน **กล่องอักษร:**
นักการสื่อสาร สร้างการเรียนรู้พร้อมรับมือ สุภัยพิบัติ

ทำงานอยู่เบื้องหลังการดำเนินงานของสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน ๒๕๕๐-๒๕๖๔ ซึ่งทำให้องค์กรได้มีโอกาสได้ทำงานร่วมกับคนอื่น ซึ่งทำให้มีกำลังใจ โดยแผนกประชาสัมพันธ์ในช่วงเวลาที่ทำงานแล้วรู้สึกว่าจะเหนื่อยหรือท้อ แต่เมื่อมีกิตติสิ่งที่ได้ทำไปแล้วส่งผลให้เกิดประโยชน์กับคนอื่น ก็ส่งกำลังใจที่ส่งต่อไปให้คนอื่นเรื่อยๆ

เห็นภาวะโลกร้อนเป็นเรื่องใกล้ตัว

คุณดาริน คล่องอักษร เรียนจบมาทางด้านอักษรศาสตร์ จบมาก็เริ่มทำข่าวกับสถานีวิทยุแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หลังจากนั้น ได้ร่วมงานกับสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส (Thai PBS) ในปี 2552 ซึ่งได้รับมอบหมายเป็นบรรณาธิการข่าวประเด็นสาธารณะ ในเวลาต่อมา จึงได้มีโอกาสทำข่าวครอบครัวคนกลุ่มหลายๆ ท่าน รวมถึงด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งเคยเกิดความสงสัยว่าภาวะโลกร้อนที่เกิดขึ้น จะมีผลต่อการเกิดภัยพิบัติจริงหรือไม่

ในตอนแรกที่ได้ทำข่าวเรื่องภาวะโลกร้อน เห็นว่าคนส่วนใหญ่อยู่เมืองและเป็นเรื่องใกล้ตัว แต่พอเกิดเหตุที่น่าทึ่งมากมาย ในช่วงปลายปี 2553 และในปี 2554 ก็เกิดน้ำท่วมใหญ่อีกครั้ง คนก็เริ่มตระหนักมากขึ้น ในขณะที่คุณดารินเองก็เริ่มสนใจเรื่องอากาศและภัยพิบัติ ทำให้ต้องหาข้อมูลเพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลา

นับเป็นโอกาสดี ที่ผู้บริหารสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ให้ความสำคัญกับเรื่องภัยพิบัติ โดยมีนโยบายให้เป็นเรื่องหนึ่งในข่าวหลักของสถานี มีการพัฒนาบุคลากรเพื่อรองรับการทำข่าวภัยพิบัติ ให้สังคมได้ตระหนักและเข้าใจมากขึ้น เพื่อจะได้มีการเตรียม

ซึ่งเต็มไปด้วยเรื่องราวการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศหรือภาวะโลกร้อน ที่ส่งผลกระทบต่อ การเกิดภัยพิบัติ และให้ความสำคัญต่อการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวงจรการป้องกัน และลดผลกระทบจากภัยพิบัติทั้งก่อนเกิดเหตุระหว่างเกิดเหตุ และหลังเกิดเหตุ เน้น การป้องกันและคิดล่วงหน้าโดยไม่ให้เกิดภัยก่อน

“การทำงานของเรายี่ผ่านมาแตกต่างจากนักข่าวทั่วไป ที่มักจะมองว่าสถานการณ์ก่อนเกิด เหตุไม่สามารถนำมาทำเป็นข่าวได้ แต่จริงๆ สามารถทำเป็นข่าวได้ ซึ่งจะต้องตั้งต้น ประชาชนให้เตรียมพร้อมรับมือตั้งแต่ก่อนเกิดเหตุ เพื่อลดความสูญเสียที่จะเกิดขึ้น เพราะเราไม่สามารถหนีภัยพิบัติได้ จึงต้องเรียนรู้และเตรียมตัวก่อน”

ความภาคภูมิใจไม่ใช่สิ่งของหรือตัวเงิน

การทำงานเฝ้าภัยพิบัติเป็นการทำงานที่ยากลำบาก เพราะต้องอยู่ในเหตุการณ์ ที่เกิดภัยนั้นด้วย และทำให้คุณดาริณต้องเดินทางไปในพื้นที่เสี่ยงภัยอยู่เสมอ เช่น กรณี แผ่นดินไหวที่เนปาล เหตุการณ์น้ำท่วมกรณีฝนถล่มจากพายุฤดูร้อนที่เชียงใหม่ และเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ทำให้รู้สึกว่าเป็นช่วงเวลาหนึ่งที่ผ่านประสบการณ์ หลากอย่างที่ยากลำบาก แต่ก็สามารถผ่านพ้นมาได้ จึงไม่กลัวความยากลำบากจากการ ทำงานที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เพราะได้ผ่านมากแล้ว

นอกจากนี้ การทำข่าวยังได้เห็นรูปแบบธรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ต่างๆ เช่น การรับมือ การ ปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และได้เข้าไปช่วยเหลือชุมชนในพื้นที่ ประสบภัย ได้ทำงานร่วมกับหลายหน่วยงาน ทำให้เกิดความเข้าใจและเห็นถึงความ ต้องการและข้อจำกัดของแต่ละฝ่าย

ด้วยความทุ่มเทในงานที่รักและมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ต่อสังคมอย่างต่อเนื่อง ทำให้ คุณดาริณได้รับรางวัลมากมาย แต่รางวัลที่เป็นความภาคภูมิใจจริงๆ ก็คือ การได้ช่วย ผู้คนให้สามารถรอดพ้นหรือเกิดการสูญเสียจากภัยพิบัติให้น้อยที่สุด

มุมมองต่อบทบาทผู้หญิงกับสิ่งแวดล้อม

เกี่ยวกับบทบาทของผู้หญิงกับสิ่งแวดล้อมนั้น คุณตาริณมองว่าเรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องของคุณคนไม่เกี่ยวกับเพศวัย และหากผู้หญิงจะก้าวขึ้นมาอยู่แถวหน้าในเชื่อว่าผู้หญิงสามารถทำได้และเชื่อว่าทำได้ทีเดียว

เพราะประสบการณ์ที่เป็นคนทำข่าวสายสิ่งแวดล้อม ได้เห็นผู้หญิงอีกจำนวนมากที่ทำงานสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะผู้ที่ได้รับผลกระทบจากเรื่องนี้ รวมถึงกลุ่มคนที่ได้รับผลกระทบและอาศัยอยู่ในชุมชน คนที่จะต้องเผชิญและรับมือกับปัญหาสิ่งแวดล้อมและภัยพิบัติส่วนใหญ่แล้วเป็นผู้หญิง เนื่องจากผู้ชายส่วนหนึ่งจะไม่ได้อยู่บ้าน ฉะนั้นผู้หญิงจะต้องปรับตัวและรับมือกับเรื่องนี้เหมือนกัน

ท้ายสุดนี้ คุณตาริณแสดงความเห็นว่า “ต่อไปผู้หญิงจะออกมาเป็นผู้นำด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้น เพราะผู้หญิงส่วนใหญ่เป็นคนที่อยู่ในชุมชนเข้าใจและเห็นการเปลี่ยนแปลงมีความสามารถในการรับมือและช่วยส่งต่อแนวคิดได้ดี เพราะผู้หญิงจะมีความเข้มแข็งมีความห่วงใย มีความละเอียดลออ และความเอาใจใส่ในเรื่องนี้ดีมาก หรือหากจะมองกลุ่มผู้หญิงกับแนวทางในอนาคตข้างหน้า จะเห็นกลุ่มผู้หญิงที่ทำงานในชุมชน ทั้งผู้นำท้องถิ่น อาสาสมัครต่างๆ ซึ่งที่ผ่านมามีกลุ่มผู้นำที่เป็นผู้หญิงสามารถทำงานขับเคลื่อนเรื่องสิ่งแวดล้อมในชุมชนได้แบบสู้ไม่ถอย” ซึ่งคุณตาริณเอง ก็จะเป็นอีกหนึ่งในผู้หญิงแกร่ง ที่มุ่งมั่นทำงานด้านสิ่งแวดล้อมอย่างสู้ไม่ถอยเช่นกัน

“ การที่ผู้หญิงทำงานเพื่อสิ่งแวดล้อมและสังคม จำเป็นต้อง
สมัครอบรมความรู้ที่เข้าใจและสนับสนุน รวมถึงมีเพื่อนและ
สมัครอย่างเินการทำงาน ไม่ใช่การทำงานคนเดียว ”

สมพร ปานโต
 อดีตรัฐโรงเรียนวัดนาพระยะยา จังหวัดกาญจนบุรี
 อายุ 54 ปี

การศึกษา บริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ที่อยู่ 3/2 หมู่ 1 บ้านหนองกระจันทร ตำบลหนองโรง อำเภอพนมทวน
 จังหวัดกาญจนบุรี 71140
ติดต่อ 08 1943 2618
หลักการทำงาน ทำในสิ่งที่ดี แล้วสิ่งที่ดีจะย้อนกลับมาหาเราเอง

ผลงานเด่น

- เป็นต้นแบบและมุ่งมั่นถ่ายทอดความรู้ แนวคิด และแนวปฏิบัติที่ดีในการดูแลสุขภาพป่าและสิ่งแวดล้อมแก่เยาวชนและผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน
- จัดทำเอกสารเผยแพร่และคู่มือเรื่องราวป่าชุมชนสำหรับครูและนักเรียน
- พัฒนาทักษะการเป็นนักพูดพหุศาสตร์ช่วยนำเที่ยวป่าชุมชน ที่มีการสืบสานจากรุ่นสู่รุ่น
- เป็นวิทยากรกระตุ้นให้ชุมชนต่างๆ เริ่มสำรวจและหันมาดูแลฐานทรัพยากรของตนเอง
- ถักทอเครือข่ายป่าชุมชน 152 แห่ง ในจังหวัดกาญจนบุรี

ปัจจัยขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จ

- การลงมือทำให้ทันเป็นแบบอย่าง
- ความอดทนและยึดมั่นในประโยชน์ต่อส่วนรวม
- การเปิดโอกาสให้เยาวชนได้สืบสานงานสิ่งแวดล้อมของชุมชน
- การรวบรวมข้อมูลและถ่ายทอดอย่างเป็นระบบ
- การทำงานเป็นทีมและสร้างเครือข่าย

สมพร ปาณิต

ครูผู้พิศัยที่กบการอนุรักษ์สิ่งแวดลอม

เป็นแบบอย่างและทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้และความรักในสิ่งแวดล้อมและ
ทรัพยากรธรรมชาติ ให้แก่เยาวชนและผู้เฒ่าในชุมชน และยังทำให้อื่นๆคนอื่น
หันกลับมาดูแลรักษาทรัพยากรของตนเอง อนุรักษ์ หวงแหน
และใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า

สำรวจและสืบสานการดูแลสุขภาพ

การจัดเก็บและบันทึกข้อมูลจึงไม่ใช่อุปสรรคสำหรับชาวบ้านอีกต่อไป กิจกรรมสำรวจป่าชุมชนบ้านห้วยสะพานสามัคคี กว่า 1,000 ไร่ จึงได้เกิดขึ้น โดยมีการสำรวจและจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับชนิดพันธุ์ไม้และพืชสมุนไพรอย่างเป็นระบบ ซึ่งช่วยสะท้อนให้เห็นถึงสภาพความสมบูรณ์ของป่าผืนนี้ได้อย่างดี

ครูสมพร ได้มีบทบาทสำคัญในสื่อสารและถ่ายทอดเรื่องราวของป่าชุมชน โดยจัดทำเอกสารเผยแพร่เรื่องป่าชุมชน ทำหนังสือคู่มือป่าชุมชนเพื่อให้ครูและนักเรียนได้นำไปใช้ประโยชน์ นอกจากนี้ ยังสนับสนุนกิจกรรมการอนุรักษ์ป่าชุมชน ทำให้การทำลายทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในชุมชนลดลงไปมาก แม้ยังเป็นช่วงที่มีบุคคลภายนอกเข้ามาลักลอบใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนเพราะเป็นที่เข้าออกได้หลายทาง บุคคลเหล่านั้นได้เบียดเบียนป่า เช่น เผอิฐโค่น ซึ่งจะไปจำนวนมากโดยใช้วิธีขุดลงไปถึงจาวปลวก ไม่ได้ใช้มีดหรือของแหลมและเอาเฉพาะเห็ด ซึ่งเป็นการทำลายฐานทรัพยากร เพราะกว่าจาวปลวกจะฟื้นคืนมาต้องใช้เวลา 2-3 ปี จึงจะสามารถให้ผลผลิตได้อีกครั้งหนึ่ง และมีการตัดกั๊บบ่อยโดยขุดรูลงไปเลย แทนที่จะใช้อุปกรณ์ (ตุ๊วง) ตักจับ ซึ่งการขุดรูก็อาจเป็นการทำลายให้เสียพื้นที่ได้

ส่วนการสร้างจิตสำนึกให้กับเยาวชนในพื้นที่นั้น ครูสมพรไม่ค่อยเป็นห่วงมากนัก เพราะเห็นว่าเยาวชนในพื้นที่มีความพร้อมที่จะสานต่อเจตนารมณ์ได้ต่อไป โดยสามารถที่จะเผยแพร่และให้ความรู้กับบุคคลที่สนใจจะเข้ามาเรียนรู้ผ่านวัฒนธรรมชุมชน มีมีคฤเขตก็น้อยนำเที่ยวชมป่า “เด็ดๆ” ที่นี้ ส่วนใหญ่ผ่านการอบรมกันมา และส่งต่อจากรุ่นต่อรุ่น เช่น พ่อเด็กรุ่นนี้จบ ม.6 และไปเรียนต่อในระดับมหาวิทยาลัย ก็จะส่งต่อให้กับรุ่นน้องต่อๆ มา โดยการถ่ายทอดความรู้ให้กับเด็กและเยาวชน จะเริ่มตั้งแต่อายุ 4-5 ปี จนถึง 30 ปีทำต่อกันมาเรื่อยๆ”

เมื่อได้เห็นสิ่งที่ได้ถ่ายทอดไปแล้วมีผู้มาสืบสานต่อ ก็ช่วยสร้างกำลังใจให้กับครู
สมพรได้มีกำลังทำงานเพื่อชุมชนต่อไป โดยทำทุกวิถีทางเพื่อให้ความรู้และความตั้งใจ
ที่มีต่อการดูแลสุขภาพป่าและสิ่งแวดล้อม ได้ขยายออกไปเรื่อยๆ จนปัจจุบันมีเครือข่าย
ป่าชุมชน 152 แห่ง ในจังหวัดกาญจนบุรี

รักษาสิ่งแวดล้อม พร้อมสร้างเศรษฐกิจชุมชน

ครูสมพรเข้าใจดีว่าการรักษาสิ่งแวดล้อมเพียงอย่างเดียวอาจไม่ยั่งยืน จึงหันมาพูดคุย
และหาหนทางสร้างรายได้เพื่อให้คุณในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีการนำเศษไม้
จากป่ามาประดิษฐ์เฟอร์นิเจอร์ราคาเพิ่ม เกิดการรวมกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษ ทำให้มี
ผักปลอดสารพิษไว้รับประทาน และเปิดพื้นที่ในการพบปะสนทนากันในเรื่องต่างๆ ที่สนใจ
เมื่อได้มีเวลาทำกิจกรรมร่วมกันบ่อยๆ จึงมีการเรียนรู้ระหว่างกันมากขึ้น

ขณะที่การดูแลรักษาป่าก็ดำเนินต่อไปจนเป็นที่รู้จักของสังคม มีผู้สนใจมาศึกษา
ดูงานเป็นจำนวนมาก จึงเริ่มพัฒนาทักษะการเป็นวิทยากรให้แก่เยาวชนและชาวบ้าน
ที่สนใจ เพื่อให้มีการนำเสนอข้อมูลอย่างเป็นระบบและเข้าใจง่าย ทำให้หลายคน
ที่ผ่านการอบรมและฝึกฝนอยู่บ่อยๆ สามารถเป็นวิทยากรถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆ
ได้อย่างน่าสนใจ ส่วนครูสมพรเองก็อาสาเป็นวิทยากรให้ความรู้และแลกเปลี่ยน
ประสบการณ์กับผู้เข้ามาศึกษาดูงานในชุมชน และได้รับเชิญไปบรรยายตามสถานที่ต่าง
ๆ อยู่เป็นประจำ โดยจะนำค่าตอบแทนที่ได้รับ มอบให้แก่กองทุนป่าของชุมชนทุกครั้ง

แม้จะเกิดความรู้สึกท้อแท้จากการทำงานในบางครั้ง เมื่อได้ยินคนพูดว่า “เป็นครูแล้ว
จะต้องมานำนายอะไรกับชาวบ้านอีก” เขาคิดว่าต้องแสดงผลประโยชน์แอบแฝงอยู่ แต่
ความจริงนั้น ครูสมพรคิดอยู่เสมอว่าตัวเองมีรากเหง้าอยู่ในชุมชนนี้ อยากรู้เห็นคน
ในชุมชนซึ่งก็เป็นญาติพี่น้องกันทั้งนั้น ได้มีความสุข มีความเป็นอยู่ที่ดีกว่าเดิม ซึ่ง
ในเวลาที่ต่อมา หลังจากที่คุณเหล่านั้นได้เข้ามาทำงานด้วยกัน จึงมีความเข้าใจกันมากขึ้น
สิ่งที่เป็นแรงกระตุ้นให้ครูสมพรยังคงยึดหยัดทำงานอย่างไม่เหน็ดเหนื่อยก็คือ ผลที่

ตอบกลับมาไม่ใช่เพียงประโยคที่เกิกติดกับนักเรียนและชุมชนเท่านั้น แต่เห็นว่า เป็นผลประโยชน์ต่อสังคม ทำให้สังคมได้หันกลับมาองสิ่งแวดล้อมในกัตัว มองความเป็นอยู่ของคนรอบข้างเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

มุมมองต่อการส่งเสริมบทบาทผู้หญิง

ครูสมพรมีความเห็นว่า “บทบาทผู้หญิงต่อสิ่งแวดล้อมเริ่มมีมากขึ้นเรื่อยๆ แต่การให้ กำลังใจและการเผยแพร่ผลงานยังมีน้อยอยู่ เรื่องการให้รางวัลนั้น มักจะมีจุดอ่อน ในเรื่องขั้นตอนการจัดทำเอกสารผลงาน ซึ่งผู้หญิงที่เป็นชาวบ้านทำงานในพื้นที่ต่างๆ ไม่สามารถทำผลงานได้ครบถ้วน ตอนที่เขาทำงานก็ไม่ได้คิดว่าจะต้องมีการบันทึก ถายรูปเอาไว้เสนอรางวัลอะไร ส่วนใหญ่ทำด้วยจิตอาสาและความจริงใจ บางองค์กร ได้ส่งเจ้าหน้าที่ไปช่วยเรียบเรียงข้อมูลให้ ทำให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่ครบถ้วน การจะ มอบรางวัลให้ ไม่ใช่การดูเพียงผิวเผินแล้วตัดสินว่าใครมีผลงานดี” สำหรับรางวัลที่ มอบให้ นั้น แม้เป็นเพียงกระดาษแผ่นเดียว ก็สามารถสร้างความภาคภูมิใจให้กับคน ทำงานแล้ว

การเป็นผู้หญิงทำงานเพื่อสังคมนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ง่ายนัก สำหรับครูสมพรก็เช่นกัน แม้ครอบครัวจะเข้าใจ แต่ก็มีความห่วงใยในด้านสุขภาพและความขัดแย้งในการ ทำงานที่อาจเกิดขึ้นได้ ครอบครัวของครูสมพรเองเคยขอให้หยุดทำงานแต่ก็ม่ สำเร็จ ในที่สุด ก็มีจึงได้ลาออกจากราชการมาช่วยเหลืองานที่ครูสมพร ทำ ซึ่งเป็นโอกาสที่ทำให้ได้ทำงานไปด้วยกัน ครูสมพรเล่าว่า “ในช่วงหลังๆ สามีจะเป็น ผู้ทำงานเสียมากกว่า ทำให้เข้าใจเรามากขึ้น และมีความสุขที่ได้ทำประโยชน์ต่อผู้อื่น”

ความสำราญของผู้หญิงที่เข้ามาทำงานเพื่อสังคม จึงไม่ใช่การฉวยเดี่ยว แต่ต้องประสาน การทำงานร่วมกับคนอื่น สร้างเครือข่ายที่เข้มแข็ง คอยสนับสนุนในสิ่งที่ยังขาดหรือ เป็นจุดอ่อน รวมไปถึงการสมัครอบครัวที่เข้าใจ พร้อมให้การสนับสนุน จะทำให้ผู้หญิง สามารถทำงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพมากขึ้น

ส่วนที่ 3

ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ผ่านมา

การส่งเสริมบทบาทของผู้หญิงต่อสิ่งแวดล้อมเป็นประเด็นที่มีความสำคัญในระดับโลก ซึ่งได้กำหนดให้เป็นเป้าหมายการพัฒนาของนานาประเทศมาตั้งแต่ในอดีต รวมทั้งมีข้อตกลงระหว่างประเทศด้านการพัฒนาผู้หญิง เพื่อมุ่งให้เกิดความเท่าเทียมทางเพศและส่งเสริมบทบาทผู้หญิงให้มากขึ้น โดยที่ผ่านมามีผู้หญิงทั่วโลกมีโอกาสได้รับพัฒนาและค่อยๆ มีบทบาทมากขึ้น โดยเฉพาะในด้านการศึกษา การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจ และมีบทบาทที่ชัดเจนในตำแหน่งผู้บริหารระดับสูง ในขณะที่ส่วนร่วมทางการเมืองและการเป็นผู้นำระดับต่างๆ ยังมีน้อยมาก และยังคงพบว่าผู้หญิงในบางพื้นที่ยังประสบปัญหาเรื่องความรุนแรงและถูกกระทำ ซึ่งเป็นปัญหาที่ส่งสมมานาน

สำหรับสถานการณ์ด้านผู้หญิงของประเทศไทยก็พบว่ายังมีแนวโน้มเดียวกับสถานการณ์โลก ซึ่งมีความกังวลการส่งเสริมบทบาทผู้หญิงที่น่าสลดใจ อาทิ การสื่อสารและรณรงค์สร้างจิตสำนึกเฉพาะเจาะจงแก่กลุ่มผู้หญิง การจัดการกระบวนการศึกษาและโอกาสแก่ผู้หญิง การยกย่องและมอบรางวัลเชิดชูเกียรติผู้หญิงที่มีผลงานเด่น การสนับสนุนจัดตั้งกลุ่มอาชีพสำหรับผู้หญิง การจัดตั้งกองทุนสำหรับการดำเนินงานของผู้หญิง เป็นต้น

บทบาทของผู้หญิงต่อสิ่งแวดล้อม

บทบาทผู้หญิงไทยในด้านสิ่งแวดล้อมมีความหลากหลายและมีบทบาทชัดเจนมากขึ้นตามลำดับ โดยมีประเด็นสำคัญดังนี้

- ผู้หญิงส่วนใหญ่เป็นบทบาทในด้านการศึกษา ซึ่งเชื่อมโยงกับการผลิตและการจัดเตรียมอาหารที่ปลอดภัยสำหรับครอบครัว นอกจากนี้แล้ว ผู้หญิงก็ยังมีบทบาทในการจัดการป่าไม้ การจัดการน้ำ การจัดการทรัพยากรชายฝั่ง การอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ การจัดการมลพิษและสิ่งแวดล้อม ชุมชน รวมถึงการตั้งรับและปรับตัวต่อภัยพิบัติ

- ผู้หญิงมีบทบาทเป็นผู้บ่มเลี้ยงผู้สูงอายุและเป็นผู้มีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดกิจกรรม ช่วยส่งผ่านความรู้ ประสบการณ์ และทัศนคติที่ดีสู่คนรุ่นใหม่ รวบรวมและบันทึกข้อมูล นอกจากนี้ ยังมีบทบาทสำคัญในการสื่อสารและประสานงานเพื่อขอความช่วยเหลือจากผู้เกี่ยวข้อง
 - ผู้หญิงค่อยๆ มีผลงานชัดเจนมากขึ้น ในขณะที่ผู้หญิงส่วนหนึ่งมีผลงานเด่น เป็นที่ยอมรับของสังคม ทั้งในระดับชุมชนและระดับประเทศ ซึ่งมีทั้งที่เป็นหัวหน้างานในหน่วยงานภาครัฐ ผู้นำชุมชน ผู้นำองค์กรพัฒนาเอกชนและภาคประชาสังคม สื่อมวลชน และเยาวชน โดยผู้หญิงเหล่านั้นล้วนมีความตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อม รวมทั้งตระหนักว่าต้องลงมือทำหรือต้องทำงานในหน้าที่ให้ดีที่สุด
 - เงื่อนไขที่มีผลต่อการทำงานของผู้หญิงในฐานะผู้นำ ประกอบด้วย **ช่วงวัย** ที่เกี่ยวข้องกับภาระในการดูแลครอบครัว ซึ่งมีผลต่อการใช้เวลาต่อการทำงานส่วนรวม
- ประสบการณ์** ที่เกิดจากเรียนรู้ด้วยตนเองและจากที่อื่นๆ มีผลต่อการแสดงความคิดเห็น การวางแผน และการลงมือทำ
- ความเข้าใจของครอบครัว** ซึ่งมีการแบ่งบทบาทเพื่อรับผิดชอบงานครอบครัว รวมทั้งการที่สมาชิกในครอบครัวช่วยสนับสนุนและผลักดันให้ผู้หญิงสามารถมีบทบาทในด้านต่างๆ ได้ชัดเจนขึ้น

ผลงานเด่นของผู้หญิงต่อสิ่งแวดล้อม

ผลงานเด่น ของสตรีทั้ง 10 ท่าน ที่ได้นำเสนอในหนังสือเล่มนี้ เป็นแรงบันดาลใจ และขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นได้ดังนี้

- ให้ข้อมูลและเสนอความคิดเห็นต่อสังคมและหน่วยงานภาครัฐ เกี่ยวกับสถานการณ์สิ่งแวดล้อม ภัยพิบัติ และผลกระทบอันอาจเกิดขึ้นจากโครงการพัฒนาของรัฐ
- ลดความขัดแย้งและสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ระหว่างชุมชนกับสถาบันประกอบการ
- กระตุ้นและเสนอทางเลือกต่อสังคมในการดูแลสุขภาพทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการลดภาวะโลกร้อน
- ศึกษา วิจัย และรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ สุนัขเฝร และความหลากหลายทางชีวภาพ
- พื้นที่และอนุรักษทรัพยากรธรรมชาติ ป่าไม้ แหล่งน้ำ ความสมบูรณ์ของดิน และธรรมชาติ
- ประกอบอาชีพที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการผลิตในภาคเกษตร การให้บริการที่พักและร้านอาหาร การผลักดันตลาดสินค้าสีเขียวในระดับต่างๆ
- สร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมและกิจกรรมการเรียนรู้ที่น่าสนใจ สำหรับเยาวชนและบุคคลทั่วไปในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน
- ริเริ่มและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์สู่ผู้สนใจทั่วไป
- สืบสานและอนุรักษ์ภูมิปัญญาในการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การใช้ประโยชน์และการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน
- ริเริ่มขยายเครือข่ายสิ่งแวดล้อม กลุ่มอาชีพที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ทั้งในระดับชุมชน ระดับกลุ่มน้ำ และระดับประเทศ

ปัจจัยขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จ

จากผลงานเด่นของสตรีทั้ง 10 ท่าน ที่นำเสนอไปแล้ว พบว่าปัจจัยขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ปัจจัยจากตนเอง และปัจจัยจากภายนอก ดังนี้

ปัจจัยจากตนเอง

- ความรักและความรับผิดชอบในงานที่ทำ บางท่านได้ทำงานด้านสิ่งแวดล้อมที่ตนเองรักอย่างจริงจังจนจบการศึกษา บางท่านสนใจทำงานสิ่งแวดล้อมไปพร้อมๆ กับงานหลักอื่น ส่วนบางท่านก็ได้นำประเด็นสิ่งแวดล้อมไปปรับใช้และเข้าสู่การทำงานประจำของตนเอง ทำให้เกิดความเข้าใจต่อสิ่งแวดล้อมที่ลึกซึ้งและเกิดเป็นผลงานที่เป็นรูปธรรม
- การลงมือทำเป็นแบบอย่าง หลายท่านต้องพิสูจน์ตนเองให้เป็นที่ยอมรับจากผู้คนรอบข้างและสังคม เนื่องจากก้าวเป็นผู้นำในขณะที่มีอายุและประสบการณ์ไม่มากนัก จึงเลือกรเรียนรู้และสร้างควมมั่นใจให้ตนเองด้วยการลงมือทำก่อน ลองผิดลองถูก จนสั่งสมเป็นประสบการณ์อันมีคุณค่า และเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งวิธีการทำงานและวิถีการดำรงชีวิต
- ความรู้ความเข้าใจต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของผู้หญิงหลายท่าน เกิดจากการที่ได้เติบโตมาท่ามกลางธรรมชาติได้เห็นและเข้าใจวิถีชีวิตการพึ่งพิงธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในการดำรงชีวิต ในขณะที่ยังทำงานมีเอกสารได้ศึกษาในด้านที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ อยากรู้ทุกที ทุกท่านได้เติมเต็มความรู้จากประสบการณ์การทำงาน จากภูมิปัญญาท้องถิ่น และจากการอยู่กับธรรมชาติ จนสามารถถ่ายทอดได้อย่างชัดเจน อีกทั้งมีความเชื่อมโยงและผสมผสานองค์ความรู้ดั้งเดิมและความรู้ใหม่ ๆ จนเป็นพัฒนาเป็นนวัตกรรมและกิจการที่นำสนใจ
- ความขยันและมุ่งมั่นต่อส่วนรวม ด้วยความทุ่มเทในการทำงานของทุกท่านที่มุ่งประโยชน์เพื่อส่วนรวม จึงมีการแสวงหาเครื่องมือและวิธีการใหม่ๆ ในการทำงานบังเกิดผลสำเร็จและยั่งยืน รวมทั้งได้ใช้ความขยันและ

อดทนในการสร้างความเข้าใจและทำงานแบบผู้ไม่ถอย เพราะปัญหาสิ่งแวดล้อม และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเป็นไปอย่างรวดเร็ว

ปัจจัยจากภายนอก

- พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ และหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแรงบันดาลใจและเป็นแนวทางในการทำงานของผู้หญิงหลายท่าน ซึ่งเห็นว่าสิ่งที่ตนเองได้ทุ่มเทและเหน็ดเหนื่อยนั้น ยังเทียบไม่ได้แม้แต่น้อยกับการทรงงานหนักของพระองค์ท่าน นอกจากนี้ยังได้ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการประกอบอาชีพด้วยความรู้คู่คุณธรรม และสร้างความสมดุลในทุกมิติ
- การสนับสนุนจากครอบครัว กลุ่ม หรือองค์กร ช่วยให้ผู้หญิงทำงานได้อย่างเต็มที่ ไม่ว่าจะเป็นความเข้าใจ การจัดเวลา และการแบ่งบทบาทในครอบครัว รวมถึงการได้รับโอกาสจากกลุ่มหรือองค์กรซึ่งมอบหมายงานที่ท้าทาย พร้อมสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพและเครื่องมือเพื่ออำนวยความสะดวกในการทำงาน
- เครือข่ายความร่วมมือ ที่ให้การสนับสนุนและช่วยเหลือในงานในรูปแบบต่างๆ เช่น กลุ่มเยาวชน ประชาชนในพื้นที่และรอบพื้นที่เป้าหมาย และสังคมภายนอก ซึ่งรับทราบข้อมูลผ่านช่องทางต่างๆ โดยเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน สนับสนุนงบประมาณและเครื่องมือในการทำงาน และคอยเป็นกำลังใจให้ผู้หญิงที่ทำงานในพื้นที่ต่างๆ มีพลังในการทำงานได้โดยไม่มีข้อสงสัยและความต้อเอง

ปัจจัยต่างๆ ข้างต้น ได้หนุนเสริมให้บทบาทของผู้หญิงค่อยๆ มีความก้าวหน้าไปตามลำดับ แม้จะได้รับการสนับสนุนจากปัจจัยการขยายตัวทางเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมก็ตาม ปัจจุบัน ผู้หญิงได้เป็นพลังที่สำคัญที่สร้างสรรค์ประโยชน์แก่สังคมในทุกด้านรวมทั้งด้านสิ่งแวดล้อม โดยผู้หญิงบางส่วนกำลังเล็งที่จะรับบทบาทผู้นำ ทำให้บทบาทของผู้หญิงต่อสิ่งแวดล้อมที่ผ่านมามีความเด่นชัดขึ้นทั้งในด้านดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ การสร้างความเข้มแข็งของชุมชน และการขยายเครือข่ายที่กว้างขวางขึ้น

เส้นทางข้ามหน้า ของผู้หญิงกับสิ่งแวดล้อม

แนวโน้มการเพิ่มสัดส่วนผู้หญิงและปัญหาสิ่งแวดล้อมที่รุนแรงขึ้น ทำให้ผู้หญิงต้องปรับตัวกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง และจำเป็นต้องมีบทบาทในการจัดการสิ่งแวดล้อมมากขึ้น จึงต้องเสริมสร้างศักยภาพของผู้หญิง สร้างความเชื่อมั่นและการยอมรับในบทบาทของผู้หญิง เพื่อตั้งพลังของผู้หญิงให้เป็นแนวร่วมที่สำคัญในการจัดการสิ่งแวดล้อม

การปรับตัวของผู้หญิงต่อสิ่งแวดล้อม

- การสร้างทัศนคติว่าสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องใกล้ตัว เชื่อมโยงกับการใช้ชีวิตและกิจกรรมประจำวัน หากสิ่งแวดล้อมได้รับผลกระทบจนเกิดความเสียหาย เช่น อากาศเสีย ความแห้งแล้ง การขาดแคลนน้ำและอาหารในแหล่งธรรมชาติ ก็ส่งผลกระทบต่อคนกลุ่มมาสู่การดำรงชีวิตของคน นอกจากนี้ ยังต้องเข้าใจและเตรียมพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นด้วย
- การเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจต่อการดูแลสุขภาพสิ่งแวดล้อม ให้เกิดการปฏิบัติอย่างเหมาะสม โดยเริ่มจากสิ่งแวดล้อมในครัวเรือนและสิ่งแวดล้อมในชุมชน และปลูกฝังให้เยาวชนและคนในครอบครัว ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้ชีวิต และการประกอบอาชีพให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อเรียนรู้จากการลงมือทำเอง เปิดมุมมองให้กว้างขึ้น สังสมประสบการณ์ให้มีความเชี่ยวชาญ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี จูงใจและกระตุ้นให้ผู้อื่นลงมือทำให้เกิดการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมที่กว้างขวางขึ้น

- การพัฒนาทักษะด้านการวิเคราะห์ข้อมูลและการแสดงความคิดเห็น เพื่อตีเอนาความรู้และความคิดเห็นที่ซ่อนเกิดจากประสบการณ์ในชีวิตประจำวันของผู้หญิง ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ จึงจะช่วยให้เกิดคิดและวิเคราะห์ข้อมูลที่รอบด้าน และยังเป็นการเพิ่มโอกาสในการเป็นผู้นำของผู้หญิงและสร้างการยอมรับให้มากขึ้น

- การเพิ่มโอกาสของผู้หญิงในการวางแผนและตัดสินใจ เนื่องจากผู้หญิงมีบทบาทเป็นที่ปรึกษาผู้ติดตาม ในด้านการมีส่วนร่วมการวางแผนและตัดสินใจด้วยความละเอียดรอบคอบ โดยคำนึงถึงผู้อื่นและส่วนรวม นอกจากนี้ผู้หญิงยังช่วยประสานงานให้เกิดความร่วมมือในการดำเนินงานในลำดับต่อไป

การส่งเสริมบทบาทผู้หญิงอย่างเป็นระบบ

- เสริมสร้างเจตคติและการยอมรับด้านความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย เน้นการสร้างสังคมที่มีความเสมอภาค ตระหนักและยอมรับถึงบทบาทของผู้หญิงทั้งในระดับครัวเรือนและการมีบทบาทอื่นๆ ในสังคม โดยต้องเริ่มปลูกฝังแก่กลุ่มเยาวชนและทุกกลุ่มทุกวัยในสังคม
- พัฒนาศักยภาพและเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้หญิง ในการเข้าถึงการศึกษา การเรียนรู้ตลอดชีวิต การพัฒนาความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ การพัฒนาทักษะและความมั่นใจในการเป็นผู้มีระดับต่างๆ รวมถึงสร้างโอกาสเข้าร่วมทางการเมืองในการบริหารและการตัดสินใจในระดับต่างๆ
- พัฒนาสุขภาพและเสริมสร้างความเป็นอยู่ในชีวิต เน้นให้ผู้หญิงมีความเข้าใจในการป้องกันและลดผลกระทบอันเนื่องมาจากการประกอบอาชีพและการสูบบุหรี่ที่เหมาะสม
- เสริมสร้างความเข้มแข็งของกลไกและองค์กรเกี่ยวกับผู้หญิง เพื่อเป็นแกนหลักในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของผู้หญิง สร้างเครือข่ายและการขับเคลื่อนการพัฒนาผู้หญิงในพื้นที่ต่างๆ

การส่งเสริมบทบาทของผู้หญิงนั้น ต้องเรียนรู้และต่อยอดความสำเร็จจากที่ผ่านมา และอาศัยความเข้าใจของผู้ชายด้วย ควรเริ่มสร้างทัศนคติที่ดีต่อผู้หญิงให้แก่เด็กผู้ชาย และผู้ชายเป็นผู้ใหญ่แล้ว นอกจากนี้ต้องสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้หญิงไปพร้อมๆ กันด้วย

หน่วยงานส่งเสริมบทบาทผู้หญิง

หลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีภารกิจในการส่งเสริมบทบาทผู้หญิง ซึ่งดำเนินการผ่านกิจกรรมการส่งเสริมศักยภาพ การให้รางวัลและเชิดชูเกียรติ รวมถึงการเพิ่มโอกาสให้ผู้หญิงได้ก้าวสู่ระดับบริหารและระดับการตัดสินใจ เพื่อยกระดับการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในกระบวนการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในรูปแบบการดำเนินงานผสมผสานกับกระบวนการทางสังคม และขับเคลื่อนตามสถานการณ์ในพื้นที่ สำหรับหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องที่ชัดเจน มีดังนี้

- **หน่วยงานภาครัฐ** ส่วนใหญ่มีภารกิจในการพัฒนาศักยภาพผู้หญิง การส่งเสริมความเสมอภาคของผู้หญิงและชาย และการสร้างความเข้มแข็งขององค์กรรัฐ เพื่อให้ผู้หญิงได้รับการพัฒนาศักยภาพ มีความเสมอภาคและเป็นธรรมทางสังคม โดยมีหลายหน่วยงานที่มีกิจกรรมแยกย่อยและมอบรางวัลผู้หญิงดีเด่นในสาขาต่างๆ รวมถึงด้านสิ่งแวดล้อมทั้งทางตรงและทางอ้อม ได้แก่ **สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เป็นต้น**

- **ส่วนกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม** มีกิจกรรมส่งเสริมและยกย่องสตรีด้านสิ่งแวดล้อม ที่มีบทบาทและผลงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอันเป็นที่ประทับใจและเป็นที่ยอมรับของสังคม นอกจากนี้ ยังมีกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีซึ่งจัดตั้งขึ้นตามนโยบายของรัฐบาล เพื่อยกระดับและเสริมศักยภาพผู้หญิงในทุกมิติ พัฒนาและขยายศักยภาพบทบาทของผู้หญิงให้เป็นพลังทางสังคมที่เข้มแข็ง
- **องค์กรพัฒนาเอกชน** แบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มองค์กรที่ทำงานเกี่ยวกับผู้หญิงโดยมุ่งเน้นการวิจัย การผลักดันนโยบายที่มีผลกระทบต่อสตรีเสริมสร้างบทบาทและการมีส่วนร่วมของผู้หญิง พัฒนาศักยภาพชีวิตและสถานภาพของผู้หญิง

ให้ยื่นหยุดได้ในสิ่งเหมาะสม รวมทั้งมีการยกย่องและมอบรางวัลแก่ผู้หญิงในสาขาต่างๆ รวมทั้งสาขาสิ่งแวดล้อม เนื่องในวันสตรีสากลของทุกปีได้แก่ สถาบันวิจัยบทบาทหญิงชายและการพัฒนา สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี เป็นต้น นอกจากนี้ สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ได้คัดเลือกและมอบรางวัลแม่ดีเด่นสาขาต่างๆ ในโอกาสวันแม่แห่งชาติเป็นประจำทุกปี

กลุ่มองค์กรที่ทำงานด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งให้ความสำคัญต่อบทบาทผู้หญิงในกระบวนการมีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรม การวางแผน และการตัดสินใจต่างๆ ได้แก่ มูลนิธิเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย ศูนย์ฝึกอบรมวิทยาศาสตร์ชุมชนแห่งชาติเอเชียและแปซิฟิก เป็นต้น

ส่วน**กลุ่มองค์กรที่ขับเคลื่อนการพัฒนาในระดับท้องถิ่น** ดำเนินงานเพื่อตอบสนองความต้องการและประเด็นในแต่ละพื้นที่ โดยเฉพาะเฉพาะจะลงหญิงชาย รวมทั้งเป็นพี่เลี้ยงคอยให้คำแนะนำ ในการลงมือปฏิบัติ การพัฒนาอาชีพ การเป็นผู้นำ ได้มีส่วนร่วมส่งเสริมศักยภาพและบทบาทของผู้หญิงเป็นอย่างดี

- **องค์กรธุรกิจเอกชน** ในปัจจุบันมี**บริษัท ผลิตภัณฑ์ฟาร์มาซูติคอลติ่ง จำกัด (มหาชน)** ได้แสดงเจตนาารมณ์ที่ชัดเจน ในการส่งเสริมชุมชนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยให้ความสำคัญต่อบทบาทของผู้หญิงทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมถึงการเผยแพร่ผลงานของผู้หญิงสู่สังคม ส่งเสริมศักยภาพของผู้หญิงให้รับบทบาทในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- **สถาบันการศึกษา**การเรียนการสอนเพื่อให้เกิดความตระหนักถึงบทบาทของผู้หญิงได้สอดแทรกไว้ในหลักสูตรด้านสังคมและด้านการปกครอง ของสถาบันการศึกษาต่างๆ นอกจากนี้**คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล**ได้มีหลักสูตรเลือกและมอบรางวัลแม่อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ในวันแม่แห่งชาติ

ของทุกปีตามแนวคิดที่ว่า “สิ่งแวดล้อมคือเริ่มต้นที่แม่” เพื่อคัดลอกแม่ที่มีบทบาท
ในการสนับสนุนให้ลูกเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อมที่ดี

ทั้งหมดนี้ ล้วนเป็นโอกาสของผู้หญิงทุกอาชีพทุกวัย ในการเสริมสร้างความรู้และ
ทักษะ การมีบทบาทร่วมกับภาคส่วนต่างๆ ในการจัดการสิ่งแวดล้อม และการ
สร้างสรรค์ผลงานให้เป็นที่ประจักษ์แก่สังคม รวมทั้งช่วยกระตุ้นให้สังคมหันมา
ดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

ประกอบกับ นโยบายของประเทศปัจจุบันมุ่งเน้นการพัฒนาคนและสังคมไทย สร้างสังคมที่เป็นธรรม มีคุณภาพ ให้ทุกคนมีความมั่นคงในชีวิต และได้รับการคุ้มครองทางสังคมอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากร และได้รับความยุติธรรม อย่างเสมอภาค อีกทั้ง ความเท่าเทียมทางเพศ (Gender Equality) เป็น 1 ใน 17 เป้าหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่องค์การสหประชาชาติได้ประกาศใช้ (UN Sustainable Development Goals หรือ SDGs) บริษัทฯ จึงเห็นสมควรสนับสนุน ส่งเสริมการพัฒนาให้สตรีมีศักยภาพและมีบทบาทมากขึ้น โดยเฉพาะในด้านการดูแล รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งได้ร่วมกับ สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย ดำเนิน “โครงการภูมิรี พลิ่งสตรี..พลังรักษ์สิ่งแวดล้อม”

2. วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อเสริมสร้างบทบาทและพัฒนาศักยภาพสตรีในการเข้ามามีส่วนร่วม การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน ท้องถิ่น และของประเทศ ในฐานะการเป็นผู้จัดการ ผู้ซึ่งประโยชน์ ผู้เปลี่ยนแปลง และผู้ได้รับผลกระทบในระดับครัวเรือนจนถึงระดับการผลิตต่างๆ ให้มากขึ้น
- 2) เพื่อเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคมในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้วยความเสมอภาคและเป็นธรรม ผ่านการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสตรีและชุมชนให้เกิดการบริหารจัดการที่เหมาะสมกับการประกอบอาชีพ สอดคล้องกับวิถีชีวิตและเป็นมิตร กับสิ่งแวดล้อม
- 3) เพื่อรณรงค์ให้มีการเผยแพร่ข้อมูลบทบาทและศักยภาพของสตรี อันเป็นการกระตุ้นให้สังคมได้ตระหนักในบทบาทของผู้หญิงต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

3. แนวทางการดำเนินงานโครงการ

การดำเนินงานโครงการแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ

1) ระดับพื้นที่ มุ่งเน้นการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพบุคลากรส่วนแนวคิดที่สำคัญเพื่อเป็นแนวทางในการทำงานส่งเสริมบทบาทสตรีจากภาคส่วนต่างๆ และในทุกระดับ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน ขับเคลื่อนการจัดทรัพยากรของชุมชนท้องถิ่น และของประเทศไทยต่างๆ ที่หลากหลายและเหมาะสม ดังนี้

- **หลักการสากล** ยึดหลักการบริหารจัดการที่ดีเพื่อเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการสร้างความปลอดภัยและเสริมสร้างพลังสตรีในการท้องถิ่นอย่างเป็นธรรม
- **หลักการมีส่วนร่วม** การมีส่วนร่วมจะนำไปสู่การจัดทำโครงการที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน รวมทั้งสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน อันจะส่งผลให้เกิดความรู้สึกรับเป็นเจ้าของและเกิดการยอมรับร่วมกันทุกฝ่าย
- **การพัฒนาที่ยั่งยืน** ซึ่งมีความสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่เน้นคุณภาพระหว่างมิติต่างๆ เพื่อความอยู่ดีมีสุขของประชาชน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

2) ระดับประเทศ มุ่งเน้นการเผยแพร่ผลงานและส่งเสริมบทบาทสตรีสู่สังคม ผ่านกิจกรรมในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น การจัดทำเอกสารเผยแพร่ผลงานและแนวปฏิบัติที่ดี การจัดให้มีเวทีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในโอกาสต่างๆ รวมถึงการประกวดสื่อหนังสือพิมพ์อำนวยการเสนอแนะและเผยแพร่เรื่องราวดีๆ ของสตรีต้นแบบที่เป็นคนเล็กคนน้อยเพื่อกระตุ้นให้สังคมได้รับทราบและตระหนักถึงบทบาทของสตรีที่เป็นพลังในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่หลากหลายและเป็นส่วนหนึ่งในการที่จะสร้างพลังเปลี่ยนแปลงนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนได้

เอกสารอ้างอิง

- [1] UNDP. 2016. The Millennium Development Goals Report 2015. (Online) http://www.undp.org/content/dam/undp/library/MDG/english/UNDP_MDG_Report_2015.pdf, 30 July 2015.
- [2] The ASEAN Secretariat. 2012. 2011 ASEAN Statistical Report on The Millennium Development Goals. (Online) [http://www.asean.org/storage/images/2013/resources/statistics/statistical_publication/MDG%202012%20\(REV\).pdf](http://www.asean.org/storage/images/2013/resources/statistics/statistical_publication/MDG%202012%20(REV).pdf), 30 July 2015.
- [3] Worldometers. 2015. Population by Country. (Online) <http://www.worldometers.info/world-population>, available at 25 July 2015.
- [4] World Economic Forum. 2014. Global Gender Gap Report 2014. (Online) <http://www.weforum.org/reports/global-gender-gap-report-2014>, 30 July 2015.
- [5] สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2558. เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ 2558. บริษัท โอซี ออล ดิจิตอล พรินท์ จำกัด, กรุงเทพฯ

